

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Міжнародні економічні відносини»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 29 Міжнародні відносини

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 292 Міжнародні економічні відносини

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему «Розвиток міграційних процесів в ЄС»
(назва теми)**

**здобувача Стасюк Яна Григорівна
(ПІБ, підпис)**

(підпис)

**Науковий керівник: к.е.н. доцент Лещенко Катерина Андріївна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)**

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н. професор Федірко Олександр Анатолійович

(підпис)

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**Міжнародні економічні відносини
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
Освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Федірко О.А.

_____ Федірко О.А.

« ____ » _____ 20__ р.

« ____ » _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

**здобувачу вищої освіти Стасюк Яни Григорівни
заочної форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: **«Розвиток міграційних процесів в ЄС»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від «16» вересня 2024 р. № 1552-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах наукових публікацій, аналітичних звітів міжнародних організацій та офіційних інституцій ЄС

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Методологія дослідження сучасних міграційних процесів <i>(термін подання – до 31.10)</i>
Розділ 2	Аналіз сучасних тенденцій міграції в Європейському Союзі <i>(термін подання – до 30.11)</i>
Розділ 3	Конвергенція міграційних політик України та ЄС <i>(термін подання – до 22.12)</i>

Об'єкт дослідження:	Міграційні процеси, що відбуваються в межах Європейського Союзу
Предмет дослідження:	Тенденції, механізми та інструменти регулювання міграційних потоків в ЄС, а також вплив міграційної політики ЄС на Україну в умовах інтеграційних процесів та військового конфлікту.
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Аналіз сучасних міграційних процесів у Європейському Союзі, зокрема їх механізмів регулювання та стратегічних напрямків співпраці з Україною в міграційній сфері.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Дослідити суть та значення міграційних процесів у сучасному світі. Вивчити етапи еволюції світових міграційних процесів. Проаналізувати методичні підходи до ідентифікації міграційних трендів.
У розділі 2	Оцінити сучасні тенденції міграції в Європейському Союзі, зокрема, вивчити особливості та характер міграційних процесів у ЄС. Проаналізувати механізми та інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС. Визначити країнові відмінності міграційних потоків у країнах ЄС.
У розділі 3	Виявити спільні та відмінні риси міграційних політик України та ЄС. Проаналізувати вплив російсько-української війни на міграційну динаміку в ЄС та Україні. Визначити стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС у міграційній сфері.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

К.А. Лещенко
(ініціали, прізвище)

«26» вересня 2024 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Я.Г. Стасюк
(ініціали, прізвище)

«27» вересня 2024 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 86 сторінок, 9 таблиць, 25 рисунків, список використаних джерел з 55 найменувань.

«Розвиток міграційних процесів в ЄС»

Об'єктом дослідження є міграційні процеси, що відбуваються в межах Європейського Союзу.

Предметом дослідження є тенденції, механізми та інструменти регулювання міграційних потоків в ЄС, а також вплив міграційної політики ЄС на Україну в умовах інтеграційних процесів та військового конфлікту.

Мета і завдання дослідження. Основною метою кваліфікаційної магістерської роботи є аналіз сучасних міграційних процесів у Європейському Союзі, зокрема їх механізмів регулювання та стратегічних напрямків співпраці з Україною в міграційній сфері.

Відповідно до поставленої мети визначені такі *завдання*:

- дослідити суть та значення міграційних процесів у сучасному світі;
- вивчити етапи еволюції світових міграційних процесів;
- проаналізувати методичні підходи до ідентифікації міграційних трендів;
- оцінити сучасні тенденції міграції в Європейському Союзі, зокрема, вивчити особливості та характер міграційних процесів у ЄС;
- проаналізувати механізми та інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС;
- визначити країнові відмінності міграційних потоків у країнах ЄС;
- виявити спільні та відмінні риси міграційних політик України та ЄС;
- проаналізувати вплив російсько-української війни на міграційну динаміку в ЄС та Україні;
- визначити стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС у міграційній сфері.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість отриманих результатів полягає у розвитку сучасних наукових підходів до аналізу міграційних процесів, уточненні їхньої сутності, змісту та структури, а також в узагальненні закономірностей та тенденцій їх еволюції. Це сприяє поглибленню розуміння ролі міграції у соціально-економічних трансформаціях як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Методична значущість дослідження проявляється у створенні та адаптації методів аналізу міграційних потоків, які можуть бути використані для оцінки їхнього впливу на демографічний, соціально-економічний та культурний розвиток регіонів. Використання кількісних і якісних методів, а також прогностичних моделей дозволяє забезпечити обґрунтованість висновків і рекомендацій.

Практична значущість полягає в можливості застосування отриманих результатів для розробки ефективної міграційної політики, удосконалення механізмів регулювання міграційних процесів та інтеграції мігрантів у нові соціальні спільноти. Це сприятиме вирішенню проблем, пов'язаних із демографічними викликами, ринком праці, соціальною напруженістю та іншими аспектами, що виникають у результаті міграції.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

Ключові слова: міграційні процеси, Європейський Союз, регулювання міграції, демографічні виклики, трудова міграція, інтеграція мігрантів, міграційна політика, міжнародні міграційні потоки.

ВІДГУК
про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
Стасюк Яни Григорівни
на тему: «Розвиток міграційних процесів в ЄС»

1. Актуальність теми. Тема роботи є актуальною, оскільки дослідження міграційних процесів у контексті Європейського Союзу та України відображає сучасні виклики та проблеми, пов'язані зі зростанням міжнародної мобільності населення. Зокрема, розгляд впливу російсько-української війни на міграційну динаміку є важливим у контексті глобальних економічних і демографічних змін.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи та наявність самостійних розробок автора. Робота вирізняється комплексним підходом до аналізу міграційних процесів, структурованістю, логічною послідовністю викладення матеріалу. Чітко визначені мета, завдання та методи дослідження, що забезпечує цілісність та обґрунтованість висновків. Авторка проявила високий рівень самостійності в аналізі актуальних даних щодо міграційних потоків, створенні методологічної бази дослідження та розробці рекомендацій для удосконалення міграційної політики України в умовах інтеграції з ЄС.

3. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Робота може бути використана дослідниками при аналізі міжнародних міграційних процесів, керівними підприємствами при вивченні ефективності міграційної політики та профільними установами, а саме: Європейською Комісією, Європейською Радою, Міністерством закордонних справ України, Міністерством соціальної політики України та ін.

4. Наявність недоліків. Суттєвих недоліків не виявлено – всі поставлені завдання виконані. Коефіцієнт подібності при перевірці на плагіат складає 17,12%.

5. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Робота допускається до захисту перед екзаменаційною комісією з рекомендованою позитивною оцінкою. **Оцінка від керівника – 49 балів.**

Науковий керівник
Доцентка, к.е.н.

Лещенко К. А.

Рецензія
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти
Стасюк Яни Григорівни

на тему **«Розвиток міграційних процесів в ЄС»**

Актуальність. Тема міграційних процесів у Європейському Союзі є надзвичайно актуальною, оскільки міграція впливає на соціально-економічний розвиток країн, демографічну ситуацію та політичну стабільність у регіоні. У роботі обґрунтовано значення вивчення сучасних міграційних тенденцій, особливо в контексті новітніх викликів, таких як російсько-українська війна. Дослідження відповідає сучасним потребам наукової спільноти та органів державного управління, що займаються питаннями регулювання міграційних потоків.

Якість проведеного дослідження. Загалом зміст та обсяг роботи: повністю відповідають завданню та профілю підготовки, характеризують достатню теоретичну підготовку, відповідають вимогам до магістра. Дослідження відзначається ґрунтовним аналізом теоретичних засад міграційних процесів та їх методологічних підходів. Авторка застосувала широкий спектр методів: кількісні та якісні аналізи та методи прогнозування. Важливо, що робота висвітлює вплив війни на міграційну динаміку та перспективи співпраці між Україною та ЄС у сфері міграції. Ставлення до написання роботи можна охарактеризувати як відповідальне, студент повною мірою може застосовувати отримані знання на вирішення практичних завдань.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи. За структурою та змістом матеріалу дана робота відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційної роботи.

Зауваження. Відсутні.

Практична значущість висновків і рекомендацій. Загалом студент досяг поставленої мети та виконав усі завдання. Результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективної міграційної політики України в контексті євроінтеграції. Запропоновані рекомендації можуть бути використані в урядових структурах, міжнародних організаціях та наукових дослідженнях, присвячених питанням міграції.

Солодковська Г.В.

к.е.н., доцентка кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Київського національного

економічного університету імені Вадима Гетьмана

6/02/2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	6
1.1. Суть та значення міграційних процесів	6
1.2. Етапи еволюції світових міграційних процесів	12
1.3. Методичні підходи до ідентифікації міграційних трендів.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МІГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	24
2.1. Особливості та характер міграційних процесів в ЄС	24
2.2. Механізми і інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС	32
2.3. Крайнові відмінності міграційних потоків.....	48
РОЗДІЛ 3. КОНВЕРГЕНЦІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОЛІТИК УКРАЇНИ ТА ЄС.....	58
3.1. Спільні і відмінні риси міграційних політик України та ЄС	58
3.2. Вплив російсько-української війни на міграційну динаміку ЄС.....	65
3.3. Стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС в міграційній сфері.....	70
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Міграційні процеси є невід'ємною складовою глобалізованого світу, суттєво впливаючи на соціально-економічний розвиток країн, демографічну ситуацію та безпекову сферу. Європейський Союз (ЄС) перебуває у центрі міграційних потоків, що обумовлено як внутрішніми факторами, так і зовнішніми викликами, зокрема військовими конфліктами, економічною нестабільністю та екологічними катастрофами. Особливого значення набуває вивчення міграційних тенденцій в ЄС у контексті російсько-української війни, що суттєво вплинула на масштаби та характер переміщень населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує багато різних способів тлумачення термінології, пов'язаної з міграцією, а також різні методи збору відповідних статистичних даних, які визначають сучасні економічні дослідження міграції. Серед українських та зарубіжних дослідників було проведено аналіз робіт О. Малиновської, Я. Волоско, В. Позняка, О. Передрія, В. Васильченко, О. Ровенчака, М. Слюсаревського, О. Блинова, О. Осипенка, Де Хааса, Ціпфа, Стоуффера та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасних міграційних процесів у Європейському Союзі, зокрема їх механізмів регулювання та стратегічних напрямків співпраці з Україною в міграційній сфері.

Дослідження було здійснено шляхом виконання наступних завдань:

- дослідити суть та значення міграційних процесів в сучасній економіці;
- розглянути еволюцію міграції;
- проаналізувати методичні підходи до ідентифікації міграційних трендів;
- виявити особливості та характер міграції;
- розкрити механізми та інструменти регулювання;
- розглянути країнові відмінності міграційних потоків;
- з'ясувати: спільні і відмінні риси міграційних політик України та ЄС;
- дослідити вплив російсько-української війни на міграційну динаміку;

– виявити стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС в міграційній сфері.

Об’єкт дослідження – міграційні процеси, що відбуваються в межах Європейського Союзу.

Предмет дослідження – тенденції, механізми та інструменти регулювання міграційних потоків в ЄС, а також вплив міграційної політики ЄС на Україну в умовах інтеграційних процесів та військового конфлікту.

Методи дослідження. У дипломній роботі використано такі методи дослідження:

- аналіз статистичних даних (валова міграція, сальдо міграції, коефіцієнти прибуття та вибуття);
- оцінка ефективності міграції та впливу на чисельність населення;
- порівняльний метод – для оцінки змін в динаміці міграційних потоків у різних країнах ЄС, що дозволяє визначити основні тенденції та закономірності;
- метод прогнозування – для оцінки перспектив розвитку міграційної політики ЄС;
- графічний метод – для наочного представлення отриманих результатів у вигляді графіків, діаграм та таблиць, що полегшує їх інтерпретацію та аналіз.

Теоретична значущість отриманих результатів полягає у розвитку сучасних наукових підходів до аналізу міграційних процесів, уточненні їхньої сутності, змісту та структури, а також в узагальненні закономірностей та тенденцій їх еволюції. Це сприяє поглибленню розуміння ролі міграції у соціально-економічних трансформаціях як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Методична значущість дослідження проявляється у створенні та адаптації методів аналізу міграційних потоків, які можуть бути використані для оцінки їхнього впливу на демографічний, соціально-економічний та культурний розвиток регіонів. Використання кількісних і якісних методів, а також прогностичних моделей дозволяє забезпечити обґрунтованість висновків і рекомендацій.

Практична значущість полягає в можливості застосування отриманих результатів для розробки ефективної міграційної політики, удосконалення механізмів регулювання міграційних процесів та інтеграції мігрантів у нові соціальні спільноти. Це сприятиме вирішенню проблем, пов'язаних із демографічними викликами, ринком праці, соціальною напруженістю та іншими аспектами, що виникають у результаті міграції.

Інформаційна база дослідження ґрунтується на широкому спектрі джерел, що забезпечують комплексний аналіз міграційних процесів у Європейському Союзі та Україні. Використано офіційні документи та нормативно-правові акти, зокрема законодавчі акти України щодо міграційної політики, директиви та регламенти Європейського Союзу, що регулюють питання міграції та інтеграції біженців, а також міжнародні угоди та конвенції, які визначають права мігрантів і регулюють їхній статус. Значну частину інформації становлять статистичні та аналітичні дані, зокрема офіційні звіти Державної служби статистики України, дані Євростату про динаміку міграції в країнах ЄС, а також аналітичні звіти Міжнародної організації з міграції (IOM) та Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR). У дослідженні також використано наукові та експертні праці українських і зарубіжних авторів, які аналізують тенденції міграції та їхній вплив на економіку та суспільство, а також питання адаптації та інтеграції мігрантів у країнах ЄС. Додатково враховано методичні матеріали та аналітичні огляди міжнародних аналітичних центрів, що оцінюють ефективність міграційної політики та прогнозують розвиток міграційних потоків у зв'язку з військовими та економічними кризами.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1 Суть та значення міграційних процесів

Аналізуючи особливості життя людей, легко помітити їхню тенденцію до постійного пересування. З найдавніших часів людство проявляло схильність до кочового способу життя. Племена обирали тимчасові місця проживання, використовуючи ресурси територій для збирання фруктів, ягід, овочів, а також для полювання, рибальства та землеробства. При нестачі цих ресурсів вони переміщувалися на інші землі. Із розвитком цивілізацій більшість народів перейшла до осілого способу життя, займаючись землеробством, будуючи міста та розвиваючи ремесла.

Однак навіть після цього переселення і міграція не припинилися: деякі люди виїжджали в пошуках роботи, нових економічних можливостей, освіти та особистого розвитку. Варто також враховувати міграції, зумовлені природними катастрофами та іншими чинниками. Крім того, розвиток суспільства супроводжувався війнами, конфліктами, тероризмом та іншими соціокультурними явищами, які мали значний вплив на міграційні процеси.

Для даного дослідження важливо розглянути визначення поняття «міграційний процес». Міжнародна організація з міграції (МОМ) визначає міграцію як переміщення осіб із місця їхнього постійного проживання через міжнародні кордони або в межах держави [1].

Міграційні процеси охоплюють переміщення окремих осіб чи груп із різними мотивами. Для точного розуміння цього явища ми розглянемо різні підходи до його визначення від як вітчизняних, так і закордонних дослідників. Поняття «міграційні процеси» можна трактувати по-різному: одні дослідники бачать їх виключно як соціальне явище, інші розглядають у правовому аспекті. За

висновками О.О. Бандурки [2], міграційний процес є соціальною активністю певної групи, підпорядкованою нормам адміністративного права, яка включає підготовку та сам процес переміщення в межах держави або через її кордони.

С.О. Мосендз [3] визначає міграційні процеси як переселення та масові переміщення населення через різні територіальні межі. Ці процеси можуть різнитися за тривалістю, регулярністю і напрямком, але завжди пов'язані зі зміною місця проживання.

У навчальному посібнику «Адміністративно-територіальне регулювання міграційних процесів» [4] міграційний процес описується як сукупність нормативно-регламентованих суспільних відносин між державними органами та фізичними особами, що супроводжуються зміною місця проживання – тимчасово чи на постійній основі.

Для більш точного розуміння поняття міграційного процесу доцільно звернутися до визначень, запропонованих різними науковцями та організаціями. Отже, міграційні процеси — це сукупність соціальних дій фізичних осіб або їх груп, що мають на меті зміну місця проживання та охоплюють переміщення як в межах країни, так і за її кордони. Такі процеси мають різноманітні мотиваційні чинники, різний територіальний масштаб та тривалість. Міграційні процеси відіграють важливу роль у регулюванні мобільності населення між адміністративно-територіальними одиницями, сприяючи вирішенню виробничих завдань і перерозподілу трудових ресурсів між регіонами. Це позитивно позначається на розвитку кожного регіону, знижуючи рівень безробіття та сприяючи зайнятості населення.

У міграційних процесах виділяються два основних типи: внутрішні, що охоплюють переміщення в межах однієї країни, та міждержавні, коли особи переселяються за межі своєї країни. Міждержавна міграція особливо дозволяє глибше аналізувати конкретні особи або групи, які переїжджають до інших країн. Міграційний процес складається з двох основних етапів — вибуття та прибуття населення, при цьому окрему увагу варто приділити трудовим мігрантам, що приїжджають з інших регіонів (рис.1.1).

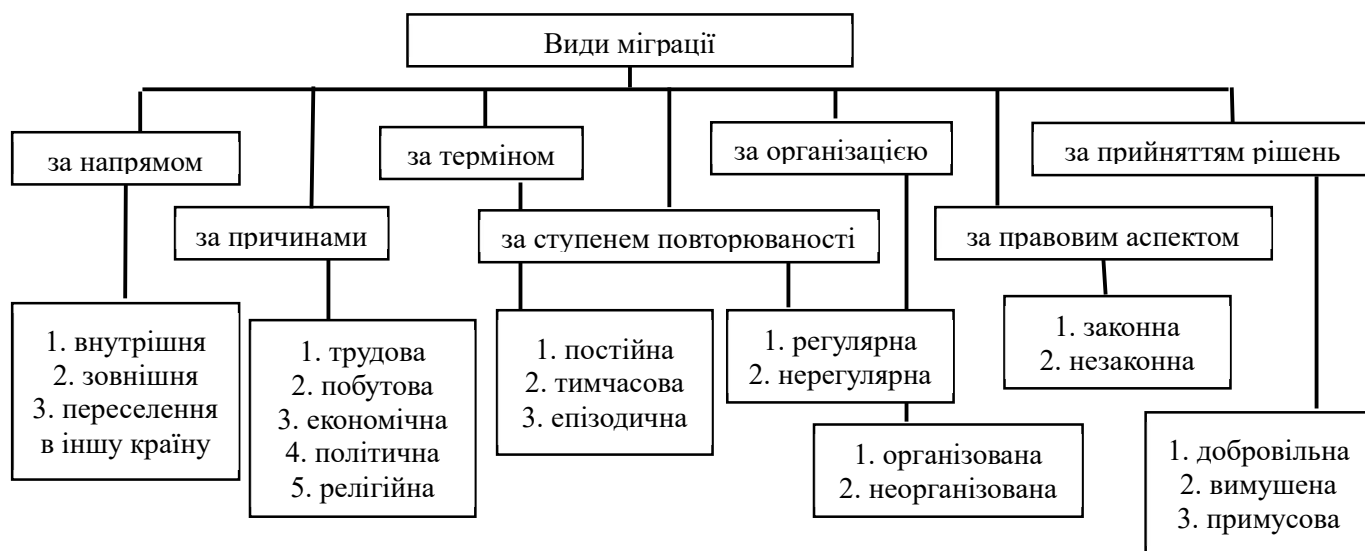

Рисунок 1.1 – Основні підходи до класифікації міграції

Джерело: створено автором на основі [5, 6, 7, с.3]

У широкому розумінні міграційний процес охоплює переміщення людей у просторі та часі. Для кожної територіальної спільноти це означає двосторонню динаміку: виїзд та прибуття осіб, що змінюють своє місце проживання. Це явище виступає важливим чинником, що впливає на соціально-економічні відносини в різних адміністративних одиницях.

Міграційний процес має кілька основних компонентів, які діють у взаємозв'язку: характер впливу, тривалість впливу, вплив на зміну етнічного складу населення та властивості впливу (постійний, тимчасовий, одноразовий). Усі ці елементи взаємопов'язані, і кожен з них впливає на інші.

Міграційний процес має значний вплив на суспільні відносини та державу, особливо у виробничих сферах, а також характеризується взаємозалежністю з іншими сферами життєдіяльності. Його важливий аспект – це вплив на етнічний склад населення на конкретних територіях.

У розробці системи впливу на міграційний процес варто враховувати основний вплив, не виключаючи значення інших чинників. Міграційний процес проходить кілька етапів, зокрема територіальну мобільність, переселення, а також інтеграцію мігрантів на новому місці проживання. Ці етапи взаємозалежні й разом формують цілісний процес. Територіальна мобільність населення свідчить про

готовність людей до зміни місця проживання, включаючи міграційну активність і наявність мереж підтримки.

На етапі переселення мобільність населення значно впливає на обсяги міграційних потоків, які визначаються кількістю населення та економічними й соціальними факторами, як-от рівень доходів і безробіття. Динаміка міграції в Україні з 1990-х роках. є яскравим прикладом цього впливу.

На думку С. Колоса, чинники міграційних процесів можна поділити на дві групи: ті, що приваблюють до певної території, і ті, що змушують залишити місце проживання. Обидві групи чинників впливають на процес міграції, хоча перша має вирішальне значення [10].

Чинники, що впливають на міграцію, охоплюють усі етапи процесу: від формування мотивації та пошуку оптимального рішення до змін на новому місці та реакції оточення на появу мігранта.

Чинники, що впливають на рішення щодо виїзду з постійного місця проживання, можуть мати значення лише на певних етапах міграційного процесу.

Третій етап, інтеграція, включає адаптацію особи до нових умов і підлаштування середовища під її потреби. Цей процес складається з адаптації та організації умов для комфортного життя.

Протягом століть науковці досліджували міграційні процеси в межах різних підходів: економічного, географічного, історичного, демографічного, системного, політичного тощо. У ХХІ ст. основний фокус змістився на аналіз людського потенціалу як ключового фактора економічного розвитку. Відповідно до цієї концепції, міграція є одним із факторів, що спричиняє різницю у темпах економічного зростання між країнами.

Міжнародна міграція може зумовлюватися як економічними, так і іншими чинниками. До неекономічних причин належать політичні, релігійні, зміни державного ладу, природні катастрофи, конфлікти, екологічні проблеми та особисті мотивації. Їх вплив посилюється разом зі зростанням рівня соціально-економічного розвитку держав і активізацією інтеграційних процесів у світі.

Міграція в розвинених країнах обумовлюється не лише економічними, а й

соціальними факторами, такими як «соціальний комфорт», «політичні умови», «культурні особливості», «психологічні аспекти» тощо.

Основні причини міграційних процесів продовжують полягати в нерівномірному економічному розвитку різних країн, що сприяє переміщенню робочої сили з менш розвинених регіонів до держав з вищим рівнем життя. Високий рівень безробіття в багатьох країнах, особливо тих, що розвиваються, є важливим економічним чинником, який впливає на ці процеси. Також вивезення капіталу та діяльність транснаціональних корпорацій значно впливають на рух робочої сили і капіталу. Розвиток транспортної інфраструктури розширює можливості для міжнародної міграції.

С.О. Мосендз визначає міграційні процеси як усі форми переміщень населення, включаючи сезонні, епізодичні та маятникові міграції, за винятком постійного переселення. Ці процеси можуть включати великомасштабні переміщення людей через кордони, які можуть мати різну тривалість і регулярність, і бути пов'язаними зі зміною місця проживання або ж відбуватися на тимчасовій основі, як у випадку маятникових міграцій.

Залежно від перетину кордону міграційні процеси поділяються на внутрішні та зовнішні. Внутрішні міграції охоплюють тимчасові або постійні переміщення населення в межах країни, включаючи міжобласні, районні та міські переселення. Зовнішні міграції пов'язані з перетином державного кордону й поділяються на імміграцію (прибуття), еміграцію (виїзд) та міжнародну міграцію, яка охоплює переселення між країнами [8, с. 165; 9, с. 14].

Серед зовнішніх міграцій виділяють місцеві, регіональні, міжконтинентальні та внутрішньоконтинентальні переселення населення.

Існують різні види міграційних процесів. Одним з них є епізодична міграція, яка відбувається нерегулярно й може бути спричинена різними цілями, такими як ділові, культурні чи рекреаційні заходи. Цей тип міграції зумовлений соціальними факторами. Маятникова міграція, у свою чергу, є регулярним переміщенням від постійного місця проживання до роботи й назад. Також існують інші форми зворотної міграції, що включають поступові переміщення населення між

територіями з можливим перетином кордонів або без нього.

Зворотній міграційний процес охоплює тимчасові переміщення для навчання, роботи, відпочинку та інших потреб, де люди повертаються до свого постійного місця проживання після завершення діяльності. Незворотна міграція, навпаки, передбачає постійне переселення з одного місця на інше, незалежно від причин, що може бути викликано економічними, політичними або особистими обставинами.

Організована міграція реалізується за участю державних структур, громадських і політичних організацій, а також міжнародних організацій. Вона може бути добровільною або примусовою. Добровільна міграція відбувається на основі особистого рішення й може стимулюватися державними заходами, такими як освітні програми або трудові контракти.

Примусова міграція, натомість, є наслідком примусових заходів або рішень, наприклад, у зв'язку з військовими діями, природними катастрофами або політичними утисками.

Постійні міграційні процеси відрізняються сталими характеристиками в часі та просторі. До прикладу, маятникова міграція є циклічним і постійним переміщенням до місця роботи або навчання, яке не передбачає зміну місця проживання, але включає регулярні переміщення.

Характеристики постійних міграційних процесів включають:

Циклічність – як у сезонних міграціях, де працівники переміщуються на певний період для виконання робіт, наприклад, у сільському господарстві.

Зворотність – особи, які працюють тимчасово, можуть регулярно повертатися до своєї країни, наприклад, туристичні поїздки.

Незворотність – це постійне переселення без наміру повернення.

Регулярність – постійне слідування встановленому маршруту, що відзначає сталість напрямків та регулярні шляхи переміщення.

Сезонна міграція є прикладом циклічного процесу, де працездатне населення тимчасово мігрує до місць сезонного працевлаштування, щоб заробити, повертаючись додому після закінчення роботи.

Обсяг і частота сезонних міграцій залежать від періоду року, що впливає на інтенсивність переселень і тимчасове працевлаштування. Тривалість проживання в місці праці, своєю чергою, залежить від умов договору. У рамках європейського законодавства ці міграційні процеси отримали офіційне визнання, що дозволяє регулювати права та обов'язки сезонних працівників.

Скорочення міграційних потоків може бути результатом спонтанних обставин (наприклад, погіршення умов праці чи життя) або організованих заходів (політичні або економічні обмеження). Така класифікація міграційних процесів демонструє їхню різноманітність і зумовлена безліччю чинників, серед яких економічні, соціальні, політичні та екологічні.

Міграційний процес є соціальним явищем, яке є результатом активності певної соціальної групи, що виявляється у переміщенні та інтеграції. Він ґрунтується на соціальних аспектах, таких як потреби в роботі, покращення умов життя, або ж культурні фактори, і пов'язаний із процесами адаптації та взаємодії між різними соціальними групами.

1.2 Етапи еволюції світових міграційних процесів

У період 1945–1973 років європейські країни пережили важливі зміни в міграційних процесах, які були викликані розпадом колоніальної системи та економічним зростанням. Колонії, які раніше були джерелом робочої сили та ресурсів, стали новими джерелами мігрантів, оскільки багато людей почали шукати кращі умови життя в Європі після деколонізації. Це призвело до постколоніальної міграції, коли мігранти з Африки, Азії та Карибського басейну переїжджали до європейських країн у пошуках роботи та можливостей.

У цей час також спостерігалось зменшення еміграції до Північної Америки та Океанії, оскільки Європа стала привабливим місцем для трудових мігрантів. Одним з ключових аспектів цього періоду було запровадження програм найму

«гастарбайтерів» з середземноморських країн, таких як Італія, Греція, Туреччина та Північна Африка. Ці робітники були запрошені для заповнення дефіциту робочої сили на промислових підприємствах, що переживали економічний бум.

Також у рамках цього етапу відбулося переселення росіян, які покинули території колишніх радянських республік, що призвело до нових демографічних змін і утворення нових етнічних спільнот у країнах Європи.

Зміни, які відбулися в цей період, стали основою для подальшого розвитку міграційних процесів у Європі, визначаючи нові соціально-економічні та культурні виклики, які постали перед європейськими суспільствами в наступні десятиліття.

Період 1973–1989 років характеризується значними змінами в міграційних процесах у Західній та Східній Європі, які були зумовлені економічною стагнацією, реструктуризацією промисловості та новими соціально-економічними реаліями.

Після закінчення організованого найму робітників на початку 1970-х років, економіки Західної Європи зіткнулися зі стагнацією, що стало наслідком глобальної енергетичної кризи та змін у міжнародному поділі праці. У цей час багато країн почали скорочувати виробництво, і міграція трудових мігрантів з колишніх колоній, яка раніше була важливою складовою економіки, зазнала змін. В умовах економічної кризи стало необхідним адаптуватися до нових умов, що призвело до зростання інтересу до сімейної міграції, коли трудові мігранти запрошували свої родини приєднатися до них у країнах перебування [11].

У той же час, Східна Європа стала свідком зростання трудової міграції з комуністичних країн. Люди почали шукати можливості для працевлаштування за межами своїх країн через обмежені економічні можливості. Планова радянська міграція також стала важливим елементом цього процесу, оскільки багато людей шукали роботу в інших країнах, що входили до соціалістичного табору.

Відзначимо, що ці процеси відбувалися на фоні політичних змін, які зрештою призвели до краху комуністичних режимів у Східній Європі. Міграційні потоки, які виникли в цей період, стали основою для подальших змін у демографічній ситуації на континенті та вплинули на формування нових соціальних структур, що відображали потреби і виклики часу.

Отже, міграційні процеси в цей період стали складним і динамічним явищем, яке відображало зміни в економіці, політиці та суспільстві як Західної, так і Східної Європи.

Період 1989–2008 років став важливим етапом у розвитку міграційних процесів у Європі, оскільки відбулися значні політичні, економічні та соціальні зміни, які вплинули на міграційні потоки.

Падіння Берлінської стіни в 1989 році символізувало кінець Холодної війни і відкриття нових можливостей для міграції з країн Східної Європи до Західної. Розпад Радянського Союзу в 1991 році також призвів до появи нових незалежних держав і змін у політичних режимах, що сприяло збільшенню міграційних потоків. Люди шукали нові економічні можливості та кращі умови життя, які, здавалося, пропонували західноєвропейські країни.

Зміни в політичному контексті, включаючи вступ Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу, відкрили нові шляхи для міграції. Маастрихтська угода 1992 році заклала основи для поглиблення інтеграції в ЄС, а Шенгенська угода 1995 році дозволила вільний рух людей без контролю на внутрішніх кордонах. Це суттєво змінило картину міграції, оскільки стало легше подорожувати та переселятися між країнами Європи.

У цей час спостерігався ріст міграції не лише з Сходу на Захід, але й всередині Європи, оскільки все більше людей використовували нові можливості для роботи та навчання. Розширення ЄС, яке відбулося в 2004 і 2007 роки, ще більше збільшило кількість країн-учасниць, що призвело до подальшої інтеграції ринків праці.

Неоліберальна глобалізація і «ринковий тріумфалізм» в цей період також сприяли активізації міграційних процесів. Економічний ріст і збільшення світової торгівлі створили попит на робочу силу як з боку низько кваліфікованих, так і висококваліфікованих працівників. Міграція стала важливим фактором у задоволенні потреб ринку праці в різних країнах Європи.

Однак із зростанням міграції виникали і нові виклики, пов'язані з політизацією питання міграції в країнах Європи. Підвищення обізнаності про

проблеми, пов'язані з імміграцією, призвело до виникнення політичних дебатів і суперечок щодо контролю кордонів, інтеграції мігрантів і впливу міграції на соціально-економічний розвиток країн.

Таким чином, період 1989–2008 років відзначався комплексними змінами в міграційних процесах у Європі, які стали наслідком політичних трансформацій, економічних викликів і нових можливостей для мобільності.

У період неоліберальної глобалізації, який тривав до Великої рецесії, відбулися значні зміни в європейських міграційних процесах, що зумовили нові тренди та моделі міграції. Основні структурні зміни, які мали місце в цей час, включали:

Повернення російськомовних осіб: Після розпаду Радянського Союзу відбувався рух російськомовного населення назад до Росії з колишніх радянських республік. Це супроводжувалося зміцненням позицій Росії як країни, яка приймала трудових мігрантів, що шукають кращі можливості.

Переселення біженців: Конфлікти та напруженість, що виникли після розпаду Радянського Союзу та Югославії, призвели до збільшення кількості біженців, які шукали безпечніші умови життя в Європі.

Міграція з Центральної та Східної Європи: Після розширення ЄС і скасування контролю на внутрішніх кордонах у рамках Шенгенської угоди спостерігалось зростання міграції та циркуляції осіб з Центральної та Східної Європи до Західної Європи, оскільки громадяни нових країн-членів мали можливість вільно пересуватися та працювати в Західній Європі.

Зростання трудової міграції: Міграція з країн Магрибу, Західної Африки та Латинської Америки до Західної та Південної Європи також збільшилася, оскільки ці регіони стали важливими джерелами трудових мігрантів.

Трансформація Південної Європи: Країни Південної Європи, такі як Іспанія та Італія, а також Туреччина, перетворилися з країн еміграції на країни імміграції та транзиту. Ці зміни відбувалися в контексті зростання попиту на робочу силу та необхідності інтеграції мігрантів у місцеві економіки.

З настанням Великої рецесії на початку 2008 року, попередні тренди інтенсивної глобалізації зазнали змін. Рецесія призвела до зменшення попиту на робочу силу, зокрема у сегменті нелегальної імміграції, що позначилося на мігрантах з менш кваліфікованими навичками. Це стосувалося, зокрема, пакистанців та бангладешців у Сполученому Королівстві. Водночас зросла кількість іммігрантів із Північної Африки та Південної Америки в Іспанії, що вказувало на зміну в структурі міграційних потоків.

Незважаючи на рецесію, не відбулося масштабного повернення трудових мігрантів, і основні моделі імміграції з країн поза ЄС залишилися стабільними. Реємігранти переважно становили громадяни країн-членів ЄС, які мали право на вільний рух, наприклад, румуни в Італії та поляки у Великобританії. У той же час мігранти з-за меж ЄС, такі як працівники з Марокко, Еквадору, Перу та Болівії, рідше поверталися назад, часто вибираючи залишитися на «безпечній стороні кордону».

Таким чином, період неоліберальної глобалізації в Європі був складним і динамічним, з безліччю факторів, що впливали на структуру і напрямки міграційних потоків.

Після Великої рецесії 2008 року європейська міграція пережила складний період, що тривав до 2012 року, коли спостерігалися значні зміни у патернах міграції. Основні тенденції та наслідки цього періоду включали:

Спад трудової міграції: Перші роки після рецесії характеризувалися зменшенням трудової міграції до основних європейських економічних регіонів. Країни ЄС, намагаючись захистити своїх національних працівників від зростання безробіття, запровадили додаткові обмеження на в'їзд нових іммігрантів. Це призвело до зниження припливу нових трудових мігрантів.

Політизація та сек'юритизація міграції: у зв'язку з економічною кризою уряди країн ЄС почали більш активно політизувати питання притулку та міграції без документів. Це стало наслідком страху перед можливими соціальними наслідками імміграції під час економічної нестабільності.

Сподівання на повернення мігрантів: Національні уряди сподівалися, що економічна криза спонукатиме мігрантів з третіх країн повернутися на батьківщину, і навіть пропонували грошову компенсацію за витрати на повернення. Проте ці сподівання не справдилися, і повернення іммігрантів було нижчим, ніж очікувалося.

Вплив на постраждали країни: Найбільше наслідків криза мала для країн, які найбільше постраждали від рецесії, таких як Ірландія, Іспанія, Португалія, Італія та Греція. У цих країнах відбувся різкий спад імміграції та зростання еміграції. Наприклад, в Іспанії рівень безробіття серед іноземців досяг 36% у 2011 році, що призвело до зменшення кількості іммігрантів з 921 тис. у 2007 році до 248 тис. у 2013 році. У той же час еміграція зростає, хоча й меншою мірою, з 199 тис. у 2007 році до 459 тис. у 2011 році.

Нова іспанська еміграція: Економічна криза призвела до нової хвилі іспанської еміграції, зокрема до Великобританії, Франції, Німеччини, США, а також до Аргентини, Бразилії, Китаю та Австралії.

Відновлення імміграції: Після періоду спаду імміграція в Європу почала відновлюватися, і кількість повернень зменшилася. У 2015 році Іспанія знову стала країною, яка приваблює іммігрантів. Хоча загальний обсяг міграції до країн Південної Європи, які найбільше постраждали від кризи, знизився, він стабілізувався на нижчому, але все ще значущому рівні.

Отже, період між 2008 і 2012 роками став часом адаптації європейських країн до нових економічних реалій, коли міграційні потоки зазнали значних змін під впливом економічних та політичних чинників.

Криза особливо сильно вдарила по чоловікам-мігрантам у будівельній сфері, але попит на робочу силу в інших секторах залишався менш ураженим або навіть зростав. Наприклад, зростає потреба в спеціалістах, які надають послуги особистого догляду, особливо в країнах з яскраво вираженим процесом старіння населення.

У 2000-х та 2010-х роках обмеження міграції, здається, були частково зумовлені усвідомленням того, що імміграція набрала нових рис, і мігранти тепер

«тут, щоб залишитися». Водночас існувало суттєве політичне небажання прийняти цю нову реальність. На відміну від колишніх європейських колоніальних суспільств, таких як США і Канада, де імміграція стала невід'ємною частиною національної ідентичності, багато європейських країн спираються на ідеї спільного походження та культури.

Нова реальність масової імміграції і асиміляції часто не відповідала уявленням більшості європейців і суперечила домінуючим національним ідеологіям, які вимагали адаптації до етнічної різноманітності. Це спричинило численні дебати та політичну напругу, особливо коли мігранти почали оселятися й вимагати захисту своїх прав у нових країнах.

Сучасний етап також заслуговує на увагу: у 2017 році приблизно 82 млн. людей, які народилися за межами своїх країн проживання, мешкали в Європі (включаючи колишні радянські республіки). З них 34 млн. були народжені поза Європою. У Північній Америці народилося 55 млн. людей, а в Середній Америці — 41 млн.. Східна Європа стала значним джерелом мігрантів для Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії, що збільшило вплив латиноамериканських і азійських культур.

Зростання структурної імміграції з країн, що не входять до ЄС, а також внутрішня міграція в межах ЄС призвели до зростання різноманітності населення, особливо в Західній Європі. На рис. 1.2 представлено еволюцію європейських іммігрантів.

Серед основних тенденцій можна виділити:

- Зниження рівня організованої трудової міграції до Західної Європи та зменшення найму.
- Зростання процесу об'єднання сімей іноземних працівників, що призводить до збільшення кількості постійних мігрантів.
- Зростання трудової міграції до нових економічних територій в Іспанії та Італії, зокрема з Північної Африки та Латинської Америки.
- Вербування працівників-мігрантів з країн, що розвиваються, для роботи у Східній Європі та Радянському Союзі.

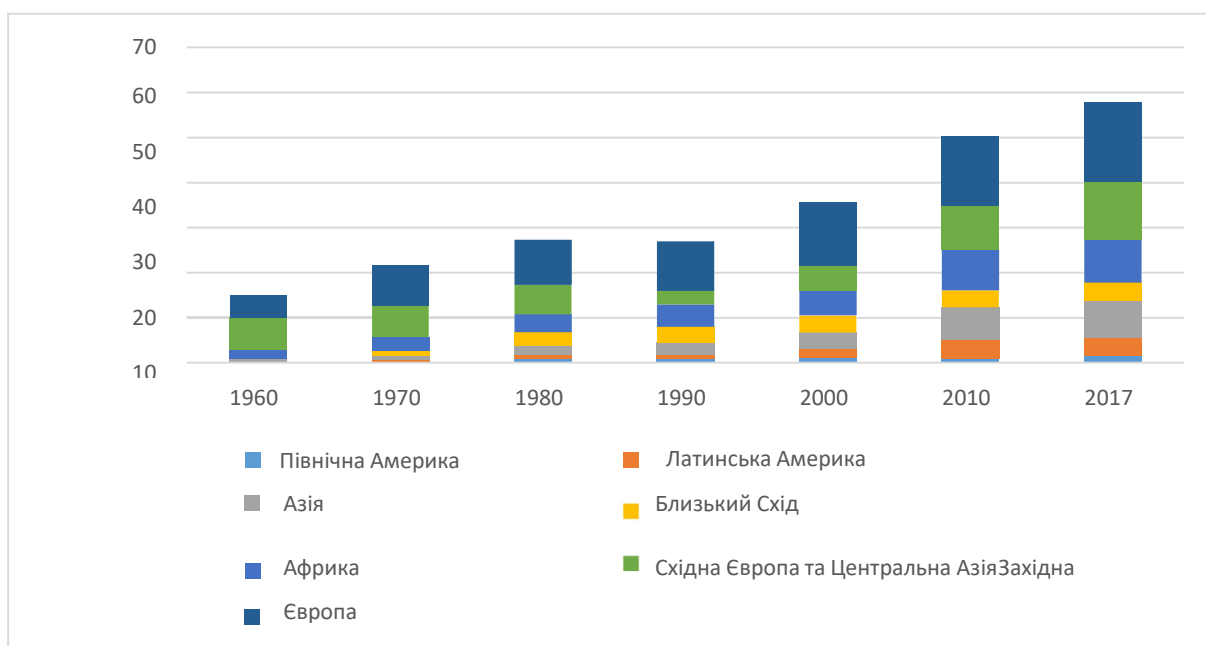

Рисунок 1.2 – Народжене за кордоном населення в Західній Європі, за регіоном походження, 1960-2017 рр.

Джерело: створено автором на основі [11, с.5]

По-перше, історія міграційних процесів демонструє їх постійну динаміку та змінність. Кожен етап розвитку супроводжується унікальними викликами та можливостями, які впливають на економічний, соціальний і культурний ландшафт країн.

По-друге, важливо розуміти, що міграційні процеси часто є відображенням глобальних тенденцій і подій. Наприклад, війни, економічні кризи, зміни політичних режимів та інші фактори можуть суттєво впливати на обсяги та напрямки міграції.

По-третє, необхідно звернути увагу на взаємозв'язок між розвитком міграційних процесів та соціально-економічними трансформаціями у світі. Розуміння цього зв'язку допомагає країнам формувати більш ефективні політики управління міграційними потоками та інтеграції мігрантів.

Таким чином, аналіз етапів еволюції світових міграційних процесів сприяє глибшому розумінню їх природи, причин виникнення та наслідків, що, в свою чергу, допомагає розробити обґрунтовані та ефективні стратегії управління міграційними потоками.

1.3 Методичні підходи до ідентифікації міграційних трендів

У сучасному світі міграція є одним з ключових явищ, що впливають на соціально-економічний розвиток країн. Ідентифікація міграційних трендів є важливою складовою дослідження, оскільки вона дозволяє зрозуміти динаміку міграційних потоків, виявити їхні основні причини та наслідки, а також спрогнозувати можливі зміни в міграційній ситуації. У цьому контексті методичні підходи до аналізу міграційних трендів набувають особливого значення, оскільки вони визначають не лише обсяг і структуру міграційних процесів, але й їхній вплив на суспільство та економіку.

Методи, які будуть використовуватися під час написання роботи продемонстровано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Методи аналізу міграційних процесів

Метод	Основні підходи та інструменти	Приклади використання
Кількісні методи	- Обробка статистичних даних; - використання показників, таких як: валова міграція (ВМ), сальдо міграції (ΔМ), коефіцієнти прибуття (КП) та вибуття (КВ)	- Аналіз динаміки міграційних потоків; - визначення ефективності міграції; - оцінка впливу міграції на чисельність населення
Математичне моделювання	- Побудова прогностичних моделей для оцінки обсягів міграції; - Індекс потенційної чистої міграції (GALLUP)	- Прогнозування змін у міграційних потоках; - аналіз міграційного клімату країн
Якісні методи	- Соціологічні дослідження (опитування, інтерв'ю); - метод Delphi (аналіз експертних думок)	- Визначення міграційних настроїв населення; - дослідження соціальних та культурних аспектів міграції
Комплексні методи	- Інтеграція соціально-економічних та екологічних показників для оцінки умов життя; - використання інтегральних показників (наприклад, оцінка привабливості країни для мігрантів)	- Оцінка привабливості країни для іммігрантів; - розробка стратегій державного управління міграцією

Джерело: створено автором на основі [3, с.5]

Для вивчення міграційних процесів застосовуються як кількісні, так і якісні підходи. Якісні методи орієнтовані на структурний аналіз та пояснення динаміки процесу, тоді як кількісні методи дозволяють виявити закономірності у виникненні явищ і сформулювати загальні висновки.

Кількісні методи використовуються для аналізу закономірностей розвитку явища та пояснення динаміки процесу, а якісні підходи надають можливість структурно охарактеризувати міграційні потоки. [15, с. 17].

Кількісні методи вивчення динаміки міграційних переміщень ґрунтуються на обробці статистичних даних і використовують такі детерміновані показники, як співвідношення прибулих і вибулих, сальдо міграції, загальна валова міграція, коефіцієнт загального міграційного обороту та ефективність міграції.

Серед основних абсолютних показників обсягу міграції виділяють:

Валова міграція (ВМ): цей показник відображає загальний обсяг міграційних потоків за рік і розраховується за наступною формулою:

$$BM = P + B, \quad (1.1)$$

де $ПП$ - кількість прибулих осіб;

$ВВ$ - кількість вибулих осіб.

Сальдо міграції, відоме також як чиста міграція або міграційний приріст/скорочення (ΔM): цей показник відображає зміни в чисельності населення країни внаслідок міграційних процесів протягом визначеного періоду і розраховується за формулою:

$$\Delta M = P - B, \quad (1.2)$$

Крім того, існують показники інтенсивності міграційних процесів, які вимірюються в проміллі. Загальні коефіцієнти міграції розраховуються відносно всього населення. Серед них:

Коефіцієнт прибуття: цей показник відображає кількість прибулих осіб на 1000 наявного населення в середньому за рік.

Розраховується в мільйонах осіб.

$$KP = MP / ЧНс, \quad (1.3)$$

де $KП$ – коефіцієнт прибуття;

МП – масштаби прибуття;

ЧНс – середньорічна чисельність населення країни/регіону, осіб.

Коефіцієнт вибуття: цей показник вказує на кількість вибулих осіб на 1000 наявного населення в середньому за рік.

$$KB = MB / ЧНс, \quad (1.4)$$

де KB – коефіцієнт вибуття;

MB – масштаби вибуття;

ЧНс – середньорічна чисельність населення країни/регіону, осіб.

Дослідження тенденцій міграційних процесів є складним завданням, оскільки важко виявити схильність населення до міграції порівняно з простим обліком кількості осіб, які переїхали. Визначення міграційних настроїв та прогнозування можливих обсягів міграції є ключовими для розробки ефективної державної політики щодо управління міграційними потоками з метою збереження кваліфікованих кадрів.

В даний час існує безліч методів оцінки готовності населення до переїзду, які ґрунтуються на результатах соціологічних досліджень. Проте використання цих даних може бути трудомістким і призводити до швидкої втрати інформації. Наприклад, дослідники з Центру східних досліджень застосовують метод Delphi для прогнозування міграційних потоків між країнами ЄС, аналізуючи результати анонімних опитувань фахівців різних груп у країнах Вишеградської групи та Східного партнерства [17, с. 5].

Індекс потенційної чистої міграції, розроблений Американським інститутом громадської думки GALLUP, відображає різницю між кількістю дорослих, які розглядають можливість імміграції та еміграції [18, с. 8].

У світовій практиці розробляються різноманітні методики для створення інтегральних показників, які дозволяють оцінювати міграційний клімат країн. Ці показники надають узагальнену характеристику рівня привабливості соціально-економічних умов певної країни для мігрантів. При формуванні системи одиничних показників важливо враховувати параметри, які відображають макроекономічну ситуацію в країні, стан ринку праці, а також соціальні та екологічні умови життя.

Аналіз методичних підходів до ідентифікації міграційних трендів демонструє складність та багатогранність цього явища в умовах глобалізації. Вивчені методи, що охоплюють як кількісні, так і якісні підходи, дозволяють не лише фіксувати обсяги та напрямки міграційних потоків, але й розкривати їхні соціально-економічні та культурні аспекти. Застосування статистичних даних, соціологічних досліджень та прогностичних моделей є критично важливим для виявлення закономірностей у міграційних процесах і сприяє формуванню ефективних державних політик. Крім того, важливість інтеграції різних методичних підходів підкреслює необхідність комплексного розуміння міграційних процесів у контексті змінюваних економічних, політичних та соціальних умов.

Отримані результати свідчать про необхідність інтеграції різних методичних підходів для більш точного розуміння динаміки міграційних процесів та їхнього впливу на суспільство. Аналіз світових практик прогнозування міграції дозволяє виробити стратегічні рекомендації щодо управління міграційними потоками, що є важливим у контексті як національної, так і міжнародної політики. Таким чином, дослідження підтверджує, що комплексний підхід до аналізу міграції сприяє розробці ефективних заходів для регулювання міграційних процесів та адаптації державних стратегій до сучасних викликів.

Зокрема, врахування демографічних, економічних та політичних факторів у прогнозуванні міграційних трендів дає змогу більш точно оцінити потенційні ризики та виклики, пов'язані з переміщенням населення. Використання великих масивів даних (Big Data), штучного інтелекту та геоінформаційних систем у дослідженнях міграції відкриває нові можливості для вдосконалення механізмів моніторингу та оцінки міграційних потоків.

Окрім цього, аналіз регіональних особливостей міграції дозволяє адаптувати стратегії управління до конкретних соціально-економічних умов. Взаємодія між державними інституціями, науковими центрами та міжнародними організаціями сприяє розробці більш ефективних політик, що враховують як потреби приймаючих країн, так і інтереси мігрантів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МІГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

2.1 Особливості та характер міграційних процесів в ЄС

На сучасний момент країни Європейського союзу стали привабливими для мігрантів, що викликає необхідність ретельного вивчення міграційної ситуації та змін у динаміці міграції в цих країнах. Загалом міграційні процеси в Європейському Союзі є однією з найактуальніших тем сучасності, що впливає на економічну, соціальну та політичну стабільність регіону. Різноманітність причин, що спонукають людей до міграції, включає економічні фактори, політичні конфлікти, кліматичні зміни та гуманітарні кризи. Водночас інтеграція мігрантів у суспільства країн-членів ЄС створює як можливості, так і виклики для урядів, громад і самого Євросоюзу.

Тому перш за все варто дослідити динаміку міграційних процесів, перш за все варто звернути увагу на кількість іммігрантів. У 2022 році 5,1 млн. іммігрантів прибули до ЄС з країн, що не входять до ЄС, а 1,5 млн. людей, які раніше проживали в одній державі-члені ЄС, мігрували до іншої країни-члена. Беручи до уваги, що 0,4 млн. людей з невідомою країною попереднього проживання також мігрували до країни-члена ЄС, це становить загалом 7 млн. прибуттів у результаті міжнародної імміграції у 2022 році. З іншого боку, близько 2,7 млн. людей емігрували до будь-якої з в іншу країну-члена ЄС або в країну за межами ЄС. З них, як повідомляється, близько 1 млн. людей покинули країну-член ЄС, щоб мігрувати до країни за межами ЄС, що продемонстровано на рис. 2.1.

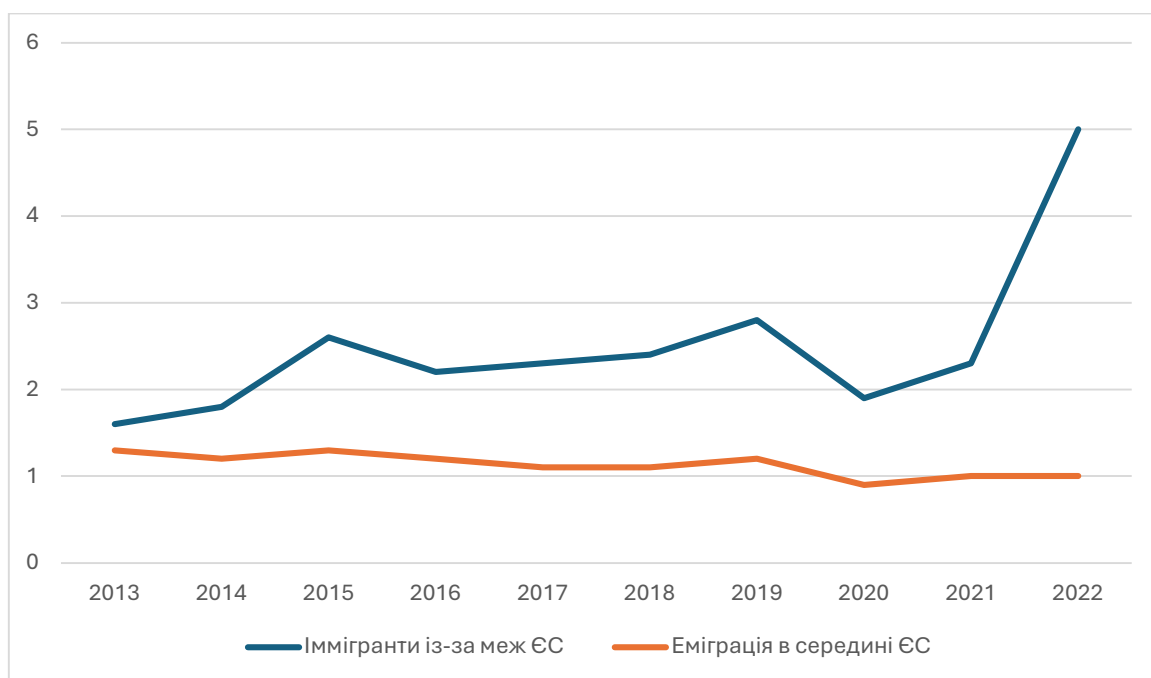

Рисунок 2.1 – Імміграція із-за меж та всередині ЄС за 2013-2022 рр. в млн.

Джерело: створено автором на основі [19, с.3]

Офіційна статистика Євростату показує, що 7 млн. людей іммігрували до ЄС або всередині нього, приблизно на 2,5 млн. більше, ніж у попередньому максимумі в 2019 році, і приблизно на 3 млн. більше, ніж у 2015 році. З 7 млн. мігрантів близько 5 млн. приїхали з-за меж ЄС, причому збільшення значною мірою зумовлене схемою тимчасового захисту для українських біженців. Варто зазначити, що деякі країни ЄС не враховують у своїй офіційній міграційній статистиці шукачів притулку чи українських біженців за схемою тимчасового захисту. Враховуючи це, приблизний підрахунок свідчить про те, що імміграція могла бути приблизно на 1,5 млн. вищою у 2022 році. Це означатиме імміграцію громадян, які не є громадянами ЄС, приблизно на 1,4% населення ЄС у 2022 році, велика цифра як історично, так і в порівнянні між країнами. За 2023 рік, хоча детальні дані про імміграцію по всьому ЄС ще недоступні, оцінки показують, що імміграція впала відносно 2022 році приблизно до 0,8% населення (оскільки потоки тимчасового захисту з України значно сповільнилися), залишаючись на історичному максимумі [20].

Для порівняння, у 2021 році було відповідно 2,4 млн. іммігрантів до ЄС з країн, що не входять до ЄС, і 1,4 млн. людей, які раніше проживали в одній державі-члені ЄС, мігрували до іншої держави-члена. Близько 1 млн. людей емігрували з ЄС до країни за межами ЄС у 2021 році. Перед початком пандемії COVID-19, у 2019 році, було відповідно 2,7 млн. іммігрантів до ЄС з країн, що не входять до ЄС, і 1,4 млн. іммігрантів. мільйонів людей, які раніше проживали в одній державі-члені ЄС, мігрували до іншої держави-члена. У 2019 році близько 1,2 млн. людей емігрували з ЄС до країни за межами ЄС.

Більшість мігрантів іммігрують до ЄС через родинні зв'язки, роботу або навчання, а також значна частка мігрантів шукає притулку (рис. 2.2).

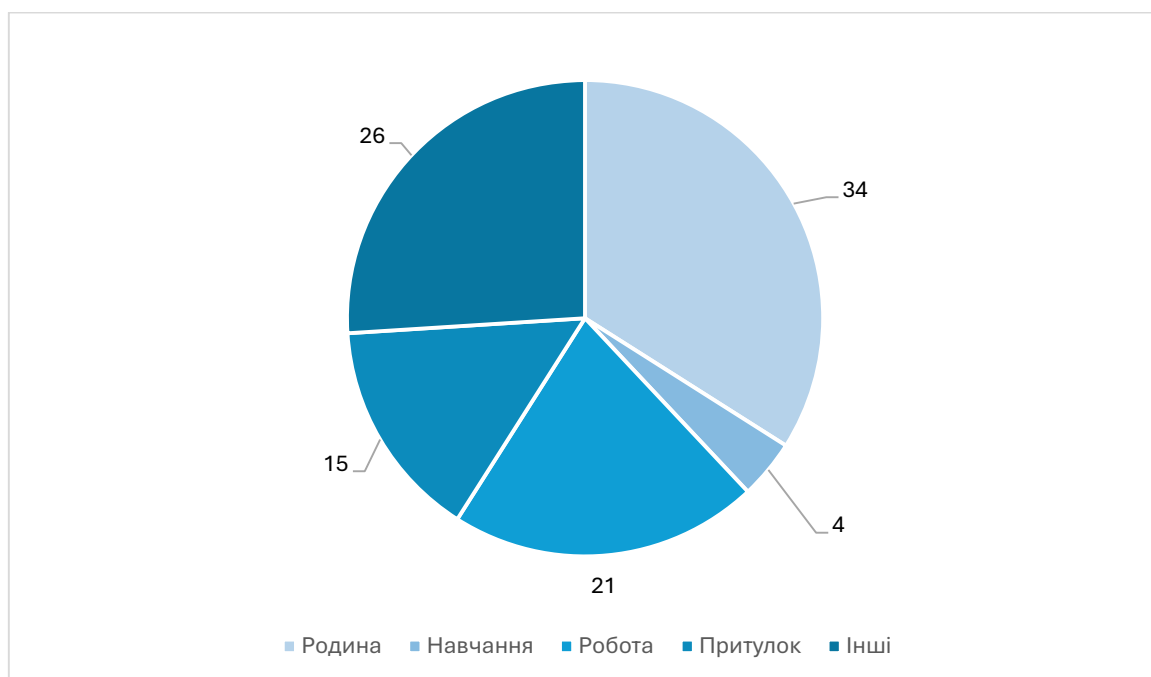

Рисунок 2.2 – Причини імміграції до ЄС у 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [21, с.4]

У 2022 році всі країни ЄС разом видали майже 3,5 млн. перших посвідок на проживання негромадянам ЄС. Це на 18% більше порівняно з 2021 році і на 14% порівняно з рівнем до COVID-19 у 2019 році.

Найбільшу кількість дозволів надала Польща (700 тис або 20% від загальної кількості дозволів, виданих в ЄС), за нею йдуть Німеччина (539 тис або 16%), Іспанія (467 тис або 14%), Італія (338 тис або 10%). і Франція (324 тис або 9%).

Найбільше перших посвідок на проживання отримали громадяни України (374 тис. або 11% від усіх дозволів), Білорусі (310 тис. або 9%) та Індії (183 тис. або 5%) (рис.2.3).

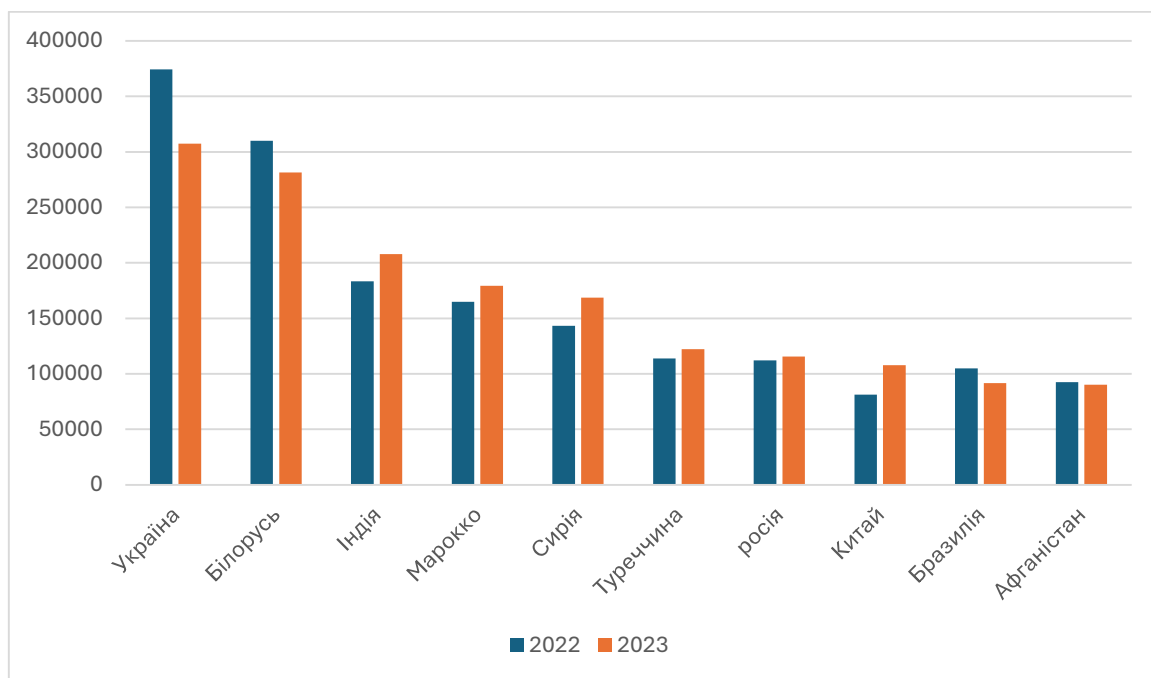

Рисунок 2.3 – 10 країн, у яких у 2022-2023рр. вперше видали дозвіл на проживання в країнах ЄС

Джерело: створено автором на основі [21, с.8]

У 2022 році 875 тис. осіб вперше звернулися за міжнародним захистом у країнах ЄС (рис.2.4). Це зростання на 63% порівняно з 2021 році і є найвищим показником з часів піків, зафіксованих під час кризи біженців, пов'язаної з війною в Сирії, у 2015 та 2016 роках. Країнами ЄС, які отримали найбільшу кількість перших заявок у 2022 р, були Німеччина (218 тис або 25% від усіх перших заявок на надання притулку в ЄС) і Франція (138 тис або 16%), за якими йде Іспанія (116 тис або 13%), Австрії (110 тис або 13%) та Італії (77 тис або 9%). На ці 5 країн ЄС разом припадає 75% усіх заяв про надання притулку в ЄС, які вперше подали.

Порівняно з чисельністю населення кожної країни ЄС, найвищий показник перших заявників у 2022 році було зафіксовано на Кіпрі (24 тис заявників на млн осіб), попереду Австрія (12 тис) і Люксембург (4 тис). Натомість найнижчий показник спостерігався у Словаччині (90 на мільйон осіб) та Угорщині [22].

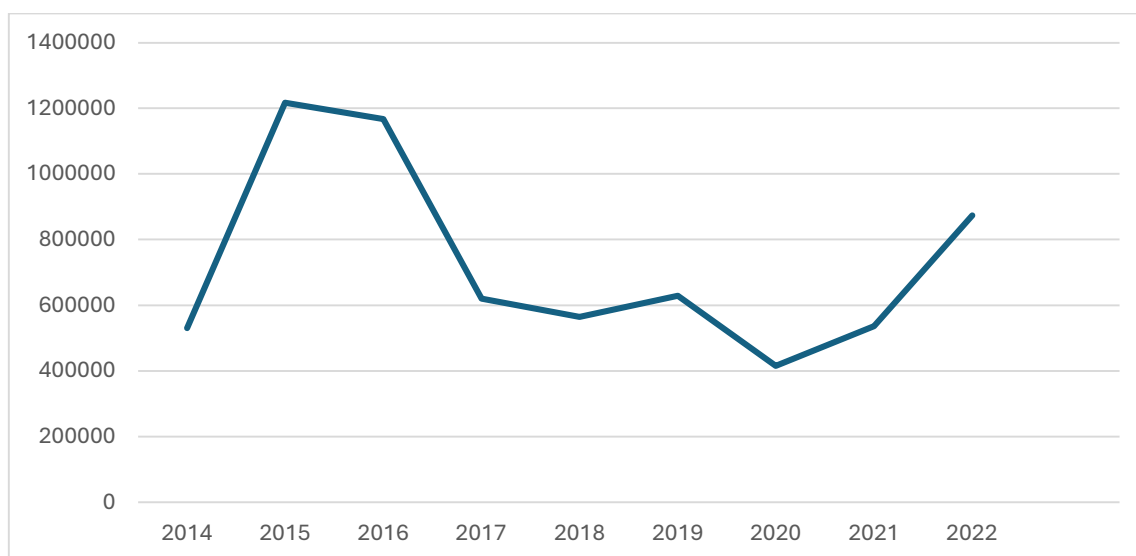

Рисунок 2.4 – Кількість заяв на міжнародний захист за 2014-2022 рр.

Джерело: створено автором на основі [22, с.6]

У 2023 році шукачі притулку прибули з майже 150 країн, що не входять до ЄС27. У 2023 році в ЄС було подано 1,1 млн. заявок, у тому числі 1 млн. вперше, що на 18% більше порівняно з 2022 році і на 62% порівняно з 2019 роком до COVID-19. Значна частка заявників походить з безвізових країн (21% заявників на надання притулку у 2023 році, порівняно з 22% у 2022 році, з великою кількістю заявників із Латинської Америки), які в'їжджають до ЄС легально, переважно з: Венесуела (6%), Колумбія (6%), Грузія (2%), Перу (2%) та Україна (1%) (рис.2.5).

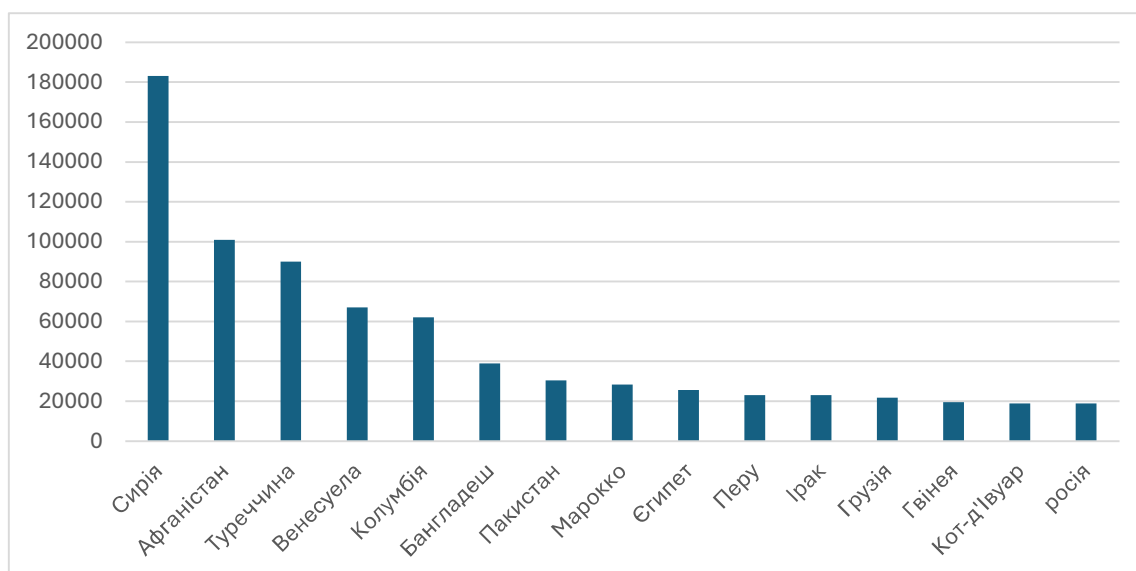

Рисунок 2.5 – 15 країн з яких вперше шукають притулку у 2023 році

Джерело: створено автором на основі [21, с.5]

Також варто згадати статистику щодо нелегального перетину кордону.

Останні міграційні сплески часто були спричинені конфліктами. У 2015 році головною причиною були бойові дії та переслідування в Афганістані та Сирії. Нещодавно війна росії в Україні спровокувала сплеск імміграції до Європи, зокрема з країн Африки та Близького Сходу, які покладаються на торгівлю з Україною. Дійсно, експерти з питань міграції кажуть, що глобальне зростання конфліктів за останнє десятиліття призвело до того, що кількість переміщених осіб у всьому світі зросла майже вдвічі, досягнувши 114 млн людей у 2023 році [23].

Довгий і часто важкий шлях до Європи не став перешкодою для сотень тисяч мігрантів, які прибули на континент нелегально протягом останніх років. У 2023 році в Європу в'їхало понад 385 тис таких мігрантів, що майже втричі перевищує найнижчий рівень за часи пандемії в 2020 році. Це була лише незначна частина з двадцяти дев'яти мільйонів іммігрантів, які прибули за останнє десятиліття легально і нелегально, створюючи значне навантаження на міграційну систему. вже вважається неефективним (рис.2.6.).

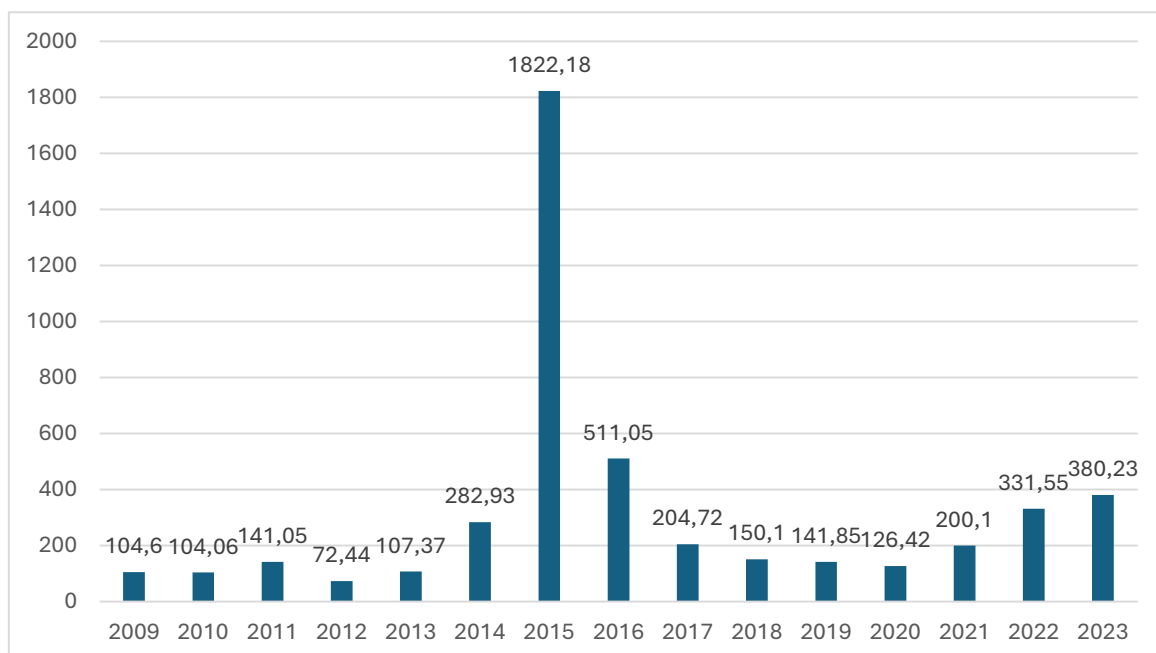

Рисунок 2.6 – Кількість нелегальних перетинів кордону за 2009-2023 рр.

Джерело: створено автором на основі [24, с.7]

Якщо розглянути країни з яких найбільше надходить нелегальних мігрантів, то лідером є Сирія, Гвінея, Сенегал та Афганістан, з частками 27,8%, 5,6% та 5,2% відповідно (рис.2.7).

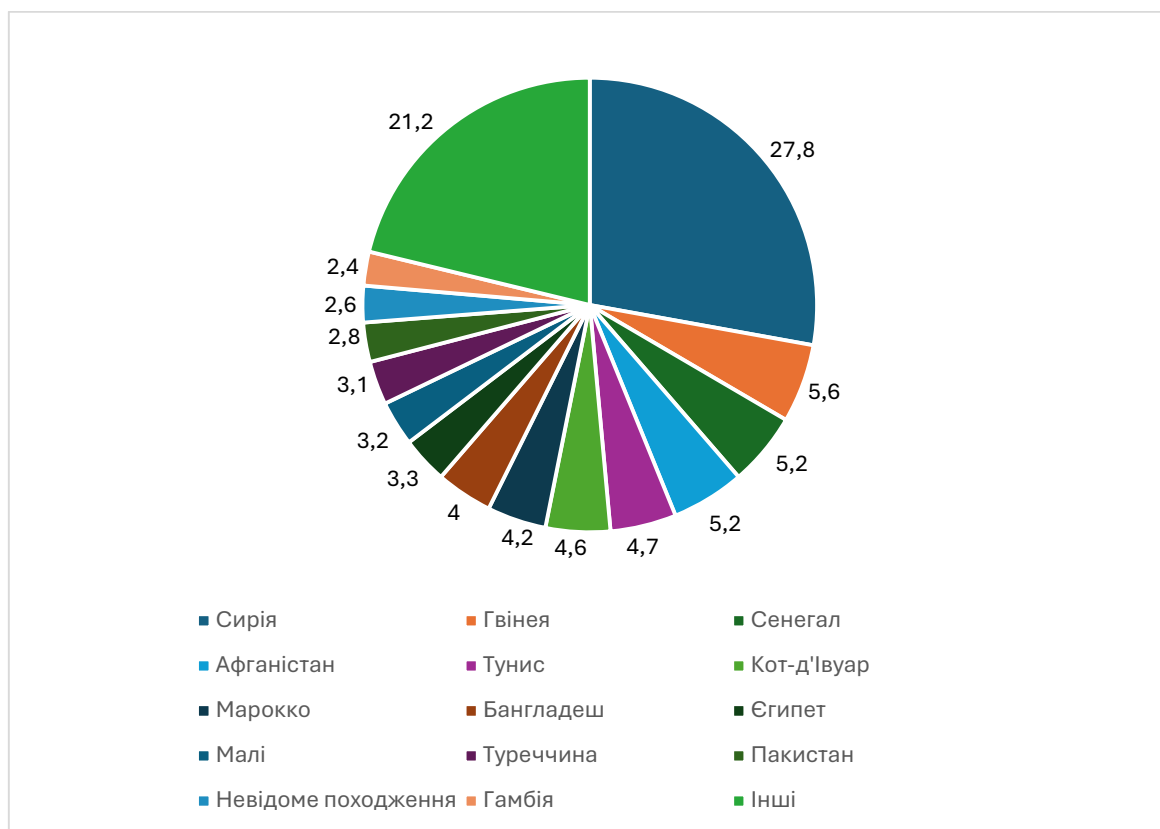

Рисунок 2.7 – Нелегальні мігранти за країною походження

Джерело: створено автором на основі [21, с.3]

Далі варто розглянути працевлаштування мігрантів на території ЄС. У 2023 році на ринку праці ЄС було зайнято 11,2 млн громадян, які не походять з ЄС, із 196,8 млн людей у віці від 20 до 64 рр, що відповідає 5,7% від загальної кількості.

Таблиця 2.1 – Працевлаштування мігрантів за секторами

Сектор	Працевлаштування не громадян ЄС, %	Працевлаштування громадян ЄС, %
Діяльність закладів розміщення та харчування	11,3	4,2
Адміністративно-допоміжна діяльність	7,6	3,9
Домашня робота	5,9	0,7
Будівництво	9,1	6,6
Державне управління та оборона, обов'язкове соціальне страхування	1,1	7,4
Освіта	3,9	7,6
Охорона здоров'я людини та соціальна робота	8,5	11,2
Професійна, наукова і технічна діяльність	3,8	6,0

Джерело: створено автором на основі [21, с.9]

У 2022 році рівень зайнятості в ЄС серед населення працездатного віку (20-64) був вищим для громадян ЄС (76,2%), ніж для громадян, які не входять до ЄС (63,1%), і як видно з таблиці більше саме громадян ЄС працюють в секторах, які потребують високої кваліфікації, а ось мігранти більше задіяні на ринку праці в якості будівників, офіціантів, прибиральників, тощо, тобто в сферах для низько кваліфікованої робочої сили.

Розглядаючи працюючих громадян не з ЄС віком від 20 до 64 роки із ступенем, 39% із них у 2022 році мали підвищену кваліфікацію, тобто вони працювали на посадах із низьким або середнім рівнем кваліфікації, для яких диплом не був потрібним. Для порівняння цей показник становить 32% для громадян ЄС, які проживають в іншій країні ЄС, і 21% для громадян, які проживають у своїй країні. Серед країн ЄС рівень надмірної кваліфікації серед громадян, які не входять до ЄС, був найвищим у Греції (74%), Італії (68%) та Іспанії (58%). Натомість найнижчим він був у Люксембурзі (12%), Нідерландах (22%) та Фінляндії (24%). Для порівняння, рівень надмірної кваліфікації для зайнятих громадян ЄС, які проживають в інших країнах ЄС, був найвищим в Італії (49%), на Кіпрі (48%) та в Іспанії (44%), тоді як він був найнижчим у Люксембурзі (7%), Чехії (11%) і Мальта (16%).

Іммігранти в середньому є молодшими за населення держав-членів ЄС, яке вже проживало. Станом на 1 січня 2023 року середній вік загальної кількості населення ЄС становив 44 роки, тоді як у 2022 році він становив 30 років для іммігрантів. Аналіз вікової структури іммігрантів за громадянством показує, що для ЄС загалом, ненаціональні іммігранти були молодшими за національних іммігрантів. Розподіл за віком ненаціональних іммігрантів показує, порівняно з національними іммігрантами, більшу частку відносно молодих дорослих працездатного віку. Середній вік національних іммігрантів становив 33 роки, а ненаціональних іммігрантів – 30 років [19].

Отже, зростаючий рівень імміграції, зумовлений різноманітними соціально-економічними, політичними та гуманітарними чинниками, створює як нові можливості, так і суттєві виклики для ЄС. Попри зусилля зі стабілізації ситуації та

інтеграції мігрантів, ключовими проблемами залишаються нерівномірний розподіл тягара між державами-членами, збільшення нелегальної міграції та труднощі інтеграції новоприбулих у локальні спільноти.

Статистика останніх років демонструє помітне зростання обсягів міграції, особливо після 2022 року, що значною мірою було зумовлено війною в Україні. Це підтверджує необхідність подальшого вдосконалення міграційної політики ЄС, зокрема механізмів регулювання міграційних потоків, інтеграційних програм і співпраці між державами-членами. Лише комплексний підхід, що враховує специфіку кожного регіону та потреби мігрантів, може забезпечити сталий розвиток та стабільність у ЄС в умовах постійно змінюваної міграційної ситуації.

2.2 Механізми і інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС

В сучасному світі, що охоплений глобалізацією та постійними трансформаціями, міграційні процеси виявляються неодмінною складовою соціального та економічного ландшафту. Розуміння та ефективне управління цими процесами стають важливим завданням для країн усього світу. З цієї причини виникає необхідність у проведенні компаративного аналізу міграційних політик різних країн, спрямованого на визначення спільних та відмінних аспектів їхніх підходів до регулювання міграційних потоків.

Міграційна політика Європейського Союзу виникла у 1975 році паралельно з утворенням міждержавної групи TREEVI (Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence Internationale). Ця група, складена з міністрів внутрішніх справ країн-членів ЄС, призначалася для боротьби з тероризмом, контролю за кордонами, регулювання імміграційних процесів та запобігання нелегальному транспорту та торгівлі наркотиками [25, с. 751–777]. Положення цієї групи формувалися відповідно до Єдиного Європейського акту (ЄЕА) 1986 року та Політичної декларації.

У період з 1985 по 1990 роки країни-члени Європейського Союзу уклали Шенгенські угоди, які проголошували свободу пересування без кордонів. Проте в цьому документі не було визначено чіткого розподілу компетенцій між інститутами ЄС та національними державами, ускладнюючи співробітництво в міграційній сфері.

У 1991 році, під час переговорів у Люксембурзі, були висловлені пропозиції щодо комунітаризації політики міграції, тобто передачі регулювання на наднаціональний рівень. Цей компроміс було досягнуто й закріплено у положеннях Договору про Європейський Союз (Маастрихтської угоди), зокрема в розділі VI «Співпраця у сфері внутрішніх справ та юстиції». Цей розділ визначав «сферу спільних інтересів», включаючи політику надання притулку, контроль за зовнішніми кордонами ЄС, міграційну політику, митне співробітництво, співпрацю у галузі цивільного та кримінального права, а також співпрацю національних поліцейських служб [26, с. 414].

Договір також передбачав можливість впливу Комісії ЄС, Європейського парламенту та Європейського Суду на прийняття рішень з міграційної політики. Однак функції цих органів були обмежені консультаційними можливостями. Таким чином, укладення Шенгенських угод та Договору про Європейський Союз сприяло створенню «простору свободи, безпеки та правосуддя», спрямованого на забезпечення свободи пересування та наближення політики Євросоюзу до потреб громадян.

З метою запобігання неконтрольованому припливу мігрантів, викликаному «політикою відкритих дверей» ЄС, був укладений Амстердамський договір у 1997 році. Згідно з цим договором, інституції Європейського Союзу отримали повноваження приймати нормативні акти в області міграції, які стали обов'язковими для виконання усіма країнами-членами Європейського Союзу [27, с. 532]. Лісабонський договір, укладений у 2007 році, сприяв подальшому розширенню повноважень інституцій Європейського Союзу в міграційній політиці [28, с. 2–4].

У 2008 році Європейська рада схвалила Пакт імміграції та надання притулку, в якому визначено основні напрями міграційної політики ЄС:

- робота з країнами походження мігрантів;
- зміцнення зовнішніх кордонів Європейського Союзу;
- запобігання нерегулярній міграції та повернення мігрантів до країн, з яких вони прибули;
- реформа Спільної європейської системи притулку;
- забезпечення можливостей для легальної міграції;
- заохочення інтеграції громадян третіх країн [29].

На основі аналізу ситуації в міграційній сфері ЄС були сформульовані та закріплені принципи міграційної політики. Ці принципи включають якісне та прозоре нормативне підґрунтя для забезпечення легальної міграції, врахування потреб сучасного ринку праці, а також справедливий розподіл обов'язків та взаємну довіру між країнами-членами Європейського Союзу [30]. В цілому, система сучасної міграційної політики ЄС представлена у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Сучасна міграційна політика ЄС

Принципи	Правова база	Фінансування
1) Ефективні процедури надання притулку та повернення;	1) Директива про процедури надання притулку; 2) Директива про умови прийому;	Фонд надання притулку, міграції та інтеграції – це програма фінансування, керована Генеральним
2) Солідарність і справедливий розподіл відповідальності; 3) Зміцнення партнерства з третіми країнами.	3) Директива про кваліфікації; 4) Дублінський регламент; 5) Регламент EURODAC.	директоратом з питань міграції та внутрішніх справ Європейської Комісії, яка сприяє ефективному управлінню міграційними потоками та впровадженню, зміцненню та розвитку спільного підходу до надання притулку та імміграції в Європейському Союзі.

Джерело: створено автором на основі [31, с.2]

Отже, основу для правового регулювання міграційної політики складають ряд документів, зокрема Шенгенські угоди, Договір про Європейський Союз,

Амстердамський договір, Лісабонський договір і Пакт імміграції та надання притулку. Шляхом використання цих та інших правових актів ЄС вирішує завдання щодо законодавчого врегулювання міграційних питань, з урахуванням основних прав і свобод громадян. Проте, домінування ліберального підходу у більшості міграційних угод призводить до збільшення потоку мігрантів до країн Європейського Союзу та породжує міграційні кризи.

Також можна окреслити основні механізми регулювання міграційних процесів в ЄС, що продемонстровано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Основні механізми регулювання міграційних процесів в ЄС

Механізми	Опис
Квотування	Встановлення кількості мігрантів, яких можуть прийняти країни ЄС у певний період.
Система притулку	Надання правового статусу біженцям відповідно до міжнародних конвенцій (наприклад, Женевської конвенції).
Шенгенська зона	Скасування внутрішніх кордонів між країнами-учасницями для вільного переміщення осіб.
Єдина система реєстрації мігрантів (Eurodac)	База даних відбитків пальців осіб, які подали заяву на притулок, для уникнення дублювання заяв.
Розподільчий механізм	Система перерозподілу біженців між країнами-членами для зменшення навантаження на окремі держави.
Угоди з третіми країнами	Співпраця з країнами поза ЄС для стримування нелегальної міграції (наприклад, угода з Туреччиною).

Джерело: створено автором на основі [31, с.5]

Механізми регулювання міграційних процесів у Європейському Союзі спрямовані на забезпечення комплексного підходу до управління міграцією, враховуючи економічні, соціальні й гуманітарні аспекти. Одним із ключових елементів є квотування, яке встановлює граничну кількість мігрантів, що можуть бути прийняті кожною країною-членом у певний період, сприяючи рівномірному розподілу навантаження між державами.

Система притулку забезпечує біженцям надання правового статусу відповідно до міжнародних стандартів, таких як Женевська конвенція. Це дає змогу легалізувати перебування осіб, які втекли від переслідувань чи конфліктів. Шенгенська зона відіграє важливу роль у забезпеченні свободи переміщення між

країнами-учасницями, одночасно висуваючи високі вимоги до контролю зовнішніх кордонів ЄС.

Для уникнення дублювання заяв на притулок створена єдина система реєстрації мігрантів (Eurodac), яка містить базу даних відбитків пальців осіб, що подали заяви. Це сприяє прозорості й ефективності процесу. Окремо варто відзначити розподільчий механізм, який допомагає перерозподіляти біженців між країнами-членами, зменшуючи навантаження на окремі держави, що стикаються зі значними міграційними потоками.

Крім того, ЄС активно співпрацює з третіми країнами, укладаючи угоди, спрямовані на стримування нелегальної міграції. Прикладом є домовленості з Туреччиною, які сприяють зменшенню потоку мігрантів до Європи.

Також варто однією з найбільш важливих частин інструментів регулювання міграції в ЄС є фінансування, загалом фінансування з 2021 року по 2027 рік продемонстровано на рис. 2.8.

Рисунок 2.8 – Фінансування фондів з регулювання міграції 2021-2027 рр.

Джерело: створено автором на основі [44, с.5]

Загалом на фінансування Фонду надання притулку ЄС витратить 8,7 млрд. євро. На фінансування Фонду інтегрованого управління кордонами ЄС витратить 6,5 млрд. євро, і на фінансування Європейського агентства прикордонної та берегової охорони заплановано 5,6 млрд. євро.

У пункті 4 Пояснювального меморандуму до Скринінгової пропозиції оцінюється, що фінансові ресурси, необхідні для її реалізації, становлять 417,6 млн євро на період 2021-2027 роки. У ньому також зазначено, що Пропозиція «має наслідки для бюджету ЄС» і далі, що «наступні елементи перевірки потенційно вимагатимуть фінансової підтримки: інфраструктура для перевірки; створення та використання/модернізація існуючих приміщень у пунктах пропуску та прийомних пунктах; доступ до відповідних баз даних на нових локаціях; наймання додаткового персоналу для проведення скринінгу; підготовка прикордонників та іншого персоналу до проведення перевірки; підбір медичного персоналу; медичне обладнання та приміщення для проведення попередніх медичних оглядів, де це необхідно; та створення незалежного механізму моніторингу фундаментальних прав під час перевірки». Однак у пункті 4 далі передбачено, що «витрати, пов'язані з цими новими завданнями, можуть бути покриті ресурсами, доступними державам-членам у рамках нової МФФ», і що «жодних додаткових фінансових або людських ресурсів не вимагається» з бюджету ЄС.

Після завершення процедури перевірки громадяни третіх країн направляються до процедури надання притулку або повернення. Згідно з Пояснювальним меморандумом до зміненої пропозиції щодо процедур надання притулку, держави-члени зможуть використовувати кошти АМФ для підтримки інвестицій в інфраструктуру, створену для цілей прикордонних процедур, тоді як Європейський офіс підтримки притулку (EASO) та Frontex зможе надавати підтримку державам-членам персоналом у межах їхніх повноважень. Однак, як і у випадку фінансової підтримки скринінгу BMVI, ще невідомо, чи АМФ міститиме достатньо коштів для потреб держав-членів. Знову ж таки, як і у випадку з BMVI, потенційна фінансова підтримка ЄС надходитиме з тематичного механізму, який становить 40% від загального фінансового пакету АМФ і забезпечує гнучкість для

дій, які спочатку не були заплановані. Відповідно до Пояснювальної записки очікується, що ресурсів, які містяться в АМФ, буде достатньо. Тільки час може показати, чи це припущення є правильним. У будь-якому випадку Пояснювальний меморандум передбачає, що «Пропозиція не накладає жодного фінансового чи адміністративного тягаря на Союз» і «не впливає на бюджет Союзу».

Управлінська пропозиція передбачає, що витрати на переміщення для переміщення будуть оплачуватися з тематичного фонду АМФ, головним чином через пряме управління Комісії або, залежно від ситуації, через спільне управління, тобто спільно Комісією та окремими державами-членами, шляхом поповнення національні програми. АМФ передбачає переселення як один із можливих варіантів використання тематичного закладу. Однак він не передбачає спеціального фінансового пакету, який би виділявся виключно на переїзди. З цієї причини Пропозиція керівництва має додаткову роль внесення змін до майбутнього Регламенту АМФ. Це видно як з його назви, так і зі ст. 72, який передбачає, що держави-члени отримують внесок у розмірі 10 тис євро за кожне переміщення шукачів притулку, осіб, які мають міжнародний захист, і громадян третіх країн, які незаконно перебувають, за умови повернення спонсорства, тоді як внесок збільшується до 12 тис євро для неповнолітніх без супроводу.

У пункті 4 Пояснювального меморандуму пропозиції керівництва зазначено, що загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для його реалізації на період 2021-2027 роки, становитиме 1,1 млн євро, що має покрити загальні витрати на всі переїзди. Це значна сума, але у разі необхідності переміщення та переміщення більшої кількості шукачів притулку, Пропозиція щодо управління пропонує вимагати додаткові ресурси. Одноразові суми в 10 тис і 12 тис євро також значні, але їх, швидше за все, не вистачить для оплати витрат на інтеграцію біженця, що відкриває питання, чи потрібно виділяти більше грошей на цю мету. Крім того, сумнівно, чи створять ці суми достатній стимул для держав-членів вибирати більше переїздів.

Таким чином, комплекс заходів і механізмів регулювання міграційних процесів у ЄС спрямований на підтримання балансу між дотриманням

гуманітарних принципів, забезпеченням внутрішньої безпеки та соціальної стабільності країн-членів.

Не менш важливими є інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС, що наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні інструменти регулювання міграційних процесів в ЄС

Інструменти	Опис
Регламенти ЄС (наприклад, Дублінський регламент)	Визначають правила, яка країна відповідає за розгляд заяв на притулок.
Фронтекс (Європейська прикордонна та берегова охорона)	Агентство ЄС для контролю зовнішніх кордонів та боротьби з нелегальною міграцією.
Гуманітарні візи	Надання спеціальних віз для осіб, які потребують міжнародного захисту.
Інтеграційні програми	Курси мови, працевлаштування, освіта для мігрантів для їх соціальної адаптації.
Візова політика	Визначає умови в'їзду громадян третіх країн для коротко- або довгострокового перебування.
Цифрові системи обліку (ETIAS)	Електронна система авторизації подорожей для безвізового режиму, яка збирає дані про відвідувачів.
Фінансова підтримка програм міграції	Виділення коштів для прийому мігрантів та управління міграційними процесами.
Фонди з управління міграцією	Завдяки фондам покриваються витрати, які несуть країни через мігрантів, особливо нелегальних.

Джерело: створено автором на основі [31, с.3]

Інструменти регулювання міграційних процесів у Європейському Союзі формують багаторівневий підхід до управління міграцією, спрямований на забезпечення балансу між безпекою, гуманітарними потребами та інтеграцією мігрантів у суспільство. Основою цього підходу є регламенти ЄС, такі як Дублінський регламент, що визначають відповідальність країн за розгляд заяв на притулок, сприяючи упорядкуванню процесу надання міжнародного захисту.

Ключову роль відіграє агентство Фронтекс, яке відповідає за контроль зовнішніх кордонів ЄС і боротьбу з нелегальною міграцією. Для захисту осіб, які потребують міжнародного захисту, надаються гуманітарні візи, що дозволяють забезпечити безпечний доступ до країн ЄС.

Інтеграційні програми спрямовані на соціальну адаптацію мігрантів через курси мови, працевлаштування та освіти, що дозволяє сприяти їхній участі в житті суспільства. Візова політика встановлює умови в'їзду громадян третіх країн, забезпечуючи контроль за коротко- і довгостроковими перебуваннями.

Важливим інструментом є цифрові системи обліку (ETIAS), які підвищують безпеку через електронну авторизацію подорожей і збір даних про відвідувачів. Також фінансова підтримка, виділена ЄС на програми міграції, забезпечує ресурси для реалізації цих заходів.

Отже, система інструментів ЄС спрямована на ефективне регулювання міграційних потоків, забезпечення гуманітарного захисту та сприяння інтеграції, водночас підтримуючи безпеку та стабільність у регіоні.

У період 2015–2016 роки сталася значуща міграційна криза, викликана масовим напливом мігрантів з країн Африки та Близького Сходу до Європи. За цей період кількість мігрантів, які щорічно в'їздили на територію Європейського Союзу, перевищила мільйон осіб, міграційні потоки до Європи переважно розвиваються за такими маршрутами:

- Центральне Середземномор'я, де мігранти прибувають морем до Італії та Мальти переважно з Африки на південь від Сахари та Північної Африки, транзитом через Туніс та Лівію. Кількість нелегальних мігрантів цим маршрутом значно зросла з 2020 року, і ЄС вживає конкретних заходів для усунення основних причин міграції.

- Східне Середземномор'я з прибуттям до Греції, Кіпру та Болгарії. Мігранти здебільшого прибувають із Сирії, і з 2016 року кількість прибулих значно зменшилася, також завдяки співпраці між ЄС і Туреччиною.

- Західне Середземномор'я з прибуттям нелегальних мігрантів до Іспанії як морем, так і сушею, до анклавів Сеута та Мелілья (Північна Африка). Мігранти прибувають переважно з Алжиру та Марокко, а також з Африки на південь від Сахари. Пік у 2018 році призвів до активізації співпраці між Іспанією та Марокко.

- Західна Африка з нерегулярними прибуттями на Канарські острови та транзитом через Марокко, Західну Сахару, Мавританію, Сенегал і Гамбію. За останні роки кількість приїздів цим маршрутом значно зростає.

Після російсько-української кризи масовий потік біженців був спрямований до Європейського Союзу. У цьому відношенні були вжиті конкретні заходи, такі як тимчасовий захист і виділення значних фінансових ресурсів.

Для подолання кризи у 2015 році Європейська комісія внесла комплекс заходів для вдосконалення міграційної політики Європейського союзу, включаючи рішення щодо зміцнення присутності ЄС у світі і План дій з боротьби з контрабандою мігрантів на 2015–2020 років.

Відповідно до рішення Європейської комісії від 15 березня 2017 року, були внесені зміни до Шенгенського кодексу про кордони 2006 р, зокрема, встановлено обов'язковий регулярний контроль для всіх осіб, які перетинають межі Європейського Союзу. У зв'язку з загрозою терористичних актів в країнах ЄС були введені Система інформації та авторизації поїздок до ЄС (ETIAS) і Система в'їзду-виїзду (EES). Діяльність, спрямована на виконання цих заходів, привела до значного зменшення кількості мігрантів у 2017 році.

Згодом ЄС прийняв кілька механізмів регулювання легальних міграційних потоків через програми переселення та інструменти, спрямовані на залучення висококваліфікованих працівників, студентів, дослідників, сезонних працівників, а також сприяння внутрішньокорпоративним переміщенням і возз'єднанню сімей. Щоб відновити ці програми, заплановано ряд заходів, з огляду на які Європейська комісія представила повідомлення «Залучення навичок і талантів до ЄС».

Пропозиція Комісії від вересня 2020 року також є частиною ширшого пакету законної міграції, спрямована на:

- створити справжнього статус довгострокового резидента ЄС;
- зміцнення права довгострокових резидентів на переїзд і роботу в інших державах-членах.

Пропозиція щодо директиви встановлює умови, за яких громадяни третіх країн, які легально та безперервно проживали в країні-члені протягом щонайменше

п'яти років, можуть отримати дозвіл на довгострокове або постійне проживання в ЄС. Для того, щоб заявники могли отримати статус довготермінового резидента, застосовуються певні умови, наприклад:

- заявники з третіх країн повинні надати докази стабільних і регулярних ресурсів, достатніх для утримання себе та членів своєї сім'ї, а також страхування на випадок хвороби;
- країни-члени також можуть вимагати від громадян третіх країн дотримання умов інтеграції.

7 жовтня 2021 року Рада прийняла переглянуту директиву про синю картку. Нові правила ще більше гармонізують умови в'їзду та проживання для висококваліфікованих працівників з країн, що не входять до ЄС, і підвищують привабливість блакитної карти ЄС. Ця загальноєвропейська система прийому спрямована на залучення та утримання висококваліфікованих працівників, особливо в секторах, які стикаються з нестачею навичок, зокрема шляхом:

- встановлення більш комплексних критеріїв прийому;
- сприяння мобільності всередині ЄС;
- полегшення возз'єднання сім'ї;
- спрощення процедур для визнаних роботодавців;
- надання дуже високого рівня доступу до ринку праці.

Країни-члени зможуть підтримувати національні схеми для висококваліфікованих працівників паралельно зі схемою блакитної картки ЄС. Однак нові правила введуть низку положень, щоб гарантувати, що власники блакитних карток ЄС та їхні родини не будуть у не вигідному становищі порівняно з власниками національних дозволів.

Директива ЄС про блакитну картку була вперше прийнята в 2009 році. Комісія запропонувала реформу правил у 2016 році.

У 2016 році ЄС прийняв директиву, яка встановлює умови в'їзду та проживання громадян третіх країн з метою дослідження, навчання, навчання, волонтерської служби, схем обміну учнями або освітніх проектів та роботи по службі au pair.

Крім того, ЄС сприяє мобільності студентів, дослідників і підприємців через свою програму Erasmus+, бюджет якої становить 26,2 млрд євро. Це майже вдвічі більше, ніж для попередньої програми (2014-2020 роки). У програмі на 2021-2027 роки велика увага приділяється соціальній інтеграції, переходу на зелені та цифрові технології та сприянню участі молоді в демократичному житті [32].

Що стосується решти міграційних потоків, ЄС розробив загальні мінімальні стандарти розгляду заяв про надання притулку (Спільна європейська система надання притулку). Система, яка також розроблена для обмеження вторинних переміщень і різного ставлення між державами-членами ЄС, складається з серії різних законодавчих актів, які регулюють усі аспекти процедури надання міжнародного захисту: Дублінський регламент, який встановлює критерії ідентифікації держава-член, відповідальна за заяву про міжнародний захист; Директива про процедури надання притулку; Директива про умови прийому із загальними мінімальними стандартами умов проживання шукачів притулку; Кваліфікаційна директива щодо статусу біженця або бенефіціара додаткового захисту. Угоди про реадмісію також діють для репатріації нелегальних мігрантів (ЄС наразі уклав 18 угод про реадмісію).

Загальна реформа європейської міграційної політики та політики притулку, заснована на пропозиціях Нового пакту про міграцію та притулок, зараз обговорюється. Рада та Європейський парламент ухвалили спільну дорожню карту щодо прийняття законодавчих пропозицій до кінця парламентського терміну 2019-2024 роки.

Італія бере участь у переговорах з метою повної реалізації принципу солідарності та справедливого розподілу відповідальності між державами-членами (стаття 80 Договору про функціонування Європейського Союзу), у тісній координації з традиційними середземноморськими країнами першої в'їзд мігрантів (Кіпр, Греція, Мальта та Іспанія) і в постійному діалозі з іншими європейськими партнерами. Це сприяло ухваленню політичної декларації про солідарність, ухваленої Радою юстиції та внутрішніх справ 10 червня 2022 році, після чого діє механізм реалізації, координований Європейською Комісією [32].

Загалом завдяки цій стратегії, країни ЄС змогли досягти певних позитивних результатів, проте, як вже згадувалося кількість нелегальних перетинів кордону за останні роки збільшилась.

У 2023 році спостерігалось збільшення перетину на центрально-середземноморському маршруті (+54%, 162,7 тис), атлантичному та західно-середземноморському (+157%, 39,7 тис та +12%, 16,9 тис відповідно) та східно-середземноморському (+57) %, 60,8 тис) порівняно з 2022 роком. Водночас на західнобалканському маршруті (-31%, 99 тис.) і східному кордоні (-10%, 57 тис.) спостерігалось зменшення перетину порівняно з 2022 роком. Збільшення кількості смертей у морі на 29%: у 2023 році було повідомлено про загибель або зниклих безвісти 3105 осіб на трьох середземноморських маршрутах порівняно з 2411 у 2022 році.

Також в рамках політики стосовно нелегальної міграції була запроваджена система повернення мігрантів. У 2023 році 430,6 тис громадян країн, які не входять до ЄС, отримали наказ покинути ЄС, що на 0,1% менше порівняно з 2022 роком. Основними країнами громадянства тих, хто отримав наказ покинути ЄС у 2023 році, були: Марокко (8,1%), Алжир (7,5%), Афганістан (5,5%), Сирія (5,0%) та Туреччина (4,8%). У 2023 році 83,4 тис громадян, які не входять до ЄС, повернули до країни поза ЄС. Це відповідає 19% усіх рішень про повернення, виданих протягом року, збільшившись із 17% у 2022 році. Серед основних країн походження повернутих з ЄС у 2023 р були: Грузія (12,0%), Албанія (9,3%), Туреччина (6,6%), Молдова (4,3%) та Сербія (3,9%). У 2023 році частка добровільно-примусових повернень становила 46-54%. 75% повернень були поверненнями за допомогою – люди, які повернулися, отримували матеріально-технічну, фінансову та/або іншу матеріальну допомогу [21].

Серед країн ЄС Франція видала найбільше рішень про повернення (136 тис або 31% усіх наказів про виїзд, виданих у ЄС, далі йдуть Німеччина (44 тис або 10%), Хорватія (41 тис або 9%) та Греції (34 тис або 8%), що продемонстровано на рис 2.9.

Також сімнадцять європейських країн, у тому числі три найбільші економіки ЄС, закликають Єврокомісію прискорити повернення мігрантів. Чотирнадцять країн ЄС, а також Норвегія, Швейцарія та Ліхтенштейн підписали звернення із закликом до виконавчої влади ЄС запропонувати нові правила, які посилюють політику повернення. Цей поштовх відбувається на тлі правого та антиміграційного зсуву в кількох країн ЄС.

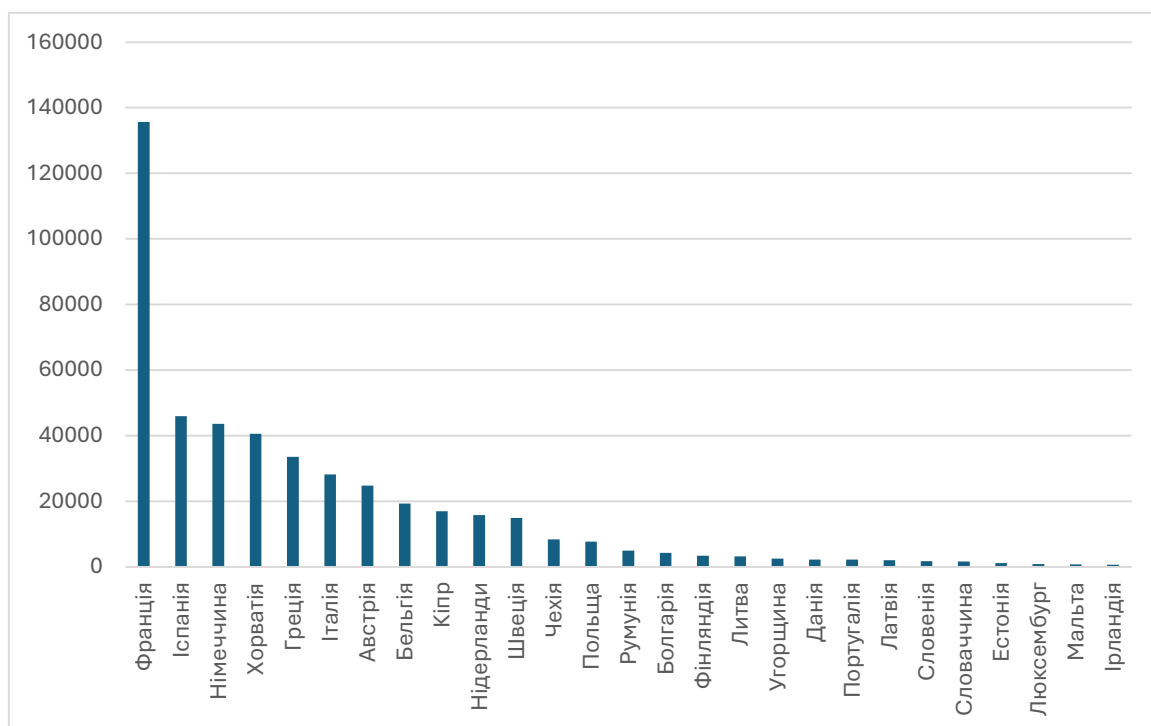

Рисунок 2.9 – Кількість наказів покинути країни, за країнами ЄС у 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [22, с.1]

17 європейських країн у своєму листі до Комісії просять нові правила, які дозволять урядам затримувати нелегальних мігрантів, якщо вони становлять загрозу національній безпеці, а також змусити мігрантів співпрацювати з владою та забезпечити використання всіма країнами ЄС однакового програмного забезпечення. вести справи. Хоча Норвегія, Швейцарія та Ліхтенштейн не є членами ЄС, вони є членами Шенгенської зони без паспортів [34].

Також варто згадати систему надання тимчасового захисту для громадян України, загалом найбільше українців перебуває у Німеччині, Польщі та Чехії, а загальний топ-10 країн ЄС за кількістю українських біженців продемонстровано на рис. 2.10.

Загалом станом на липень 2024 року в Європі було зареєстровано близько шести мільйонів українських біженців і 6,6 мільйонів у світі. Більшість із них покинули країну, перетнувши кордон з Польщею. Станом на червень 2024 року в Німеччині зафіксовано понад 1,1 млн біженців з України. Перші прирости кількості українських біженців були зареєстровані в березні та квітні 2022 року. Наприкінці січня 2023 року влада офіційно нарахувала понад мільйон біженців. У Німеччині була найвища місячна грошова допомога для українців, які втекли від війни, порівняно з іншими європейськими країнами.

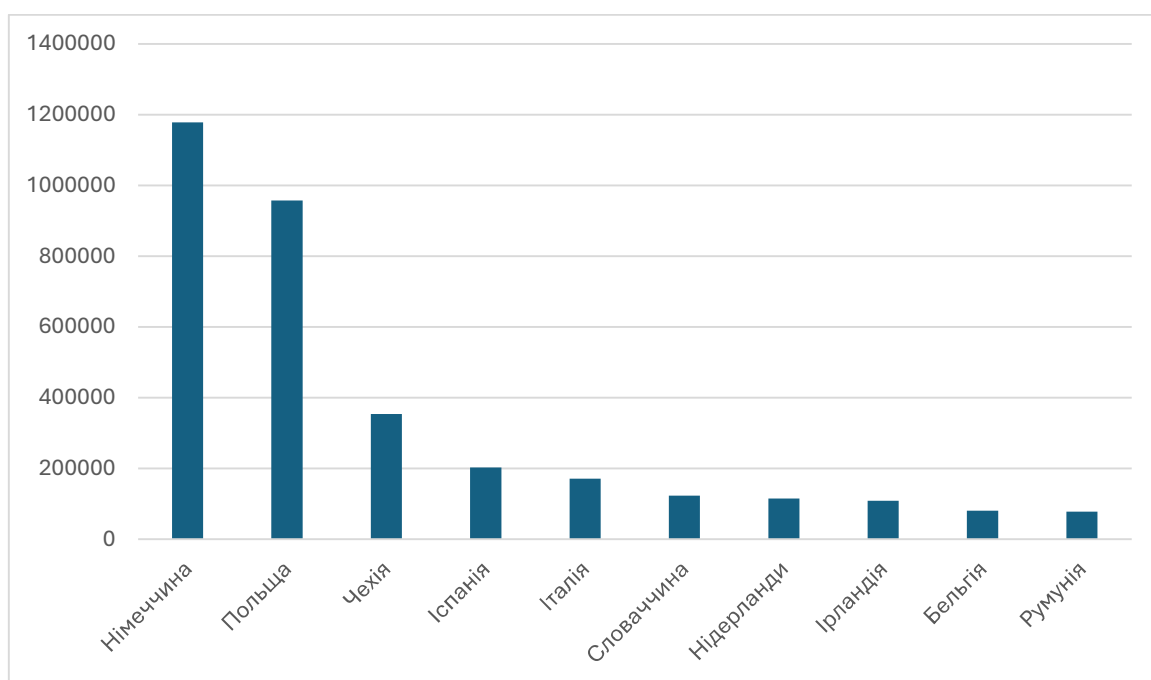

Рисунок 2.10 – Топ-10 країн ЄС за кількістю українських біженців в 2024 р.

Джерело: створено автором на основі [35, с.4]

Після початку військової агресії росії проти України мільйони людей покинули війну, шукаючи притулку в країнах ЄС та Республіці Молдова. ЄС у відповідь на агресію росії продемонстрував єдність і силу та надав Україні скоординовану гуманітарну, політичну, фінансову та матеріальну підтримку. ЄС вжив конкретних заходів для допомоги біженцям з України, зокрема:

- тимчасовий механізм захисту українців в ЄС;
- гуманітарна допомога для внутрішньо переміщених осіб в Україні;

- підтримка цивільного захисту України, країн, що приймають біженців (Чехія, Польща, Словаччина та Республіка Молдова) та Агентства ООН у справах біженців;

- фінансова та технічна підтримка держав-членів, які приймають біженців;
- підтримка управління кордонами для країн ЄС, які приймають біженців, і для Молдови.

Директива ЄС щодо тимчасового захисту була прийнята в 2001 році після масштабного переміщення, яке сталося в Європі через збройні конфлікти на Західних Балканах, зокрема з Боснії та Герцеговини та Косова. Тимчасовий захист – це механізм ЄС, який активується у виняткових обставинах масового припливу до:

- забезпечити колективний захист переміщених осіб;
- зменшити тиск на національні системи надання притулку країн ЄС.

ЄС активував тимчасовий механізм захисту для біженців з України в березні 2022 року. Останній раз дію механізму продовжили до 4 березня 2026 році. Схема тимчасового захисту поширюється на таких осіб, якщо вони проживали в Україні до 24 лютого 2022 року:

- громадяни України та члени їх сімей;
- негромадяни України та особи без громадянства, які користуються міжнародним захистом в Україні (наприклад, біженці та користуються додатковим захистом) та члени їхніх сімей;

- негромадяни України з посвідкою на постійне проживання, які не можуть повернутися до своєї країни походження в безпечних і тривалих умовах (також може застосовуватися належний національний захист).

Це також може стосуватися інших людей, зокрема:

- громадяни України, які втекли з України незадовго до 24 лютого;
- громадяни України, які опинилися на території ЄС безпосередньо перед 24 лютого (наприклад, з метою відпустки чи роботи);

- неукраїнські громадяни з непостійним дозволом на проживання, які не можуть повернутися до країни походження в безпечних і тривалих умовах.

Усі люди, які втікають з України, незалежно від категорії, до якої вони належать, отримують доступ до ЄС до повернення на місце походження [36].

Отже, міграційна політика Європейського Союзу пройшла значну еволюцію, починаючи з перших ініціатив 1970-х роках до сучасного комплексного підходу. Її основною метою є забезпечення свободи пересування, дотримання прав людини та ефективне управління міграційними потоками. Законодавчі інструменти, такі як Шенгенські угоди, Амстердамський і Лісабонський договори, а також Пакт імміграції та надання притулку, створили основу для регулювання міграційних питань. Розроблено принципи, які сприяють забезпеченню легальної міграції, інтеграції, зміцненню партнерств із третіми країнами та розподілу відповідальності між країнами-членами.

Однак міграційні кризи, зокрема 2015–2016 роки і наслідки війни в Україні, виявили слабкі місця існуючої системи. Попри досягнення у запобіганні нелегальній міграції та реформуванні процедур надання притулку, ЄС стикається з новими викликами, такими як збільшення міграційних потоків через Середземне море та проблеми повернення нелегальних мігрантів. Таким чином, хоча сучасна міграційна політика ЄС демонструє певні успіхи, вона потребує подальшого вдосконалення для вирішення питань нерегулярної міграції, оптимізації процедур інтеграції та забезпечення рівноваги між солідарністю і відповідальністю. Комплексний підхід, що враховує глобальні виклики та регіональні особливості, залишається ключовим завданням для ЄС у найближчі роки.

2.3 Крайнові відмінності міграційних потоків

Кожна держава ЄС має унікальні особливості, які впливають на характер і динаміку міграційних потоків. Географічне положення, історичний досвід, економічні можливості та законодавчі підходи формують різні моделі реагування на міграцію. Зокрема, середземноморські країни, такі як Італія, Греція та Іспанія,

часто стають першою точкою прибуття мігрантів через морські маршрути, тоді як країни Центральної та Північної Європи, як-от Німеччина чи Швеція, виступають кінцевими пунктами призначення. Ця розбіжність у характері міграційних потоків зумовлює нерівномірне навантаження на системи управління міграцією в різних країнах ЄС, що часто стає джерелом напруженості як всередині ЄС, так і між державами-членами. Дослідження таких країнових відмінностей є важливим для розуміння основних викликів та пошуку ефективних рішень, спрямованих на забезпечення балансу між гуманітарними зобов'язаннями та потребами безпеки, соціальної та економічної стабільності.

Почати аналіз варто з огляду кількості мігрантів за країнами ЄС. Німеччина повідомила про найбільшу загальну кількість іммігрантів у 2022 році (2,1 млн), за нею йдуть Іспанія (1,3 млн), Франція (0,4 млн) та Італія (0,4 млн). Німеччина також повідомила про найбільшу кількість емігрантів у 2022 році (533,5 тис), за нею йдуть Іспанія (531,9 тис), Франція (249,4 тис), Польща (228 тис) і Румунія (202,3 тис). У 2022 році всі 27 країн-членів ЄС повідомили про більше імміграції, ніж еміграції, тоді як у 2021 році в 4 країнах-членах ЄС (Хорватії, Греції, Латвії та Румунії) було більше емігрантів, ніж іммігрантів. Крім того, порівняно з 2021 році, усі країни-члени, за винятком Словаччини, зафіксували збільшення загальної кількості іммігрантів у 2022 році: найбільше зростання у відносному вимірі між 2021 та 2022 роками спостерігалось в Чехії (401 %), Латвії (205 %), Естонія (153 %), Німеччина (137 %) і Португалія (132 %).

Ситуація в ЄС різна. У 2022 році частка дозволів, виданих з метою роботи, була найбільшою в Хорватії (93% усіх перших дозволів на проживання, наданих з метою працевлаштування), випереджаючи Румунію (74%) і Мальту (73%). Сім'я була головною причиною в Бельгії (49%), Люксембурзі та Греції (обидві по 45%), тоді як освіта мала найбільшу частку в Ірландії (48%) та Франції (32%). Частка інших причин була найвищою в Австрії (50%), що продемонстровано на рис. 2.11.

З відносним показником негромадян найвищу частку в Європейському союзі зафіксовано в Люксембурзі, де вони становлять 48,1% від загального населення. Також високий відсоток іноземних громадян (понад 10% постійного

населення) спостерігається в країнах, таких як Мальта, Кіпр, Австрія, Естонія, Латвія, Ірландія, Німеччина, Бельгія та Іспанія. У той час як в Словаччині частка негромадян становить 1%.

Щодо відносної частки народжених за кордоном у загальній чисельності населення, найвищий показник в Люксембурзі, де цей відсоток складає 48,7% від постійного населення. Також високі показники спостерігаються в Мальті (23,2%) та Кіпрі (22,4%). З іншого боку, Польща має низький відсоток народжених за кордоном, що складає 2,4% від загального населення на 1 січня 2022 року, за нею слідують Болгарія (2,9%), Румунія (3,6%) і Словаччина (3,7%).

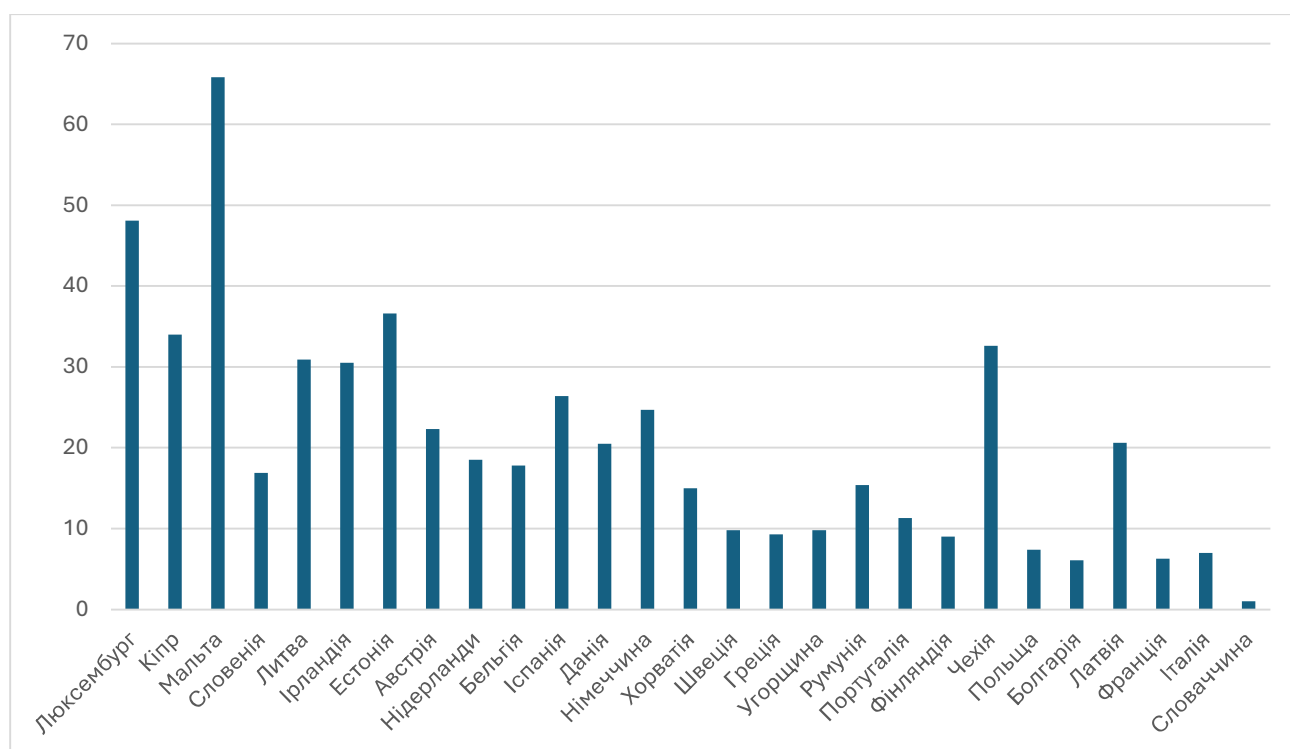

Рисунок 2.11 – Структура іммігрантів за країнами на 1 тис. громадян, 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [22, с.10]

Щодо статевого розподілу іммігрантів до країн-членів Європейського союзу у 2022 році, чоловіків було трошки більше, ніж жінок (55% проти 45%). Країна-член, яка звітувала про найвищу частку іммігрантів-чоловіків, була Хорватія (67%); навпаки, найвищий відсоток іммігранток був зафіксований в Чехії (58%) (див. рис. 2.12).

З'явилися нові тенденції міграції жінок до країн ЄС. У минулому більшість жінок подорожували до Європи зі своїми партнерами або щоб приєднатися до них. Зараз жінки часто мігрують поодиночі в пошуках роботи. Деякі з них прибувають до ЄС нелегально, тоді як інші прибувають регулярно, але потім стають нелегальними, часто через існування гендерних бар'єрів на офіційному ринку праці. Це може підштовхнути їх до неофіційного ринку праці та до робіт, які вважаються «традиційно жіночими», наприклад, домашніх помічників, доглядальниць або працівників гостинності [38].

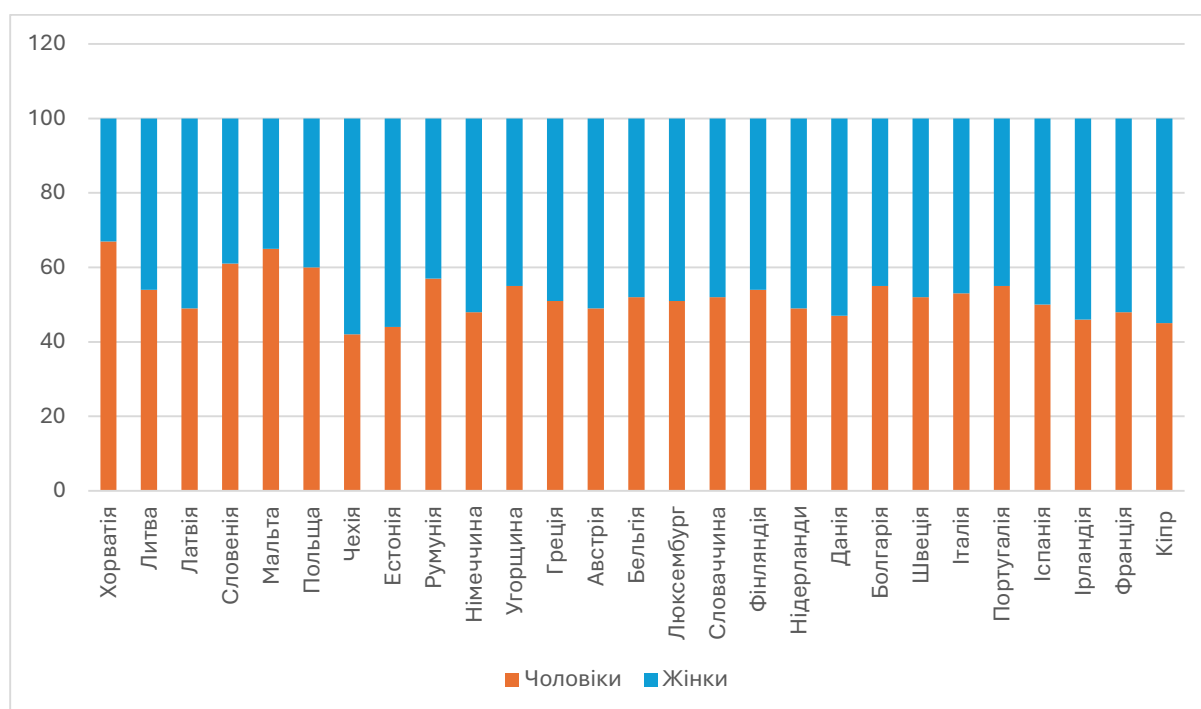

Рисунок 2.12 – Структура іммігрантів за статтю, 2022 р. (% від усіх іммігрантів)

Джерело: створено автором на основі [37, с.3]

Далі можна перейти до характеристики міграційних політик окремих держав-членів ЄС. Після закінчення Другої світової війни Німеччина стикнулася з серйозним дефіцитом робочої сили через втрати працездатних чоловіків, які пішли на фронт або потрапили в радянські в'язниці. Робочі ресурси були важливі для відновлення післявоєнної інфраструктури та розвитку експортно-орієнтованої промисловості. Для вирішення цієї проблеми Німеччина уклала ряд успішних угод з наймання іноземних працівників. Головним джерелом робочої сили для покриття

дефіциту стали іноземні працівники, яких приваблювали до країни в рамках міжнародних угод.

Перша така угода була укладена в 1955 році з Італією, а за нею слідувала серія угод з країнами Середземномор'я: Іспанією (1960), Грецією (1960), Туреччиною (1961), Марокко (1963), Португалією (1964), Тунісом (1965) і Югославією (1968). Незважаючи на тимчасовий характер цих угод, турецькі мігранти успішно інтегрувалися в німецьке суспільство, переводячи свої сім'ї до Німеччини та ставши найчисельнішою діаспорою в країні.

У 2018 р і згідно зі статистикою Федерального статистичного відомства, турки складали 14% серед усіх мешканців Німеччини з міграційним корінням, перевищуючи інші групи, такі як поляки, росіяни, казахи, румуни, сирійці, італійці, греки та хорвати, які в сумі становили 55% від загальної кількості мігрантів. Необхідно зауважити, що міграційна криза в Західній Європі у 2015 році була визнана найбільшою з часів Другої світової війни, коли великі потоки біженців з конфліктних зон Африки та Близького Сходу потрапляли до регіону. Лише за перші 6 місяців 2015 року Німеччина прийняла понад 450 тис біженців, а до кінця року їх кількість зросла до 1,087 млн осіб. Хоча спочатку ці біженці отримували соціальну допомогу, з часом, здобувши необхідні навички чи зайнявшись підприємницькою діяльністю, вони внесли значний вклад у економіку Німеччини [39].

Навіть у економічно розвиненій країні, як Німеччина, соціально-демографічні перспективи на наступні десятиліття виглядають не дуже оптимістично. Прогноз Єврокомісії показує, що до 2050 року країна стикнеться зі значним дефіцитом робочої сили, коли приблизно 25 млн громадян вийдуть на пенсію, а частка населення віком понад 65 років складатиме третину від загальної кількості мешканців. У 2016 році Німеччина визначилася як країна із найнижчим рівнем народжуваності в світі, з коефіцієнтом народжуваності всього 1,4 дитини на одну жінку. Прогнозоване зменшення населення Німеччини до 2060 року становитиме 20 млн. осіб, зокрема, дефіцит народжуваності виріс до 150-180 тис. у 2018 році порівняно з попереднім роком. Це означає, що для компенсації браку

робочих ресурсів Німеччині необхідно залучати новий потік робочої сили, навіть з врахуванням додаткового навантаження на бюджет та соціальну систему країни, що стає викликом для розвинутої економічної системи. У зв'язку з цим, уряд Ангели Меркель до початку міграційної кризи ухвалив рішення надавати значну фінансову допомогу біженцям, однак до 2019 року ці виплати були значно зменшені.

Чимало осіб, які шукають притулок, володіють певними навичками та виявляють бажання отримувати освіту та розвивати свої професійні вміння, що приносить позитивність для країни, яка їх приймає (рис 2.13).

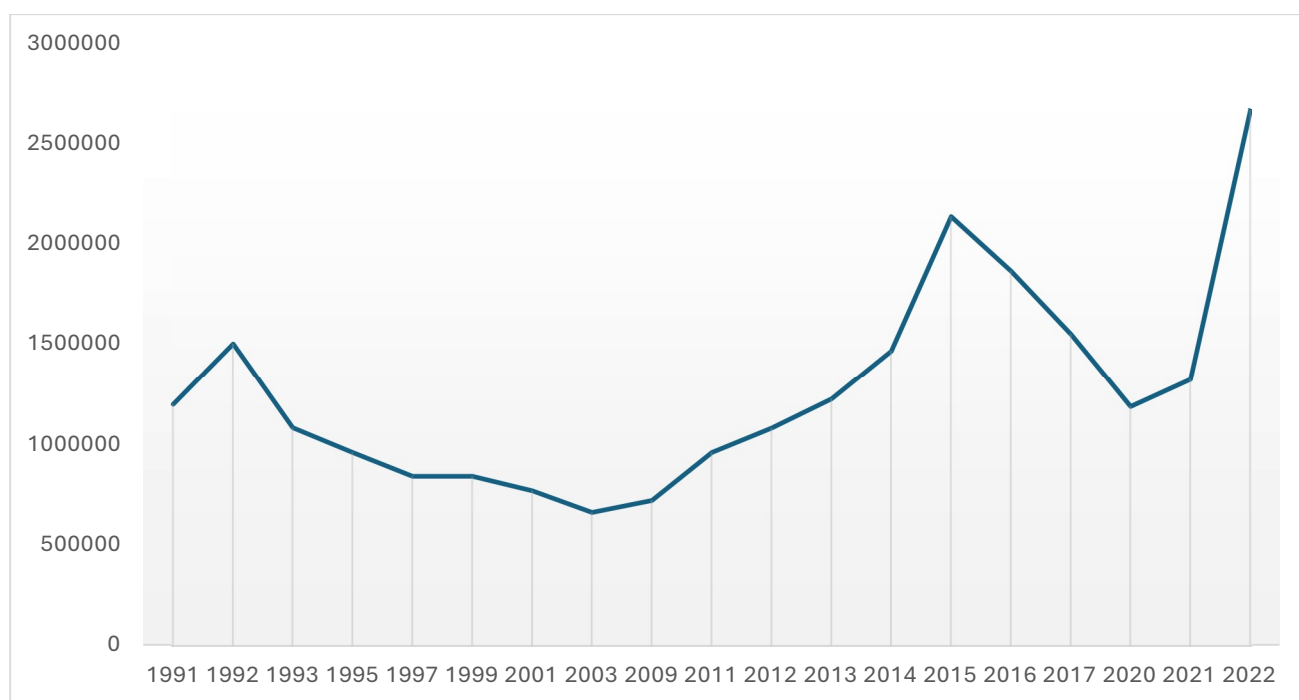

Рисунок 2.13– Кількість прибуття в Німеччину з 1991 по 2022 рр, тис. ос.

Джерело: створено автором на основі [40, с.5]

У 2022 році в Німеччину прибуло 2,7 млн осіб, і графік міграційних потоків чітко відображає вплив змін у законодавстві. Ключовим аспектом успішної інтеграції є володіння німецькою мовою, що становить перший крок у соціально-економічному житті країни. Статистика вказує, що більшість мігрантів мають обмежену або неповну середню освіту, зокрема 60% турків, італійців та осіб із колишньої Югославії, 50% греків і 40% поляків.

Німецька влада реагувала на цю ситуацію, приймаючи заходи для підвищення рівня освіти серед мігрантів. Зокрема, з 2005 році вводилось обов'язкове навчання німецької мови для іммігрантів з країн, не входячих до ЄС, що складалося з 600 год занять та 30 год вступних лекцій. Масштабні потоки біженців у 2015-2016 роках змусили владу Німеччини прийняти більш ефективні заходи для регулювання міграції, і в 2016 році був ухвалений федеральний закон про інтеграцію, в якому особлива увага приділяється мовній інтеграції дошкільнят.

Попри виклики, мовна та освітня інтеграція мігрантів у Німеччині розвивається активно, підтверджуючись даними статистики. Це свідчить про те, що країна впроваджує ефективні заходи для сприяння активній соціалізації та отриманню необхідних знань мовою від іммігрантів та біженців.

Таким чином, стає очевидним, що прибуття молодшої робочої сили з-за кордону відіграє важливу роль у забезпеченні економічного росту та соціальних виплат для старіючого населення Німеччини. Розумна стратегія адаптації та ефективна інтеграція новоприбулих на ринку праці допоможуть уряду ФРН компенсувати дефіцит робочої сили, стимулювати підприємницьку активність і сприяти створенню нових робочих місць, що в свою чергу призведе до збільшення надходжень до федерального бюджету через податкові відрахування. Такі заходи також сприятимуть зменшенню міжрелігійних та міжкультурних розривів.

Для розкриття сутності державної імміграційної політики країн Західної Європи розглянемо її нормативно-правову базу. Великобританія має два міграційних закони і Імміграційні Правила, які регулюють питання виїзду, апеляційні процедури та рішення щодо депортації [41]. Якщо заявнику відмовлено, і він не має чинної візи або дозволу на в'їзд, він повинен покинути країну і оскаржити рішення з-за кордону. Проте іноді заявник може звернутися до Міністерства внутрішніх справ до моменту депортації, і Лорд-канцлер може розглянути матеріали справи та вивчити апеляцію.

У Великобританії Управлінню Верховного комісара ООН надані можливості участі в розв'язанні питань біженців, включаючи участь у судових

апеляціях та консультації. Проте УВКБ ООН використовує ці повноваження лише в особливих випадках.

Наступним етапом є розгляд практики регулювання міграції в Данії. На рис. 2.14 представлений склад біженців за країнами походження у Данії станом на 2022 році.

Вирішення питань, пов'язаних із біженцями та мігрантами в Данії, ґрунтується на положеннях закону та декрету про іноземців. Питання про обґрунтованість клопотань щодо надання притулку вирішує Датський директорат у справах іноземців. Заяви про притулок подаються в пунктах в'їзду прикордонної поліції, яка проводить попереднє опитування заявників. Згідно з чинним законодавством, особам, чиї клопотання схожі за змістом на клопотання біженців або включають інші серйозні мотиви, може бути наданий статус де-факто. У такому випадку міністр внутрішніх справ може видати посвідку на проживання з гуманітарних міркувань.

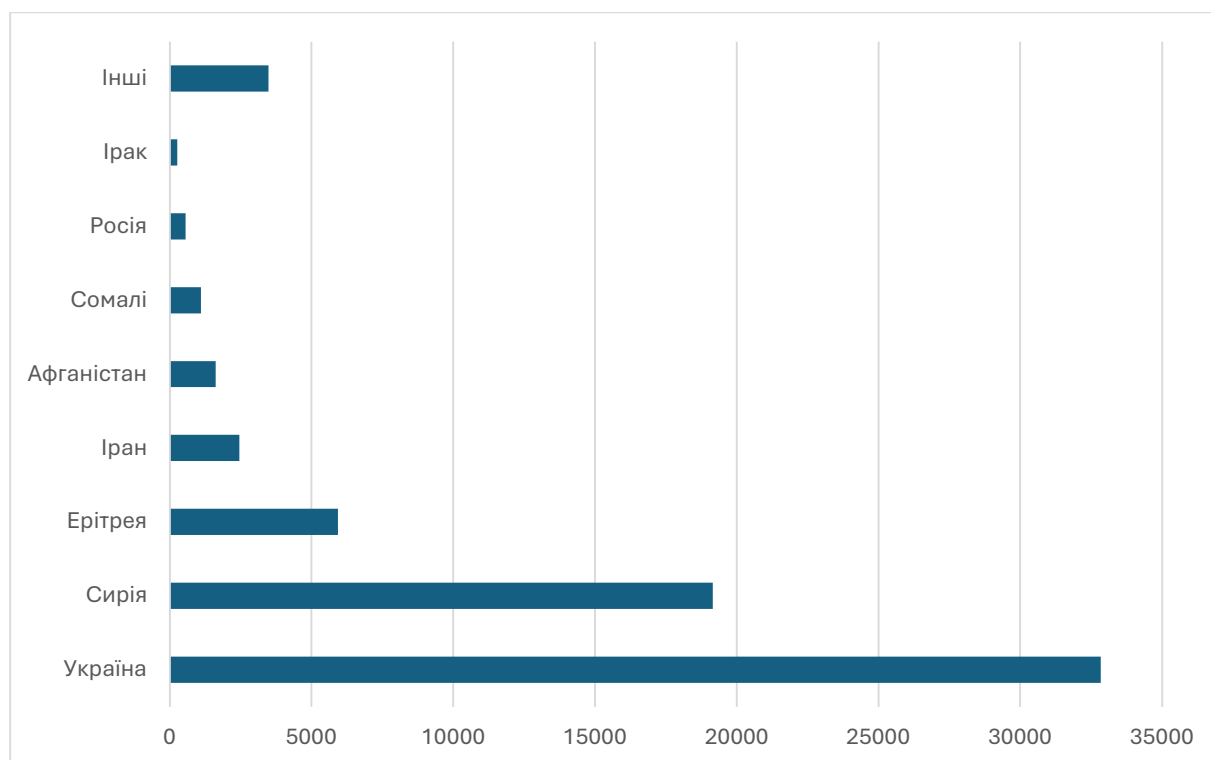

Рисунок 2.14 – Склад біженців за країнами походження у Данії тис. ос. станом на 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [42, с.4]

Наступною країною для розгляду є Іспанія. Графік на рис. 2.15 відображає кількість прибуттів до Іспанії за період з 2015 по 2022 роки.

В Іспанії міграційна стратегія ґрунтується на юридичних актах, таких як Закон про притулок та Королівський декрет. Вирішення питань, пов'язаних з мігрантами, здійснюється Міжвідомчою комісією з питань притулку й статусу біженців. Застосовуються конкретні заходи для прискорення розгляду клопотань, незалежно від їх обґрунтованості.

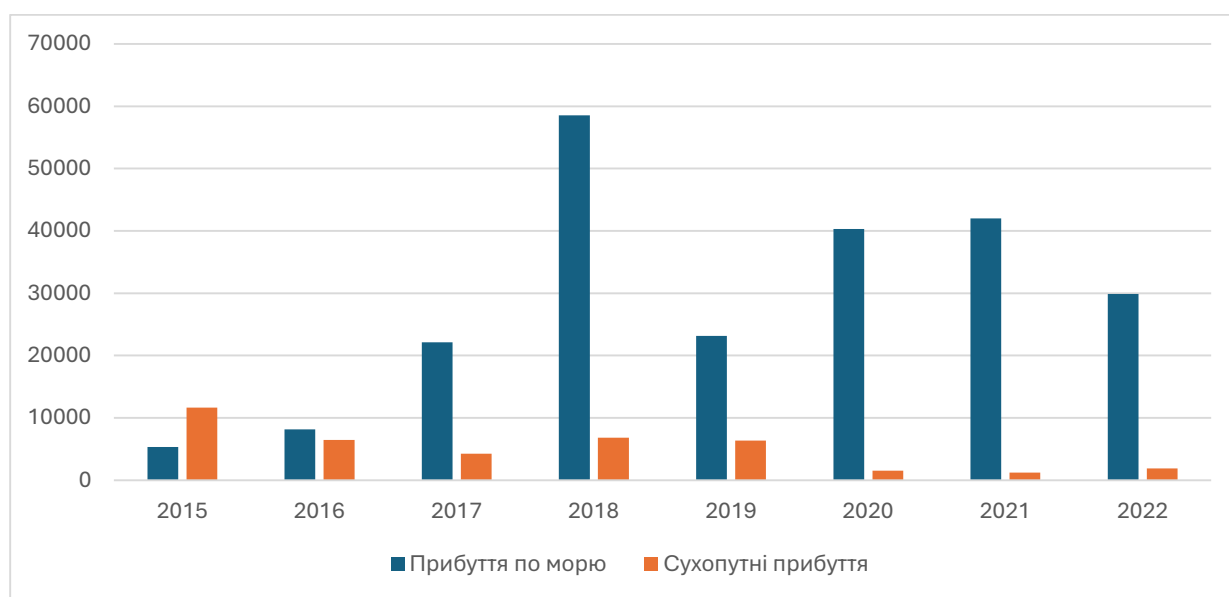

Рисунок 2.15 – Кількість прибуттів до Іспанії за 2015-2022 рр. тис. ос. за видами перетину кордону

Джерело: створено автором на основі [43, с.8]

У Фінляндії юридична база регулювання вимушеної міграції включає Закон та Декрет про іноземців, а також декрети, пов'язані з функціями Міністерства внутрішніх справ, Уповноваженого із захисту честі й гідності іноземців та Апеляційної комісії. Всі особи, які шукають притулок, проходять співбесіду в органах поліції, а при відмові в наданні притулку видаватися розпорядження про депортацію.

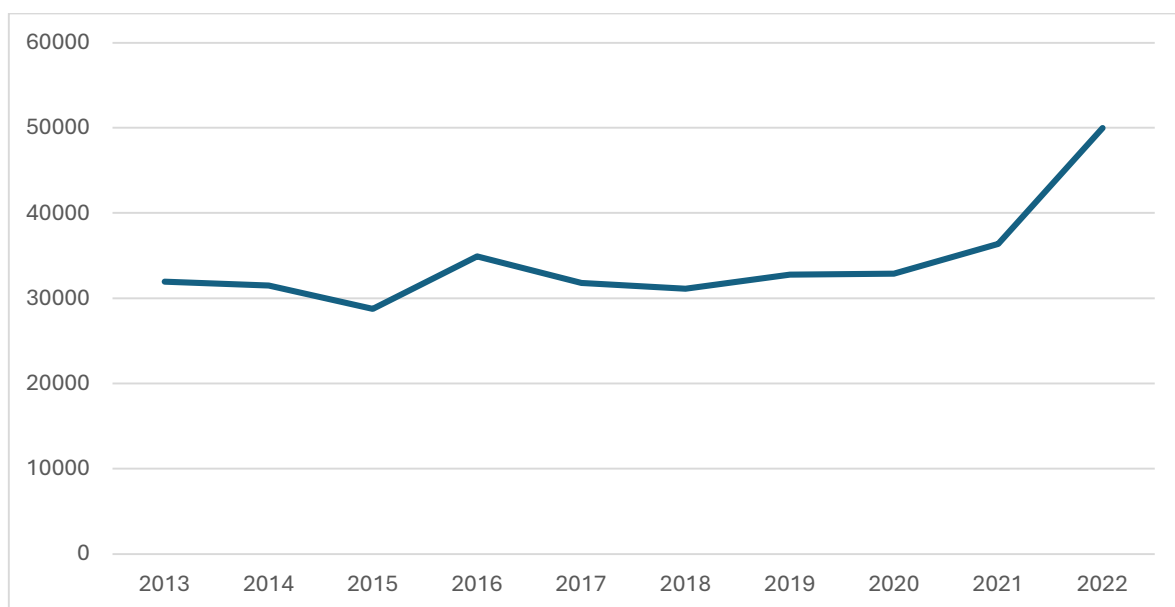

Рисунок 2.16 – Кількість прибуттів до Фінляндії за 2013-2022 рр. тис. ос.

Джерело: створено автором на основі [37, с.4]

Одним з основних пріоритетів Європейського союзу в міграційній політиці є сприяння розвитку країн, звідки походять мігранти, з метою стабілізації їхнього населення. Кожна країна повинна мати можливість самостійно визначати свої можливості щодо інтеграції та кількості іноземних громадян, яких вона може прийняти, враховуючи різні параметри, такі як національність, професія, кваліфікація, вік, сімейний стан та інші аспекти.

На протязі історії міграційної політики різних країн визначальною була різноманітна складова, яка відображала сутність політики на певний період. У сучасних умовах цю складову складає міграційна політика, яка виявляє великий інтерес до мігрантів та враховує різні аспекти, такі як ситуація на ринку праці, демографічні показники та інші фактори.

Міграційна політика Європейського союзу (ЄС) базується на принципах солідарності та справедливого розподілу відповідальності в умовах зростаючого міграційного навантаження. Країни ЄС, які відчувають тиск на свої прикордонні регіони, сприяють розподілу міграційного навантаження та дотримуються принципів відкритості та солідарності.

РОЗДІЛ 3

КОНВЕРГЕНЦІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОЛІТИК УКРАЇНИ ТА ЄС

3.1 Спільні і відмінні риси міграційних політик України та ЄС

Стратегія управління міграцією в Європейському Союзі має велике значення для України, і це можна розглянути з двох основних аспектів. По-перше, беззаперечним є те, що з моменту здобуття незалежності Україна інтегрувалася в європейську міграційну систему. Основна частина транскордонних переміщень громадян орієнтована на країни Європи — чи то з метою туризму, навчання, чи працевлаштування. По-друге, прагнення України до євроінтеграції передбачає адаптацію національного законодавства та адміністративних процедур до європейських стандартів, включаючи регулювання міграційних процесів.

У роки після завершення Другої світової війни специфіка міграційних процесів на території колишнього СРСР, зокрема в Україні, визначалася переважно екстенсивною економічною політикою. Вона супроводжувалася активним створенням робочих місць у містах і нових регіонах, що сприяло формуванню значних потоків мігрантів, в основному з числа некваліфікованої робочої сили, із сільської місцевості в міста України чи за її межі.

Розпад СРСР і створення Співдружності Незалежних Держав (СНД) призвели до суттєвих змін у характері та динаміці міграційних процесів у пострадянських країнах. Ці події започаткували нову епоху в розвитку міграційних взаємовідносин.

На сучасному етапі в Україні регулювання міграційних процесів на національному рівні здійснюється через систему міграційного права. Основні правові акти, які охоплюють цю сферу, включають Конституцію України [33], Закон України «Про громадянство України» [34], Закон України «Про правовий

статус іноземців та осіб без громадянства» [35], а також Указ Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики» [36].

Основні напрями міграційної політики України закладено у Стратегії державної міграційної політики на період до 2025 року. У цьому документі визначено ключові завдання, такі як підвищення обізнаності населення про ризики трудової експлуатації та підтримка реінтеграції українських трудових мігрантів. Однак передбачені заходи мають обмежений характер, зокрема це стосується лише створення єдиного інформаційного порталу для мігрантів та сприяння їхньому працевлаштуванню після повернення.

Попри схожість суспільних відносин, що регулюються відповідними нормативно-правовими актами, і наявність спільного об'єкта регулювання, ці документи не утворюють цілісної системи. Тому одним із ключових завдань у сфері регулювання міграційних процесів є розробка та впорядкування системи нормативно-правових актів.

Державне управління міграційними процесами здійснюється як на рівні вищих і центральних органів влади, так і на рівні місцевих органів управління (рис. 3.1).

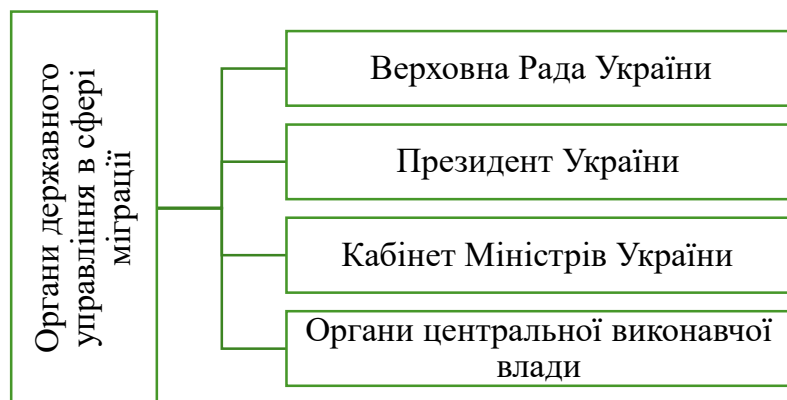

Рисунок 3.1 – Органи державного управління в сфері міграції

Джерело: створено автором на основі [37,38, 39 с.15]

Верховна Рада України ухвалює законодавчі акти, що визначають правовий статус мігрантів, регулюють міграційні процеси та вирішують інші пов'язані питання. Президент України здійснює прийняття рішень щодо надання або

позбавлення громадянства України, а також надання притулку громадянам інших держав.

У здійсненні державного контролю за міграцією беруть участь не лише центральні органи виконавчої влади, але й територіальні та місцеві органи. Серед них — центри надання адміністративних послуг, які займаються оформленням і видачею паспортів громадянина України, реєстрацією місця проживання та іншими адміністративними функціями. Також функціонують структурні підрозділи міграційної служби, такі як відділи з питань громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб, які забезпечують реалізацію завдань Державної міграційної служби України.

Ефективна державна міграційна політика має бути комплексною та включати законодавчі, інституційні й організаційні заходи. Основними цілями такої політики є забезпечення дієвого управління міграційними процесами, сприяння сталому демографічному й соціально-економічному розвитку, зміцнення національної безпеки, інтеграція в загальноєвропейську міграційну політику та створення умов для реалізації прав, свобод і законних інтересів мігрантів.

Особливу увагу приділяють міграційному контролю, спрямованому на запобігання негативним наслідкам міграції. Водночас важливо уникати порушення прав і законних інтересів як мігрантів, так і громадян України.

Таким чином, міграційна політика України, як у минулому, так і сьогодні, стикається з серйозними викликами, пов'язаними з активними міграційними потоками в регіоні. Ця ситуація значною мірою обумовлена загальними тенденціями міграційного руху, що змусили Україну, як і інші нові незалежні держави пострадянського простору, здійснити реформування власної міграційної системи.

Розвиток міграційної політики Європейського Союзу розпочався в 1975 році з утворення міжурядової групи TREEVI (TREEVI – *Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence Internationale*). Ця група, що складалася з міністрів внутрішніх справ країн ЄС, займалася боротьбою з тероризмом, контролем за кордонами, регулюванням імміграції та протидією нелегальній торгівлі

наркотиками. Її діяльність базувалася на положеннях Єдиного європейського акту 1986 року та Політичної декларації.

У період з 1985 по 1990 роки країни-члени Європейського Союзу укладали Шенгенські угоди, які забезпечували свободу пересування без внутрішніх кордонів. Проте відсутність чіткого розподілу компетенцій між інститутами ЄС та національними урядами створювала труднощі в координації міграційної політики.

У 1991 році на переговорах у Люксембурзі було запропоновано комунітаризацію міграційної політики, тобто її перенесення на наднаціональний рівень. Ці положення було закріплено в Договорі про Європейський Союз (Маастрихтська угода), зокрема в розділі VI «Співпраця у сфері внутрішніх справ та юстиції». Цей розділ включав аспекти, такі як політика надання притулку, контроль за зовнішніми кордонами ЄС, міграційна політика, митне співробітництво, та співпраця у сфері права і поліцейських служб.

Шенгенські угоди та Маастрихтська угода заклали основи для створення «простору свободи, безпеки та правосуддя», який спрямований на спрощення свободи пересування та врахування потреб громадян ЄС. Водночас повноваження інституцій ЄС у міграційній сфері залишалися переважно консультативними.

У 1997 році було укладено Амстердамський договір, який посилив роль ЄС у регулюванні міграційної політики. Інституції Євросоюзу отримали право приймати нормативні акти, обов'язкові до виконання всіма країнами-членами. У 2007 р Лісабонський договір розширив ці повноваження, зміцнивши інституційну базу для ефективнішого управління міграцією.

У 2008 році Європейська рада ухвалила Пакт імміграції та надання притулку, який визначав ключові напрями міграційної політики, включаючи роботу з країнами походження мігрантів, зміцнення зовнішніх кордонів, запобігання нелегальній міграції, реформу системи притулку та забезпечення умов для легальної міграції.

Міграційна криза 2015–2016 років, викликана масовим напливом мігрантів із країн Африки та Близького Сходу, змусила ЄС вдосконалити свою міграційну політику. У 2015 році було прийнято План дій щодо боротьби з контрабандою

мігрантів на 2015–2020 роки та інші заходи. У 2017 році ЄС оновив Шенгенський кодекс про кордони, запровадивши обов’язковий контроль на кордонах для всіх осіб, які перетинають межі ЄС. Також було створено системи ETIAS та EES, які сприяли зниженню кількості мігрантів і підвищенню безпеки в Європі (рис. 3.2).

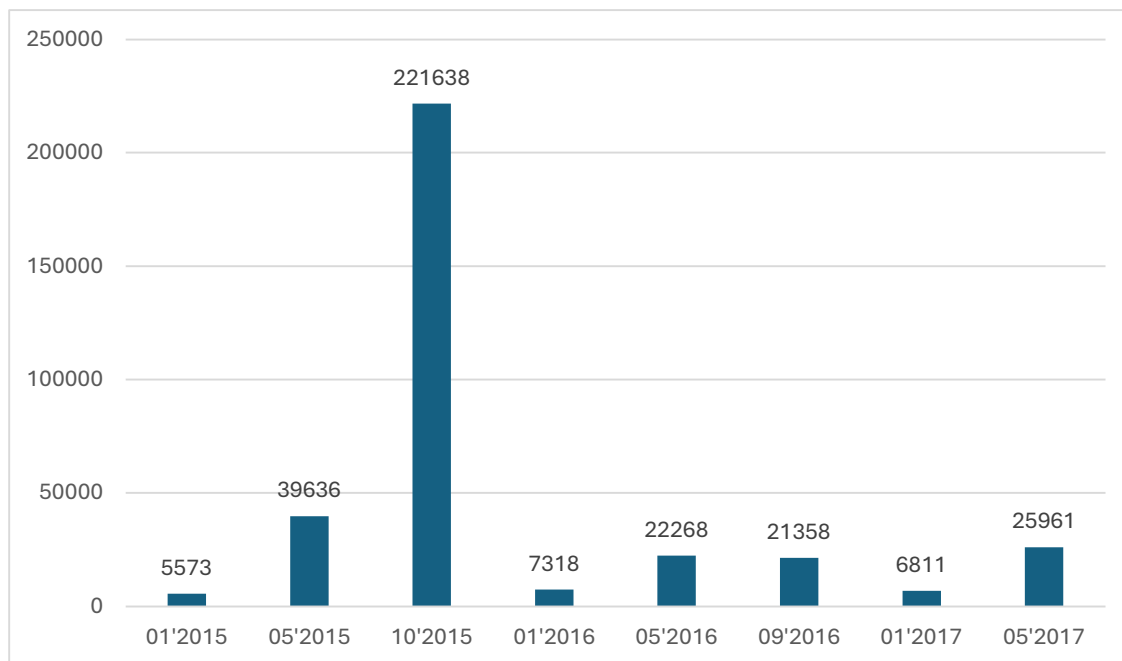

Рисунок 3.2 – Кількість мігрантів, які прибули до ЄС Середземним морем в 2015-2017 рр., тис. ос.

Джерело: створено автором на основі [45, с.5]

У 2017 році кількість мігрантів на маршрутах через Середземне море значно зменшилася, зокрема в січні було зафіксовано лише 6811 ос порівняно з піковим значенням 221,638 тис осіб у жовтні 2015 року. Ці зміни стали результатом вдосконалення контролю на зовнішніх кордонах ЄС та впровадження програм боротьби з нелегальною міграцією.

Однак у 2022 році Європейський Союз зіткнувся з новою міграційною кризою, викликаною російсько-українською війною, яка перевищила масштаби подій 2015–2016 роки. На кінець листопада 2022 року 4,8 млн українців отримали статус тимчасового захисту в країнах Європейського Союзу. Найбільша кількість таких біженців була зареєстрована в Польщі, Німеччині та Чехії, що відображає значну міграційну динаміку, спричинену війною (рис. 3.3).

Ця ситуація підтвердила важливість адаптації міграційної політики ЄС до викликів, спричинених раптовими та масштабними міграційними потоками.

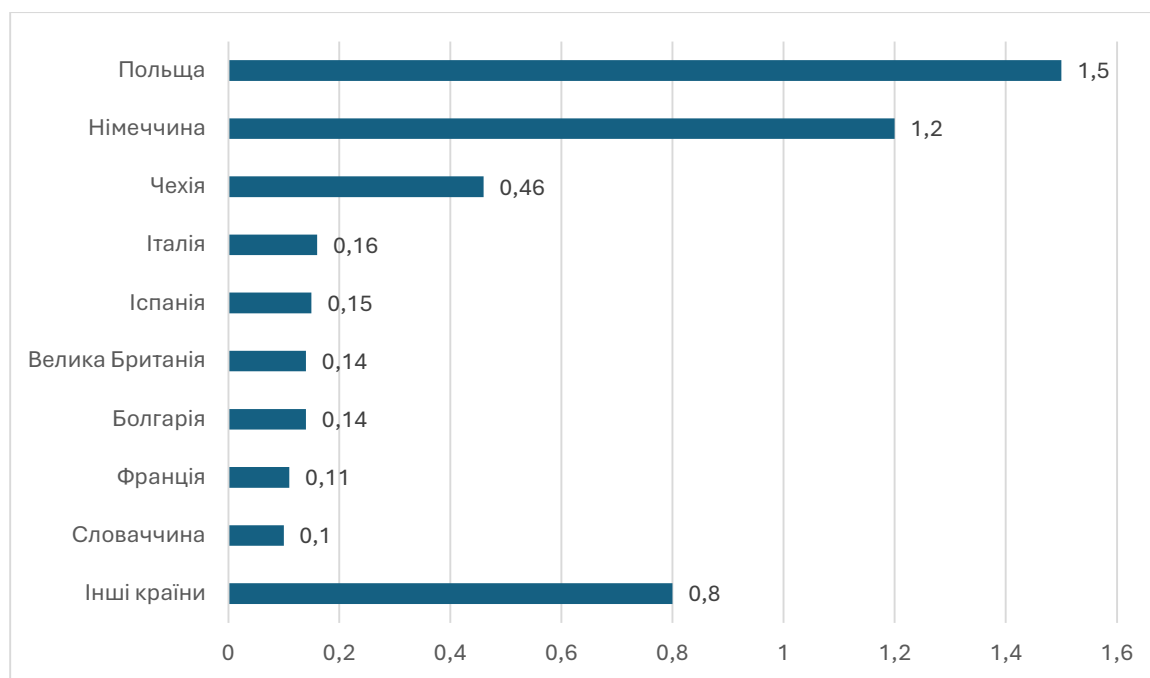

Рисунок 3.3 – Кількість українських біженців зі статусом тимчасового захисту в країнах ЄС, млн. ос. в 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [46, с.6]

Міграційна політика України та Європейського Союзу має як спільні риси, так і значні відмінності, зумовлені специфікою їхніх внутрішніх і зовнішніх умов (табл. 3.1).

Міграційна політика Європейського Союзу та України має як спільні риси, так і суттєві відмінності, які зумовлені різними масштабами викликів і стратегічними пріоритетами. Політика ЄС спрямована на створення єдиного підходу до управління міграційними потоками, що включає контроль зовнішніх кордонів через агенцію Frontex, розподіл відповідальності між країнами-членами за прийом біженців, гуманітарну допомогу мігрантам із країн, охоплених війнами чи кризами, а також протидію нелегальній міграції за допомогою сучасних технологій, таких як ETIAS і EES.

Політика України переважно орієнтована на внутрішні потреби, зокрема надання допомоги внутрішньо переміщеним особам через військові дії, адаптацію

до стандартів ЄС у межах євроінтеграційного курсу, а також розробку механізмів реінтеграції українських трудових мігрантів. Обидві сторони стикаються з викликами глобальних міграційних процесів, таких як нелегальна міграція, проблеми інтеграції біженців та співпраця з іншими країнами для ефективного управління потоками. Однак і ЄС, і Україна намагаються збалансувати заходи безпеки із дотриманням прав людини та гуманітарних принципів.

Таблиця 3.1 –Особливості міграційних політик ЄС та України

Критерій	Україна	ЄС
Мета політики	Регулювання внутрішніх міграційних потоків та інтеграція біженців	Створення простору свободи, безпеки та правосуддя, інтеграція та контроль міграції
Законодавча база	Конституція України, Закони про громадянство, біженців, міграцію	Шенгенські угоди, Амстердамський та Лісабонський договори, Кодекс Шенгенських кордонів
Відповідальні органи	Президент, Верховна Рада, Державна міграційна служба	Європейська комісія, Frontex, національні уряди
Фокус уваги	Внутрішня міграція та біженці з країн, які потерпають від конфліктів	Управління зовнішніми кордонами, запобігання нерегулярній міграції, реформа притулку
Основні виклики	Військові дії, внутрішньо переміщені особи, обмежені ресурси	Масова міграція через конфлікти та економічні кризи, тиск на зовнішні кордони
Пріоритетні заходи	Надання тимчасового захисту, адаптація до вимог міграційного потоку	Запобігання нелегальній міграції, створення систем ETIAS та EES, співпраця з країнами походження
Демографічний вплив	Переважає більшість мігрантів є внутрішньо переміщеними особами	Різноманітний склад мігрантів, значний притік з Африки, Азії та Близького Сходу

Джерело: створено автором на основі [46, с.9]

Отже, міграційна політика Європейського Союзу має значний вплив на Україну, оскільки країна інтегрована в європейську міграційну систему та прагне до гармонізації свого законодавства з європейськими стандартами. Водночас, Україна стикається з власними викликами, пов'язаними з міграційними процесами, зокрема у зв'язку з війною та значною кількістю внутрішньо переміщених осіб. ЄС розвиває свою міграційну політику в напрямку зміцнення зовнішніх кордонів, запобігання нелегальній міграції та створення єдиної системи управління міграційними потоками. Україна, у свою чергу, зосереджена на реінтеграції трудових мігрантів, захисті прав переміщених осіб та адаптації до стандартів ЄС.

Попри спільні риси, такі як зусилля щодо захисту прав мігрантів та боротьба з нелегальною міграцією, політика України та ЄС відрізняється стратегічними пріоритетами. Для України важливою залишається адаптація до європейських норм та подальше посилення співпраці з ЄС у сфері міграції, що сприятиме ефективному управлінню міграційними потоками та інтеграції до загальноєвропейського правового простору.

3.2 Вплив російсько-української війни на міграційну динаміку ЄС

Україна та Європейський Союз переживають одну з наймасштабніших міграційних криз із часів Другої світової війни. Рекордна кількість українців, які змушені були залишити країну через війну, стала серйозним викликом для країн Європи, що приймають біженців. Ця криза вимагає особливої уваги як з боку українського уряду, так і з боку європейського керівництва.

За останній рік спостерігається зміна пріоритетів українців за кордоном. Якщо на початку травня 2022 року 77% громадян були зосереджені на питаннях легального перебування та отримання пільг, то вже до липня 2022 року інтерес до інтеграційних заходів, таких як мовні курси, школи та працевлаштування, зріс до 43%. Це свідчить про поступове адаптування українців у нових суспільствах та їхню інтеграцію в країни тимчасового перебування.

Однак довгостроковою метою спільної повоєнної політики України та ЄС має стати повернення українців на батьківщину. Поточна міграційна ситуація створює значні виклики для національної безпеки України, впливаючи на демографічну ситуацію, економіку та соціальну стабільність. Спільні зусилля для реінтеграції українців після закінчення війни мають бути пріоритетними в політичному порядку денному обох сторін (табл 3.2).

У період з 2018 по 2021 роки щорічний приріст населення в Україні через міграцію зменшувався через зростання еміграції та зниження притоку робочої

сили. Проте у 2021 році сальдо міграції почало збільшуватися, хоча темпи зростання залишалися незначними. Відзначними стали зміни 2022 року, які були спричинені початком війни з Росією, що призвело до масштабних міграційних потоків. Проте це не завадило іноземцям в'їздити на територію України в 2022 році, так і в 2023 році.

Таблиця 3.2 – Потоки міграції в Україні 2018-2023 рр.

Роки	Масштаби прибуття, осіб	Масштаби вибуття, осіб	Сальдо міграції (міграційний приріст), осіб
2018	542506	519914	22592
2019	533278	519045	14233
2020	256808	246188	10620
2021	442287	430290	11997
2022	224564	2894500	-2669936
2023	2451530	3137411	-685881

Джерело: створено автором на основі [49, с.9]

Згідно з офіційною статистикою, отриманою Visit Ukraine від Держприкордонслужби, з 1 січня 2023 року до 1 січня 2024 року державний кордон України перетнули 2,4 млн іноземців. Водночас переважна більшість іноземців прибули в Україну з приватними цілями (понад 2,3 млн). Ще 93 тис. осіб – обслуговуючий персонал автотранспорту. Решта (близько 7,5 тис.) прямували через Україну транзитом.

Абсолютним лідером є кількість іноземці з Молдови, яких у 2023 році в Україну в'їхало 1,07 млн осіб. Друге місце посідає Румунія – 409 тис осіб, третє – Польща – 231 тис осіб. Крім того, багато іноземців приїхали в Україну з: Угорщина – 129 тис громадян; Ізраїль – 64 тис громадян (зокрема, за перше півріччя року Україну відвідали 20 тис громадянина Ізраїлю, а за друге півріччя 2023 року – 44 тис., що, пов'язано зі святкуванням Рош Ха-Шана та збройним конфліктом в Ізраїлі), Словаччина – 58 тис громадян; Туреччина – 51 тис. громадян та США – 50 тис громадян [45].

Точну кількість українців, які зараз перебувають за кордоном, визначити складно. У грудні 2022 року Уповноважений Верховної Ради з прав людини Д. Лубинець повідомив, що через військову агресію країну залишило понад 14,5

мільйона осіб. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на травень 2023 року в країнах Європейського Союзу перебуває 4 млн. громадян України на умовах тимчасового захисту (рис 3.4).

Неофіційні оцінки вказують, що загальна кількість українців за кордоном може сягати від 7 до 10 млн ос. За прогнозами компанії EasyBusiness, близько третини вимушених мігрантів можуть повернутися до України після завершення конфлікту.

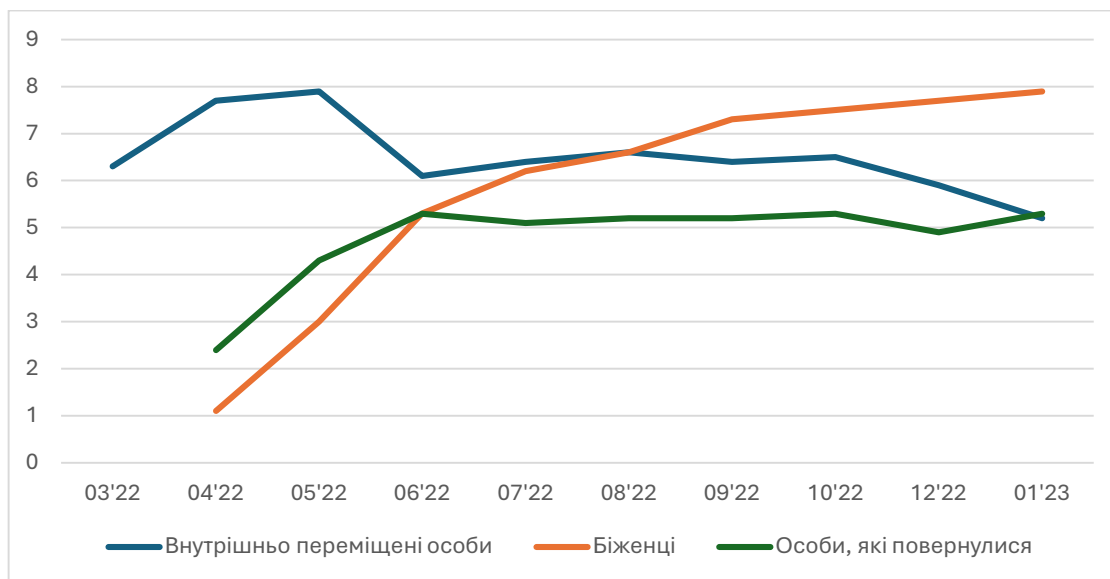

Рисунок 3.4 – ВПО, біженці та особи, які повернулися, млн.ос.

Джерело: створено автором на основі [50, с.11]

Кількість громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном, за винятком Росії та Білорусі, оцінюється в 4,5 млн осіб. Більшість із них становлять жінки з дітьми. Станом на листопад, найбільша кількість біженців, а саме майже 1,5 млн, отримала статус тимчасового захисту в Польщі. Понад 1 млн осіб отримали такий статус у Німеччині, а близько 450 тис – у Чехії. Окрім того, понад 100 тис українців зареєстровано в Італії, Іспанії, Болгарії, Великобританії та Франції (табл 3.3).

Загалом ці дані відображають значну частину українських біженців, які знайшли притулок у країнах Європи після початку повномасштабного вторгнення росії.

З початком припливу українських біженців Європейський Союз продемонстрував готовність їх прийняти, запровадивши директиву про тимчасовий захист. Вона дозволяє українцям отримувати право на проживання, працевлаштування та допомогу в 26 з 27 країн-членів ЄС, без необхідності проходити складну і тривалу процедуру отримання притулку, як це було для біженців у 2015 році.

Таблиця 3.3 – Країни, що прийняли біженців з 2022 р по кінець 2023 р.

Країна	Дата	Біженці з України, зареєстровані для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту	В країні зафіксовано біженців з України	Прикордонні переходи з України	Прикордонні переходи в Україну
Болгарія	02.05.2023	156 693	49 185	—	—
Чехія	02.04.2023	504 107	504 352	—	—
Естонія	10.04.2023	44 739	69 616	—	—
Угорщина	02.05.2023	35 030	35 030	2 603 998	—
Латвія	11.04.2023	47 080	32 380	—	—
Литва	11.04.2023	76 540	76 540	—	—
Польща	27.04.2023	1 583 563	1 583 563	8 959 627	8 803 268
Молдова	30.04.2023	—	107 645	814 622	458 524
Румунія	30.04.2023	129 438	99 027	2 310 350	1 908 051
Словаччина	30.04.2023	114 628	114 628	1 348 535	1 084 518

Джерело: створено автором на основі [51, с.12]

Це значно спростило процес адаптації для українців, оскільки багато країн, які раніше були обережними в питаннях щодо біженців, відкрили свої двері. Наприклад, Польща прийняла 2,2 млн українських біженців, а Угорщина, яка в 2015 р активно протидіяла прийому біженців, відкрила свої кордони для 340 тис українців, незважаючи на жорстку позицію уряду щодо міграції. Це свідчить про

зміну політики та готовність до гуманітарної допомоги в умовах війни в Україні (рис. 3.5).

Більшість українців, які вимушено покинули країну, обирають для тимчасового чи постійного перебування країни Європейського Союзу. Найпопулярнішими напрямками є Польща, Угорщина, Молдова, Румунія та Словаччина, а також інші європейські країни, де проживає близько 88 тис українців. За даними ООН, найбільша кількість біженців з України зі статусом тимчасового захисту зареєстрована в Польщі — близько 1,5 млн осіб. Загалом, з моменту початку війни в Україні, виїхало близько 6,5 млн осіб, з яких 4,5 млн повернулися.

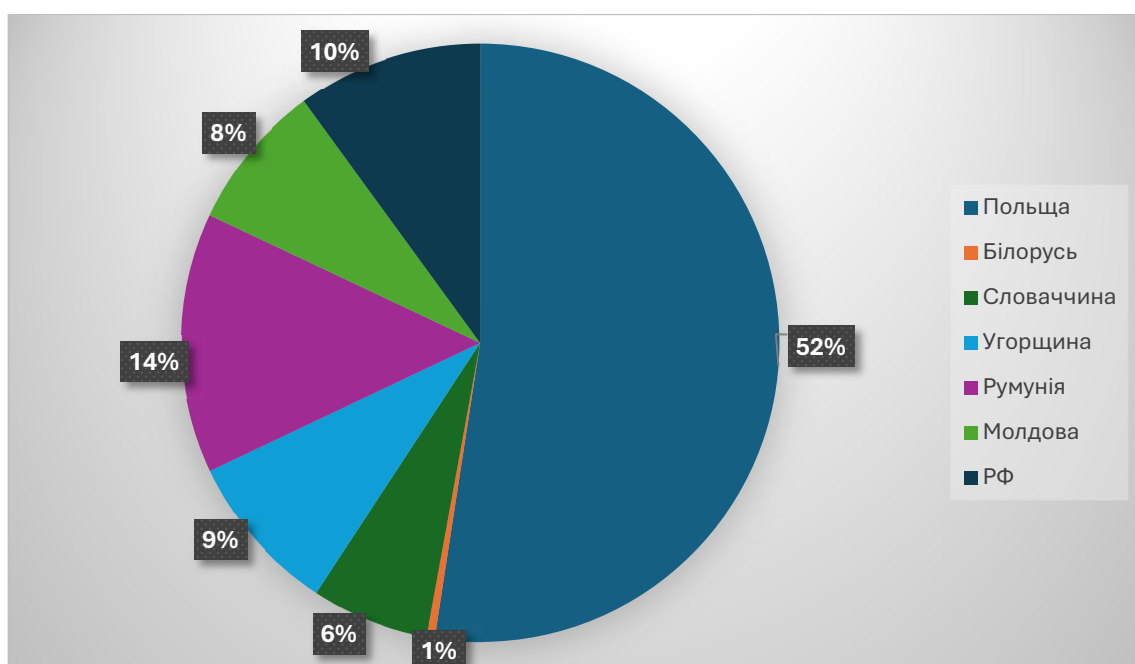

Рисунок 3.5 – Кількість біженців за країнами з України у 2022 р.

Джерело: створено автором на основі [50, с.15]

Дослідження, проведені Центром східноєвропейських студій Варшавського університету в 2022 році, показали, що більшість українських біженців у Польщі, Чехії та Румунії — це жінки з дітьми, що становить приблизно 95% біженців. Вікова структура біженців майже не змінилася, найбільш активною групою залишаються люди віком від 26 до 45 рр, які шукають безпеку за кордоном. Середній вік біженців у Польщі складає 38 років, у Чехії — 35 років, а в Румунії — 40 років.

Освітній рівень біженців також варіюється. В Україні більшість з них мають вищу або незакінчену вищу освіту. Зокрема, 61% українських біженців у Польщі

мають вищу освіту або незакінчену вищу, в Чехії цей показник становить 60%, а в Румунії — 70%. Ці дані підкреслюють важливість надання підтримки та можливостей для інтеграції таких біженців у нових країнах.

Отже, Україна та Європейський Союз зіткнулися з однією з наймасштабніших міграційних криз у сучасній історії, що стало прямим наслідком російської агресії. Мільйони українців знайшли тимчасовий притулок у країнах Європи, що стало значним викликом для приймаючих держав, зокрема в аспектах інтеграції, соціальної підтримки та працевлаштування. Статистичні дані свідчать про поступову адаптацію українців до життя за кордоном, зміну їхніх потреб та зростаючу зацікавленість у мовних курсах, освіті та роботі. Проте довгостроковою метою спільної політики України та ЄС має стати повернення громадян на батьківщину, оскільки масова еміграція впливає на демографічну ситуацію, економіку та національну безпеку країни. Європейський Союз продемонстрував безпрецедентну підтримку, зокрема через запровадження тимчасового захисту, що дозволяє українцям легально проживати, працювати та отримувати соціальну допомогу. Ця політика спростила адаптацію, однак у перспективі потребуватиме додаткових рішень для довгострокової інтеграції або повернення українських громадян.

3.3 Стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС в міграційній сфері

Стратегічні пріоритети розвитку співробітництва між Україною та Європейським Союзом у міграційній сфері спрямовані на вдосконалення та ефективне управління міграційними процесами. Одним із основних напрямків є покращення механізмів контролю за міграційними потоками, що включає посилення співпраці між державними органами та міжнародними організаціями. Важливою складовою є інтеграція біженців та мігрантів, що передбачає створення

умов для соціальної та економічної інтеграції, таких як доступ до освіти, працевлаштування та медичних послуг.

Крім того, одним із пріоритетів є боротьба з нелегальною міграцією та транскордонною злочинністю, що вимагає посиленої співпраці правоохоронних органів та обміну інформацією. Не менш важливим є підвищення обізнаності населення щодо міграційної політики та прав біженців, а також надання знань для адаптації в нових країнах. Окрім цього, передбачена гуманітарна допомога та підтримка біженців, що є невід’ємною частиною ефективної міграційної політики (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Стратегічні пріоритети розвитку співробітництва України та ЄС в міграційній сфері

Пріоритети	Вплив
Законодавча та інституційна гармонізація	Сприяння відповідності міграційного законодавства та створення ефективної системи управління міграційними процесами.
Безпека кордонів	Зміцнення безпеки зовнішніх кордонів для запобігання нелегальній міграції, контрабанді та іншим загрозам безпеці.
Розвиток легальної міграції	Підтримка легальної міграції та розробка програм, які сприяють інтеграції мігрантів, розвитку економіки та культурного обміну.
Спільні програми з управління міграцією	Розробка та реалізація спільних ініціатив для поліпшення управління міграційними потоками з урахуванням соціально-економічних та геополітичних факторів.
Підвищення кваліфікації персоналу	Розвиток професійних навичок і експертизи персоналу, який працює в галузі міграції, для ефективнішого виконання завдань.
Співпраця в гуманітарних питаннях	Забезпечення гуманітарної допомоги та підтримки для осіб, які постраждали від міграційних криз, зокрема біженців та внутрішньо переміщених осіб.
Інформаційна кампанія	Проведення інформаційних кампаній та освітніх заходів для громадськості та мігрантів, спрямованих на інформування про права та обов’язки, а також можливості легальної міграції.

Джерело: створено автором на основі [46, с.2]

Пріоритети, представлені в таблиці, мають на меті сприяти стійкому, ефективному та гуманному управлінню міграційними процесами між Україною та Європейським Союзом.

Ключовими передумовами для зниження міграційних процесів в Україні є (рис.3.7).

4 березня 2022 року Рада ЄС прийняла Директиву про тимчасовий захист 2001/55/ЄС, вперше запровадивши новий механізм захисту. З метою ефективнішої реалізації цього акту, 18 березня 2022 року Європейська Комісія опублікувала «Оперативні принципи» для держав-членів ЄС щодо застосування Директиви про тимчасовий захист, в яких були визначені кілька важливих аспектів.

Серед них: уточнення категорій осіб, які мають право на тимчасовий захист, введення концепції «адекватного захисту» як альтернативи тимчасовому захисту відповідно до національного законодавства держав-членів, а також визначення необхідних документів для отримання тимчасового захисту або належного захисту.

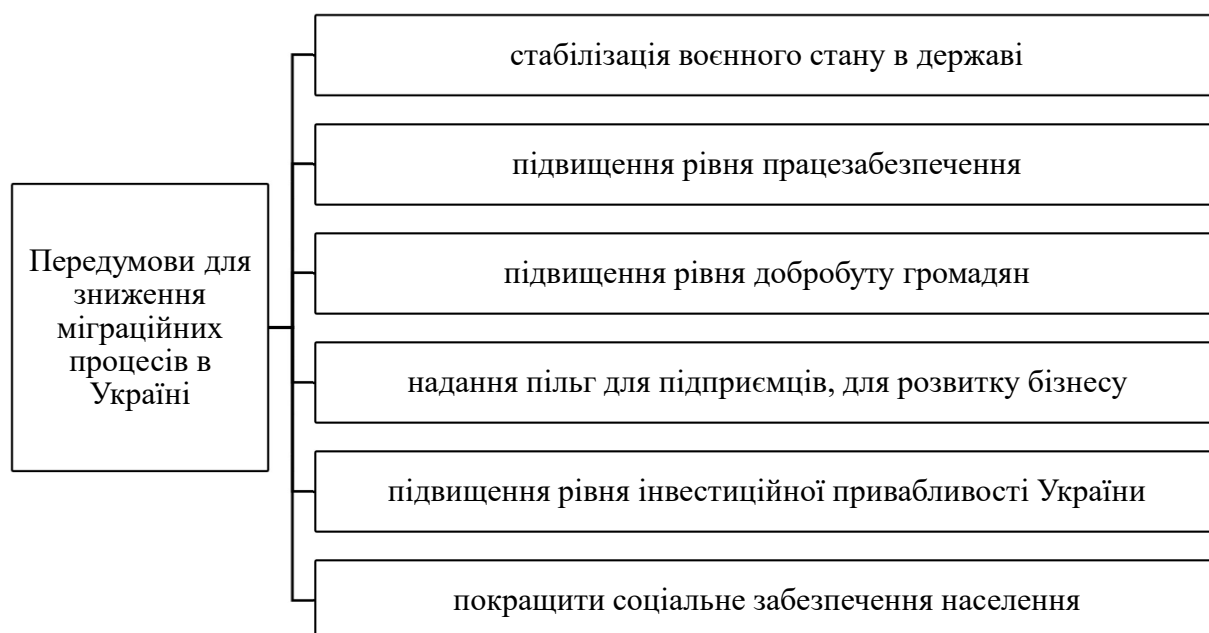

Рисунок 3.7 – Передумови для зниження міграційних процесів в Україні

Джерело: створено автором на основі [46, с.4]

Принципи також передбачають можливість застосування правил тимчасового захисту до осіб, які не входять в сферу застосування Директиви, але потребують захисту, таких як особи, які покинули Україну до 24 лютого 2022 року.

До того ж, важливим є призначення законного опікуна для неповнолітніх біженців без супроводу, а також рекомендації щодо забезпечення свободи переміщення всередині ЄС і надання допомоги з репатріації тим, хто не має права

залишатися в ЄС. У цьому контексті допомогу з репатріації може надати Frontex – Європейська агенція з прикордонної та берегової охорони.

Проте директива має й деякі недоліки. Однією з основних проблем для українських біженців в країнах ЄС є недостатня інтеграція в сфері працевлаштування, розміщення, житла, а також соціальних виплат. Крім того, на рівні ЄС є проблема неузгодженості багатьох питань, пов'язаних із стандартами міграційної політики.

Для більшості українських громадян, які знайшли притулок у ЄС, обмежено можливості подорожей по території інших країн Шенгенського простору через закінчення 90-денного безвізового періоду. Це призводить до того, що при виїзді з країни-прихистка, люди не можуть повернутися до неї через інші країни Шенгенського простору.

Слід зазначити, що фінансування перебування українців створює нові фінансові виклики для бюджету ЄС, який не передбачав подібних витрат. У контексті пошуку майбутньої фінансової підтримки європейські експерти розглядають два можливих сценарії: збільшення загальної суми семирічного бюджету або створення нового фонду поза межами бюджету. Семирічний бюджет вже містить кошти на підтримку іммігрантів, тому його збільшення може не вимагати значних законодавчих змін, оскільки існуючі структури можна ефективно використовувати.

Однак, збільшення бюджету може бути неприйнятним для тих держав-членів, які вже не погодилися на його збільшення під час попередніх переговорів, бо існує побоювання, що розширений семирічний бюджет може залишитися постійним. Створення нового фонду поза межами семирічного бюджету може бути перевагою, оскільки він може бути тимчасовим і адаптованим до конкретних потреб українських біженців. З іншого боку, для створення такого фонду буде потрібне нове законодавство.

Однією з проблем є майбутній правовий статус українських біженців в Європі після закінчення терміну тимчасового захисту. Згідно з Директивою ЄС про тимчасовий захист, вона буде надаватися українцям до 4 березня 2025 року, що є

максимальним строком її дії — три роки з моменту застосування. Майбутнє українських біженців в Європі після закінчення терміну дії цієї директиви може бути вирішено двома способами. Перший шлях передбачає, що кожна країна-член ЄС прийматиме окреме рішення щодо подальшого перебування українців, враховуючи свої національні інтереси, політичні умови та ринкові фактори. Другий шлях передбачає прийняття колективного рішення, що вимагатиме складної узгоджувальної процедури між країнами-членами ЄС. З урахуванням взаємної солідарності в наданні допомоги українським біженцям, цей сценарій може бути реалізований, але при наявності відмінностей у чисельності та внутрішньополітичній ситуації різних країн загальні рамки будуть визначені на рівні ЄС, а конкретні рішення — національними органами.

Аналізуючи сучасний стан співпраці України та ЄС у сфері регулювання міграційних потоків, важливо відзначити збільшення активності в цьому процесі. Згідно зі статтею 16 Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, сторони визнають важливість спільного управління міграційними потоками та зобов'язуються розвивати діалог у сфері міграції. Цей діалог базується на принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності та партнерства.

У серпні 2022 року Україна підписала Адміністративні Домовленості з європейською міграційною мережею, спрямовані на обмін об'єктивною та достовірною інформацією щодо міграції та притулку. Ця мережа призначена для надання інформації установам ЄС та їхнім державам-членам, сприяння розробці політик та координації.

Ще однією перспективною сферою є співпраця України з Frontex, що має велике значення для запобігання нелегальній міграції та її недопущення. Згідно з угодами, укладеними у 2007 році, основними напрямками співпраці є:

- обмін інформацією та аналіз ризиків;
- проведення науково-дослідної роботи та тренінгу персоналу;
- оперативна співпраця;
- розвиток технічного рівня кордоноведення, включаючи модернізацію технічного обладнання;

- взаємодія між командно-управлінськими структурами та підрозділами, відповідальними за кордоновий контроль між державами-членами ЄС та Україною.

Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, схвалена Кабінетом Міністрів України, визначає стратегічні цілі та завдання для реалізації державної політики у цій сфері. Орієнтацією для розробки національної стратегії служать компоненти Європейської стратегії інтегрованого управління кордонами, визначені у статті 3 Регламенту 2019/1896.

Під час останньої зустрічі у листопаді 2022 року представники обох сторін обговорили питання ідентифікації та визначення мігрантів, які незаконно перебувають на території країн ЄС, а також удосконалення процедур повернення мігрантів з України до їхніх країн походження. Додатковим важливим кроком у цьому напрямку може стати укладення нової моделі Робочих домовленостей між Державною міграційною службою та Frontex, розробка якої наразі знаходиться в стадії активної роботи.

З метою ефективної реалізації спільних завдань у сфері міграції між ЄС та Україною важливим є проведення конкретних заходів. Одним із пріоритетів є удосконалення та перетворення національної законодавчої бази та регулювання міграційних питань в Україні. Національне законодавство потребує значних змін і трансформацій. Деякі проблеми, такі як неготовність до імплементації міжнародних стандартів, недостатній рівень взаємодії державних структур та механізмів, а також прогалини в управлінні, уповільнюють процес адаптації законодавства та країни до міжнародних вимог. Координація напрямків національної міграційної політики та регіональних програм, враховуючи міграційну ситуацію, пов'язану зі станом війни, стає обов'язковою. Основною метою та завданням України є вирішення цих проблем.

Доцільним є прийняття нових законів у зазначеній сфері для оновлення законодавчої бази України та приведення її у відповідність з міжнародними стандартами. Необхідно посилити існуючу співпрацю з європейськими країнами, зосереджуючись не лише на питаннях вимушеної міграції через війну до країн ЄС, але й на питаннях трудової міграції, оскільки протягом багатьох років значна

кількість українців виїжджає до країн ЄС на роботу. Це стосується прийняття конкретних нормативно-правових актів, які забезпечать захист українських трудових мігрантів у країнах ЄС.

Враховуючи досвід країн ЄС та в меті поліпшення еміграційної та імміграційної політики України в рамках Стратегії державної міграційної політики до 2025 р, доцільним є впровадження наступних заходів.

У контексті еміграційної політики рекомендується:

- визначення стратегії розвитку країни, спрямованої на формування національної ідеї, підтримку самоідентифікації українських громадян та розробку та впровадження національних механізмів у ціннісно-етичних, нормативно-правових, організаційно-управлінських та фінансово-економічних сферах;
- розробка та закріплення законодавчих стимулів для привертання висококваліфікованих спеціалістів назад на батьківщину;
- ефективна регіональна політика, що враховує розробку регіональних програм зайнятості, соціального захисту та регулювання ринку праці;
- розробка та впровадження програм інтеграції мігрантів, а також створення структур, спрямованих на протидію ксенофобії, расизму та етнічній дискримінації;
- легалізація та підтримка розвитку нових каналів грошових переказів;
- стимулювання запуску страхових, пенсійних та іпотечних програм для захисту прав та безпеки українців, які працюють за кордоном;
- розвиток програм державно-приватного партнерства та запуск програм пільгового кредитування для трудових мігрантів.

Отже, у наш час війна та значна кількість біженців із України, які потрапляють до країн ЄС, визначають необхідність посилення співпраці обох сторін у сфері міграції та прийняття спільних програм та рішень. Водночас війна ставить перед Україною виклик, вимагаючи перегляду та змін у наявній законодавчій базі з питань міграції. Україні необхідно провести реформи в сфері міграції та управління кордонами, а також підсилити відповідні інституції. Інтеграція України до стандартів ЄС у сфері міграції.

ВИСНОВКИ

У даному дослідженні було розглянуто природу, структуру та особливості міграційних потоків як у Європейському Союзі, так і в Україні в контексті зближення міграційних політик. Відповідно до завдань можна зробити такі висновки:

1. міграційні процеси відіграють важливу роль у сучасній економіці, оскільки вони впливають на ринок праці, економічний розвиток регіонів та державну політику. Вони мають як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, міграція сприяє перерозподілу трудових ресурсів, що дозволяє країнам із нестачею робочої сили залучати працівників з інших регіонів. Це знижує рівень безробіття, сприяє економічному зростанню та стимулює розвиток нових галузей. З іншого боку, масова міграція може створювати соціальні та економічні виклики, такі як демографічні зміни, навантаження на соціальну інфраструктуру та культурна адаптація мігрантів. У глобальному масштабі міграція також впливає на економічні дисбаланси, оскільки робоча сила перетікає з менш розвинених країн до розвинених, що може посилювати нерівномірність розвитку регіонів. Важливим аспектом є регулювання міграційних процесів через державну політику та міжнародні угоди, що сприяє їх упорядкуванню та мінімізації негативних наслідків;

2. еволюція міграційних процесів у Європі демонструє постійну динаміку та змінність, що залежить від політичних, економічних і соціальних факторів. Основні тенденції включають зниження організованої трудової міграції, збільшення процесу возз'єднання сімей, вербування працівників із країн, що розвиваються, та трансформацію міграційної політики. Отже, історія міграції в Європі свідчить про її залежність від глобальних економічних, політичних та соціальних трансформацій. Розуміння цих процесів допомагає країнам ефективніше формувати політику управління міграцією та інтеграцією мігрантів, що є важливим викликом для сучасного європейського суспільства;

3. аналіз методичних підходів до ідентифікації міграційних трендів свідчить про те, що міграційні процеси є складним, багатофакторним явищем, що вимагає комплексного дослідження з використанням кількісних, якісних та прогностичних методів. Використання статистичних показників, соціологічних досліджень, математичного моделювання та інтегральних індексів дозволяє не лише фіксувати поточні тенденції, але й прогнозувати майбутні міграційні рухи, враховуючи економічні, політичні та соціальні фактори. Застосування кількісних методів, таких як обробка статистичних даних та розрахунків коефіцієнтів міграції, дозволяє оцінити масштаби і динаміку міграційних потоків, тоді як якісні підходи, включаючи соціологічні опитування та метод Delphi, сприяють розумінню мотивації та настроїв мігрантів. Комплексні методи аналізу міграції дозволяють враховувати широкий спектр чинників, включаючи соціально-економічні, політичні та екологічні аспекти, що сприяє більш точному формуванню державних стратегій управління міграцією;

4. аналіз міграційних потоків за країнами Європейського Союзу дозволяє зробити такі висновки: Люксембург демонструє найвищий показник частки негромадян серед населення – 47,1%. Значна кількість іноземців (понад 10% від загальної чисельності населення) зафіксована також у таких країнах, як Мальта, Кіпр, Австрія, Естонія, Латвія, Ірландія, Німеччина, Бельгія та Іспанія;

5. у сучасному світі, де глобалізація та трансформації є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку, міграційні процеси стали важливим аспектом як для окремих країн, так і для міжнародних організацій, зокрема Європейського Союзу. Механізми та інструменти регулювання міграції в ЄС є комплексними та багаторівневими, орієнтованими на досягнення балансу між гуманітарними принципами, внутрішньою безпекою та соціальною стабільністю. Основні механізми регулювання міграційних процесів у ЄС включають квотування, систему притулку, Шенгенську зону, Eurodac для реєстрації мігрантів, а також розподільчий механізм і угоди з третіми країнами. Вони забезпечують ефективний контроль за міграційними потоками та співпрацю з країнами поза ЄС, аби мінімізувати нелегальну міграцію. Зокрема, квотування дозволяє країнам ЄС

розподіляти мігрантів, запобігаючи надмірному навантаженню на окремі держави, а система притулку надає правовий статус біженцям відповідно до міжнародних стандартів. Загалом, ЄС активно працює над створенням ефективної та гуманної міграційної політики, поєднуючи правові, фінансові та організаційні механізми для підтримання стабільності та безпеки у своєму просторі. Однак, з огляду на постійні виклики, такі як кризові ситуації та збільшення міграційних потоків, ці механізми потребують подальшої адаптації та вдосконалення;

6. у міграційній політиці Європейського Союзу помітні значні країнові відмінності, що зумовлені різними історичними, економічними та соціальними умовами. Географічне розташування, економічні можливості та законодавчі підходи визначають, як країни реагують на міграційні потоки. Наприклад, країни Південного ЄС, такі як Італія, Греція та Іспанія, служать як точки прибуття для мігрантів, що використовують морські шляхи, в той час як Північна та Центральна Європа, зокрема Німеччина, Швеція та Франція, є основними пунктами призначення. Це спричиняє різне навантаження на системи управління міграцією, що часто призводить до напруженості серед країн ЄС. За статистикою, Німеччина є лідером за кількістю іммігрантів, що спричиняє необхідність вирішення проблеми дефіциту робочої сили через міграцію, зокрема в умовах старіння населення. Крім того, деякі країни, такі як Люксембург, Мальта та Кіпр, мають високі показники іноземного населення через історичні міграційні потоки та свою відкритість для іммігрантів. Це відображає політику сприяння економічному зростанню через залучення робочої сили з-за кордону, а також увагу до різних соціальних аспектів, як-от освіта і працевлаштування;

7. порівнюючи основні риси міграційної політики України та ЄС, можна зазначити, що в основі підходів країн-членів Європейського Союзу лежать принципи солідарності та рівномірного розподілу відповідальності, особливо в умовах зростання міграційного тиску. Держави, які зазнають найбільшого навантаження через потоки мігрантів у прикордонних регіонах, підтримують справедливий розподіл цих потоків між іншими країнами-членами, спираючись на ідеї відкритості та взаємодопомоги. Українська міграційна політика формується під

впливом внутрішніх викликів та орієнтації на адаптацію європейських стандартів. Україна активно працює над впровадженням норм ЄС у сфері міграції з метою поступової інтеграції в європейський простір. Пріоритетними завданнями є ефективне регулювання міграційних процесів, підвищення рівня обізнаності населення та сприяння поверненню й реінтеграції трудових мігрантів. Обидві сторони стикаються з подібними викликами глобального рівня, серед яких нелегальна міграція, проблеми біженців, питання інтеграції та необхідність міжнародної співпраці. Важливо забезпечити не тільки контроль за міграційними потоками, а й дотримання прав людини, підтримку гуманітарних принципів та безпеку в межах регіональної політики;

8. у ході дослідження було проаналізовано, як російсько-українська війна вплинула на міграційні процеси. Наразі значний потік біженців з України до країн Європейського Союзу зумовлює необхідність поглиблення співпраці між сторонами у сфері міграції, а також розробки спільних програм та узгоджених рішень. Для України цей виклик потребує оновлення чинного законодавства з питань міграції та адаптації до нових реалій. Пріоритетом стає проведення реформ у сфері міграційного управління, вдосконалення контролю за кордонами та посилення інституцій, відповідальних за міграційну політику;

9. у процесі дослідження були визначені ключові напрями співпраці між Україною та ЄС у сфері міграції. Поступове впровадження стандартів Європейського Союзу стає важливим елементом створення узгодженої міграційної системи, яка відповідає вимогам Угоди про асоціацію. Такі кроки сприяють формуванню спільного бачення та інтересів у сфері міграції, а також допомагають вирішувати актуальні виклики, що виникають у зв'язку з військовими діями та переміщенням населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Key migration terms. IOM UN Migration. URL: <https://www.iom.int/key-migration-terms>
2. Бандурка А. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів в Україні. Дисертація. Харків. 2002. 182 с.
3. Мосендз С. Державна міграційна політика у сучасній Україні. Дисертація. Київ. 2003. 199 с.
4. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів. Навчальний посібник. Кол. авт. Дніпр. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2012. 326 с.
5. Длугопольська Т.І, Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. № 12. С. 31-49
6. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. *Політичний менеджмент*. С. 127-139.
7. Смешко М.І. Класифікація статусу мігрантів у міжнародному праві. *Право та державне управління*. 2017. № 3. С. 42-49
8. Пал Л. Міграційні потоки у сучасному світі. «Основи». 1999. С. 36-37.
9. Колос С. М. Фактори впливу на міграційні процеси в Україні. *Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля*. 2013. № 16. С. 194-203.
10. Міграція в Україні: факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. 2016. 32 с.
11. Ортинський В. Новітні методи дослідження адміністративно-правових явищ. *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка"*. Серія: Юридичні науки. 2014. № 782. С. 5-9.
12. De Haas Hein, S. Castles, J. Miller. The age of migration: International population movements in the modern world. *Bloomsbury Publishing*. 2019.
13. Undesa. Global Bilateral Migration Database. 2017.

14. Gomalez Ferrer. ¿Se van los españoles? Sí. Y debería mos preocuparnos. El Diario. 2012.

15. Ambtosini, Maurizio. "Irregular but tolerated: Unauthorized immigration, elderly care recipients, and invisible welfare." *Migration Studies*. 2015. 199-216.

16. Слюсаревський М.М., Блинова О.Є. Психологія міграції. Навчальний посіб. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград. ТОВ «Імекс ЛТД». 2013. 244 с.

17. Ярошевич М. Прогноз міграції між ЄС, країнами Вишеградської четвірки та Східною Європою: наслідки скасування візового режиму. Центр східних досліджень. Варшава. Польща. 2014. 184 с.

18. N. Esipova, A. Pugliese, J. Ray. Potential net migration index declines in many countries. GALLUP. Washington, D. C. 2014. URL: http://news.gallup.com/poll/166796/potentialnet-migration-index-declines-countries.aspx?utm_source=PNMI&utm_medium=search&utm_campaign=tiles.

19. Migration and migrant population statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#:~:text=of%20the%20EU,-,Migration%20flows%3A%20Immigration%20to%20the%20EU%20was%205.1%20million%20in,migrated%20to%20another%20Member%20State.

20. Migration into the EU: Stocktaking of Recent Developments and Macroeconomic Implications. F.Caselli, H.Lin, F.Toscani. URL: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2024/211/article-A001-en.xml>

21. Statistics on migration to Europe. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en

22. Migration and asylum in Europe – 2023 edition. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2023#:~:text=Work%20was%20the%20main%20reason,education%3A%20457%20000%20or%2013%25>

23. Europe's Migration Dilemma. K.Robinson, D.Roy, S.Baumgartner. URL: <https://www.cfr.org/article/europes-migration-dilemma>
24. Number of illegal crossings between border-crossing points in the European Union from 2009 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/454775/number-of-illegal-entries-between-bcps-to-the-eu/>
25. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями. Монографія. НАДУ. 236 73 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Avtoreferat/2d16a78f-a8d9-4498-b696-3c915b988abb.pdf
26. Довіра К. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри. 912 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/4425>
27. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ірпінь. ВТФ «Перун». 1440 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>
28. Риндзак О. Т. Міграційна політика в системі інтеграційних процесів України. *Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика*. Вінниця, 2020. 516 с.
29. Шнурова І. Міжнародна економічна інтеграція на сучасному етапі розвитку. *Міжнародний менеджмент*. 2017. № 4. С. 23–28.
30. Длугопольська Т.І, Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Серія: «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. № 12. С. 31-49
31. Про Концепцію державної міграційної політики: Указ Президента України від 30 травня 2011 року № 622/2011. Офіційний вісник Президента України. 2011. № 16. Ст. 772.
32. How the EU manages migration flows. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>

33. Migration flows to the EU. Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale. URL: https://www.esteri.it/en/politica-estera-e-cooperazione-allo-sviluppo/politica_europea/dossier/migrazioni/

34. EU needs faster migrant returns, say 17 countries including Germany, France: Report. URL: <https://www.politico.eu/article/europe-migration-faster-returns-germany-france/>

35. Estimated number of refugees from Ukraine recorded in Europe and Asia since February 2022 as of July 2024, by selected country. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/>

36. How the EU helps refugees from Ukraine. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>

37. Immigration by age group, sex and citizenship. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_immlctz_custom_13885159/default/table?lang=en

38. Migrant women and the EU labour market. European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747905/EPRS_BRI\(2023\)747905_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/747905/EPRS_BRI(2023)747905_EN.pdf)

39. Європа готується прийняти більше українців у 2023 році, але менше підтримувати їх. CBN. 2023. URL: <https://cbn.com.ua/2023/01/04/yeuropa-gotuyetsya-priynyaty-bilshe-ukrayintsiv-u-2023-rotsi-ale-menshe-pidtrymuvaty-yih>.

40. Anzahl der Zuwanderer nach Deutschland von 1991 bis 2022. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/28347/umfrage/zuwanderung-nach-deutschland/>.

41. Антонюк Н. В., Микієвич М. М. Європейський Союз: політика, економіка, право. Навчальний посібник. Львів. 2005. 532 с.

42. Migration data portal (IOM's Global Migration Data Portal). URL: https://migrationdataportal.org/data?i=stock_abs_&t=2017

43. Number of international visitors in Spain from 2000 to 2023. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/446278/annual-foreign-visitors-to-spain/>

44. Financial Implications of the New Pact on Migration and Asylum: Will the Next MFF Cover the Costs. I. Lang. URL: <https://eumigrationlawblog.eu/financial-implications-of-the-new-pact-on-migration-and-asylum-will-the-next-mff-cover-the-costs/?print=print>

45. How many foreigners entered Ukraine in 2023 and from which countries did they come most often? URL: <https://visitukraine.today/blog/3270/how-many-foreigners-entered-ukraine-in-2023-and-from-which-countries-did-they-come-most-often?srsltid=AfmBOopedv02wpoBoj5phYSYt6PGwOrOqiCGXRvF0nBMPwQVwlbSPM51#how-many-foreigners-entered-ukraine-in-2023-and-for-what-purpose>

46. Personal remittances, received (current US\$). The World Bank Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.CD.DT>

47. Personal remittances, received (% of GDP). The World Bank Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>

48. Eurostat URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>

49. Понад 14,5 мільйона українців виїхали за кордон від початку повномасштабного наступу Росії. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/ponad-14-5-milyona-ukrayinciv-viyihali-za-kordon-vid-pochatku-povnomasshtabnogo-nastupu-rosiyi-2214181.html>.

50. Законом України "Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України" від 21 січня 1994 р. No 3857XII

51. Концепція державної міграційної політики України від 30.05.2011 No 622/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011>

52. Міжнародна трудова міграція: сучасні тенденції та світові практики. Мішина С., Мішин О. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/371/10209/21293-1?inline=1>

53. Population by Region in the World – Worldometers URL: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-region/>

54. .Migration, Refugee and Asylum Data Explorer. URL: <https://ourworldindata.org/explorers/migration?tab=chart®ion=Africa&facet=none&Metric=Number+of+emigrants&Period=Total&Sub-metric=Total&country=~Oceania>
55. Sardak S., Korneyev M., Dzhyndzhoian V., Fedotova T., Tryfonova O. "Current trends in global demographic processes", 2018. *Problems and Perspectives in Management*. Vol. 16 (1), pp. 48—57. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16\(1\).05](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.16(1).05).

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Розвиток міграційних процесів в ЄС

Автор

Науковий керівник / Експерт

Стасюк Я. Г.Лещенко К. А.

підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		4
Інтервали		0
Мікропробіли		11
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		196

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

16667

Кількість слів

КЦ

125227

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/15855/1/%D0%A1%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf	121 0.73 %
2	Сучасні тенденції міжнародної міграції робочої сили в умовах глобальних зрушень 12/9/2024 National University "Zaporizhzhia Polytechnic" (Кафедра "Економіка та митна справа")	111 0.67 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

УДК 657:336.221]:005.4(043)
I-66

Відповідальні за випуск:

Бондарчук Л.М. – к.філол. наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики
Вінська О.Й. – к.е.н., доц, доцентка кафедри європейської економіки і бізнесу
Капуш А.В. – к.філол. наук, доцент кафедри німецької мови
Козачок Т.С. – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Лобецька І.М. – ст.викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації
Машина Ю.П. – к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів
Сандул М.С. – к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Солодковський Ю.М. – к.е.н., доцент, декан факультету МЕіМ
Фурсова О.В. – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Черницька Т.В. – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Швиданенко О.А. – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки

*Рекомендовано до друку
Науково-експертною радою КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Протокол № 6 від 20.06.2024 р.*

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

**Інноваційні проєкти для економічного відродження та конкурентного розвитку
I-66 України:** зб. доп. 91-ї щорічної студентської наукової конференції, 15 квітня –
19 травня 2024 р. [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2024. 366 с.
ISBN 978-966-926-492-3

Збірник тез здобувачів вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту укладено за підсумками їх досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 15 квітня – 19 травня 2024 р. Доповіді здобувачів присвячено інноваційним проєктам для економічного відродження та конкурентного розвитку України.

УДК 657:336.221]:005.4(043)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ISBN 978-966-926-492-3

© КНЕУ 2024

Філонюк Віталій Віталійович	
Тенденції економічної емансипації жінок в ЄС	100
Камілов Каміль Діляверович	
Аналіз міграційних криз ЄС	103
Лосицька Олександра Олексіївна	
Розвиток європейського енергетичного ринку	105
Медвідь Анна Сергіївна	
Виклики та перспективи в українсько-польській економічній співпраці	108
Гринів Антон Олександрович	
Перспективи електрифікації автопарку в Європейському Союзі	111
Макаркіна Юлія Миколаївна	
Особливості валютного контролю України в повоєнний час: міжнародний досвід	114
Ковальчук Юлія Миколаївна	
Зелені інвестиції та післявоєнна відбудова України	117
Дугін Тетяна Юріївна	
Торговельно-економічні відносини між Україною та Канадою: сучасний стан та перспективи розвитку	119
Стасюк Яна Григорівна	
Динамізація міграційних процесів в ЄС	121
Рафальський Андрій Володимирович	
Тенденції розвитку світового фінансового ринку в умовах діджиталізації	123
Михальчук Аліна Сергіївна	
Перспективи розвитку торговельних відносин між Україною та Люксембургом	126

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ

ПЛАТФОРМА

«МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ В ЕКОНОМІЧНОМУ ВІДРОДЖЕННІ УКРАЇНИ»

Гуль Д.В.	
Новітні фінансові інструменти: Bitcoin ETF	129
Кістерська О. Л.	
Соціальні мережі у глобальній креативній індустрії	132
Мазурик Д.О.	
Відбудова сектору іпотечного кредитування в Україні, як елемент економічного відродження в повоєнні часи	134
Моргуліс М. К.	
Золотовалютні резерви країн світу: сучасні тенденції	136
Піценко Ю.П.	
Перспективи розвитку цифрових валют у глобальній економіці	139
Погрібна В.С.	
Новітні фінансові інструменти: стейблкоїни	142
Попрійчук Н.Р., Демедюк А.М.	
Актуальний стан та тенденції розвитку індустрії спільного інвестування в Україні	149
Савчук Д. В.	
Проблеми та перспективи розвитку інтеграційних відносин України та ЄС	151
Чеберда В.	
Цифрові валюти, ETF та їх розвиток	153

2. Двосторонні відносини з Канадою [Електронний ресурс] // Генеральне консульство України у м.Едмонтон. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://edmonton.mfa.gov.ua/generalne-konsulstvo/ekonomichne-spivrobitnictvo>.
3. Торгівля та інвестиції [Електронний ресурс] // Посольство України в Канаді. – 2021. – URL:<https://canada.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/94-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kanadoju/torgivlya-mizh-ukrayinoju-ta-kanadoju>.
4. Сідоров М. В. Перспективи українсько-канадських відносин у контексті підписання Угоди про вільну торгівлю CUFTA [Електронний ресурс] / М. В. Сідоров // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – 2017.
5. Співробітництво Україна-Канада [Електронний ресурс] // Торгово-промислова палата України. – 2020. – URL: <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/spivrobitnistvo-ukrayina-kanada>.
6. Canada - Ukraine Free Trade Agreement [Електронний ресурс] // Foreign Trade Information System. – 2017. – URL:http://www.sice.oas.org/trade/CAN_UKR/English/CUFTA_Text_e.asp/
7. Ukraine, Canada agree to expand bilateral free trade deal [Електронний ресурс] // The new voice of Ukraine. – 2023. – URL: <https://english.nv.ua/business/ukraine-canada-agree-to-expand-bilateral-free-trade-deal-news-50317202.html>.

Стасюк Я.Г.

*«Міжнародні економічні відносини», 5 курс, заочна форма навчання
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – доцентка,
кандидат економічних наук Леценко Катерина Андріївна*

ДИНАМІЗАЦІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС

Європейський Союз є альянсом країн з стійкою економікою та високим життєвим рівнем, який привертає увагу мігрантів із різних частин світу, зокрема з України. Політика міграції ЄС ґрунтується на Шенгенській угоді, яка була укладена 14 червня 1985 року спочатку лише п'ятьма країнами-учасниками Європейського економічного співтовариства. Пізніше ця угода була доповнена Конвенцією про імплементацію Шенгенської угоди, що визначає правила перетину кордону для громадян ЄС та іноземців [1]. Також важливо відзначити, що належність до Європейського Союзу не означає автоматичне входження до Шенгенської зони. Деякі країни-члени ЄС, які мають невирішені політичні питання, все ще не стали частиною Шенгенської угоди, такі як Кіпр, Болгарія та Румунія [2].

Після виникнення міграційної кризи у 2015 році Європейський Союз прийняв ряд заходів для посилення контролю над зовнішніми кордонами та міграційними потоками. Ініціативи для створення ефективної та гуманної європейської міграційної політики активно розглядаються як на національному, так і на наднаціональному рівнях. Важливу роль у цих процесах відіграє Європейська Рада, яка встановлює стратегічні пріоритети. Основуючись на цих пріоритетах, Рада ЄС визначає напрями своєї діяльності, надає мандати для переговорів з країнами, які не є членами ЄС, а також приймає законодавство та розробляє конкретні програми [3]. Під час міграційної кризи стало очевидним, що правова база Європейського Союзу потребує вдосконалення, оскільки деякі країни-члени встановлювали відносини з "країнами-

джерелами" через двосторонні угоди, а не на основі спільної політики. Наприклад, у 2006 році Іспанія уклала угоду з урядом Сенегалу про фінансування тимчасових робочих місць на території Сенегалу в обмін на посилене контролювання кордонів цієї країни [4].

Якщо аналізувати статистику, то виявляється, що загалом у країнах Європейського Союзу проживає 23,7 % осіб, які не є громадянами ЄС. З цих осіб 36 % зазначають, що їхня присутність пов'язана з родинними обставинами, 20 % – з метою здобуття роботи (у 2022 році на ринку праці ЄС було працевлаштовано 8,84 мільйона осіб, які не є громадянами), 9 % – це біженці, які шукають притулок, 4 % - для отримання освіти, а 32 % - з інших причин. Цей відсоток збільшився у порівнянні з 2021 роком на 18 %.

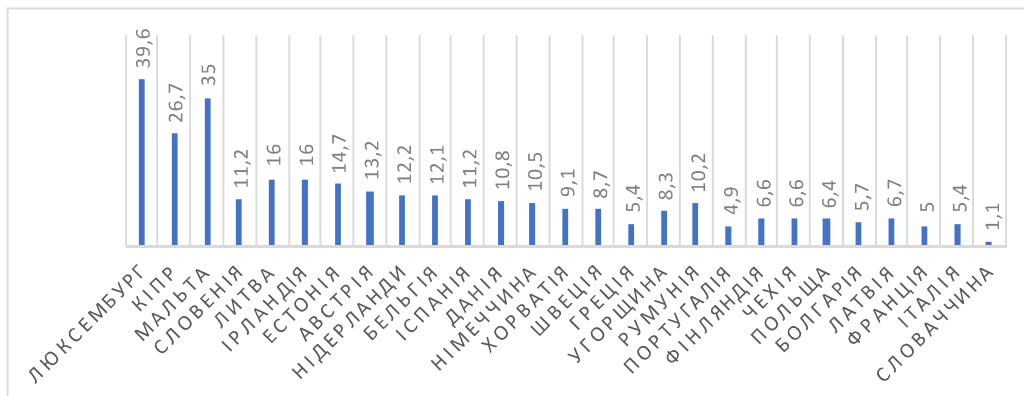

Рис. 1. Кількість мігрантів в країнах-членах ЄС, 2022 рік, % [6]

Виходячи з даних, представлених на рис. 1, можна зазначити, що Люксембург має найвищу частку негромадян серед країн-членів ЄС, проте ця частка швидко зменшується: якщо в 2021 році вона становила 47,1 %, то вже у 2022 році скоротилася до 39,6 %. Крім Люксембургу, великі частки негромадян мають Мальта, Кіпр та Литва, тоді як Словаччина, Португалія та Франція мають найменшу частку негромадян серед країн-членів ЄС.

Також варто звернути увагу на проблему біженців в ЄС. Найбільша кількість заяв на отримання притулку надходить з Сирії (19 %), Афганістану (15 %), Іраку (4 %), Пакистану (4 %) та Туреччини (4 %). За місцем призначення біженців найбільше звертаються до п'яти країн-членів ЄС: Німеччини (30,8 %), Франції (20,1 %), Іспанії (9,9 %), Італії (8,3 %) та Австрії (5,4 %). Серед цих країн Австрія мала найвищий відносний приріст заявок (+134,7 % порівняно з 2020 роком, загалом 23 025 заявок), за нею йшли Італія (+111,7 % порівняно з 2020 роком, загалом 35 650 заявок), Німеччина (+50,3 % порівняно з 2020 роком, загалом 131 630 заявок) та Франція (+30,1 % порівняно з 2020 роком, загалом 86 055 заявок). Іспанія була єдиною країною, де спостерігалось значне зменшення кількості заяв (-41,0 %, загалом 42 500 випадків), що зумовлено переважно скороченням кількості заяв від громадян Латинської Америки. Таким чином, найбільша кількість заяв на отримання притулку припадає на найпотужніші економіки ЄС, а не на інші країни [7].

На сучасному етапі ЄС стикається з новою хвилею міграції, що спричинена припливом українських біженців внаслідок російської агресії в Україні. Кінець 2022 року зафіксував понад 4,4 мільйона українців у країнах-членах ЄС, серед них понад 600 тисяч дітей, і лише 27 тисяч подали заявки на отримання притулку.

Однак на відміну від кризи 2015–2017 років, цього разу ЄС діє системніше. Зокрема, вперше в історії Європейський Союз активував Директиву про тимчасовий захист, яка регулює масовий прибуток людей. Також Європейська комісія швидко розпочала координацію з країнами ЄС для збору інформації та запобігання торгівлі людьми.

Для втілення цієї Директиви була створена платформа солідарності, яка моніторить потреби в країнах ЄС, координує оперативну діяльність та сприяє обговоренню 10-пунктового плану, який було представлено Комісією. Учасниками цієї платформи є країни ЄС, Асоційовані країни Шенгену, агентства ЄС та інші партнери.

Реформування міграційної політики ЄС та впровадження нових норм є головним завданням для інституцій ЄС та її членів. Вже зараз можна спостерігати покращення міграційної політики, що дозволило зменшити негативний вплив припливу біженців з України. Країни співпрацюють, щоб рівномірно розподілити тиск та підтримати ті, що найбільше стикаються з припливом біженців з України.

Література

1. The Schengen acquis: Convention of 19 June 1990 implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders, OJ L 239, 22.9.2000, p. 19.
2. Schengen Agreement. What is the Schengen Agreement? URL: https://www.schengenvi_sainfo.com/schengen-agreement/
3. EU migration and asylum policy. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/#routes>
4. HAGEN-ZANKER Jessica, MALLET Richard. Migration policy: three things to know about 'Fortress Europe'. URL: <https://odi.org/en/insights/migration-policy-three-things-to-know-about-fortress-europe/>
5. Statistics on migration to Europe. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life/statistics-migration-europe_en
6. Migration and migrant population statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics
7. Migration Outlook. 2022. URL: <https://www.icmpd.org/file/download/56783/file/ICMPD%2520Migration%2520Outlook%25202022.pdf>
8. Migration management: Welcoming refugees from Ukraine. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_en

Рафальський А.В.

“Міжнародні економічні відносини” 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри європейської економіки і бізнесу Ткаченко С.І.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Одним із ключових трендів розвитку світового ринку фінансових послуг є діджиталізація, яка супроводжується активним та масштабним впровадженням інноваційних інформаційних технологій у різні сфери діяльності фінансових установ. Діджиталізація є дуже широким і багатогранним поняттям. У загальному розумінні, діджиталізація – це процес переведення всієї інформації в електронний формат, що полегшує її зберігання, аналіз та подальше використання.

Наукове видання

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

Видано в авторській редакції

Коректор *В. Македон*
Верстка *М. Криворученко*

Підп. до друку 25.06.2024. Формат 60×84/8.
Друк. арк. 15,25. Зам. 24-5858

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua